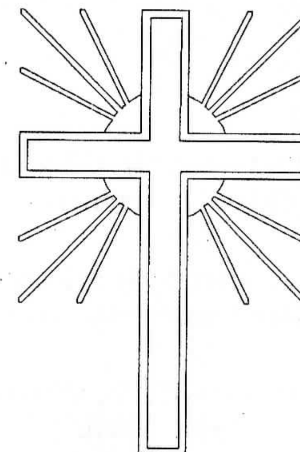
HRVATSKI KATOLIČKI KALENDAR 1994



HRVATSKI KATOLIČKI KALENDAR

1994



Pečuh

IZDAVAČ:
Savez Hrvata u Mađarskoj

ZA IZDAVAČA:
Joso Ostrogonac

UREDNIK:
Stjepan Blažetin ml.

ODGOVORNI UREDNIK:
Ivan Gugan ml.

LEKTOR:
Branka Blažetin

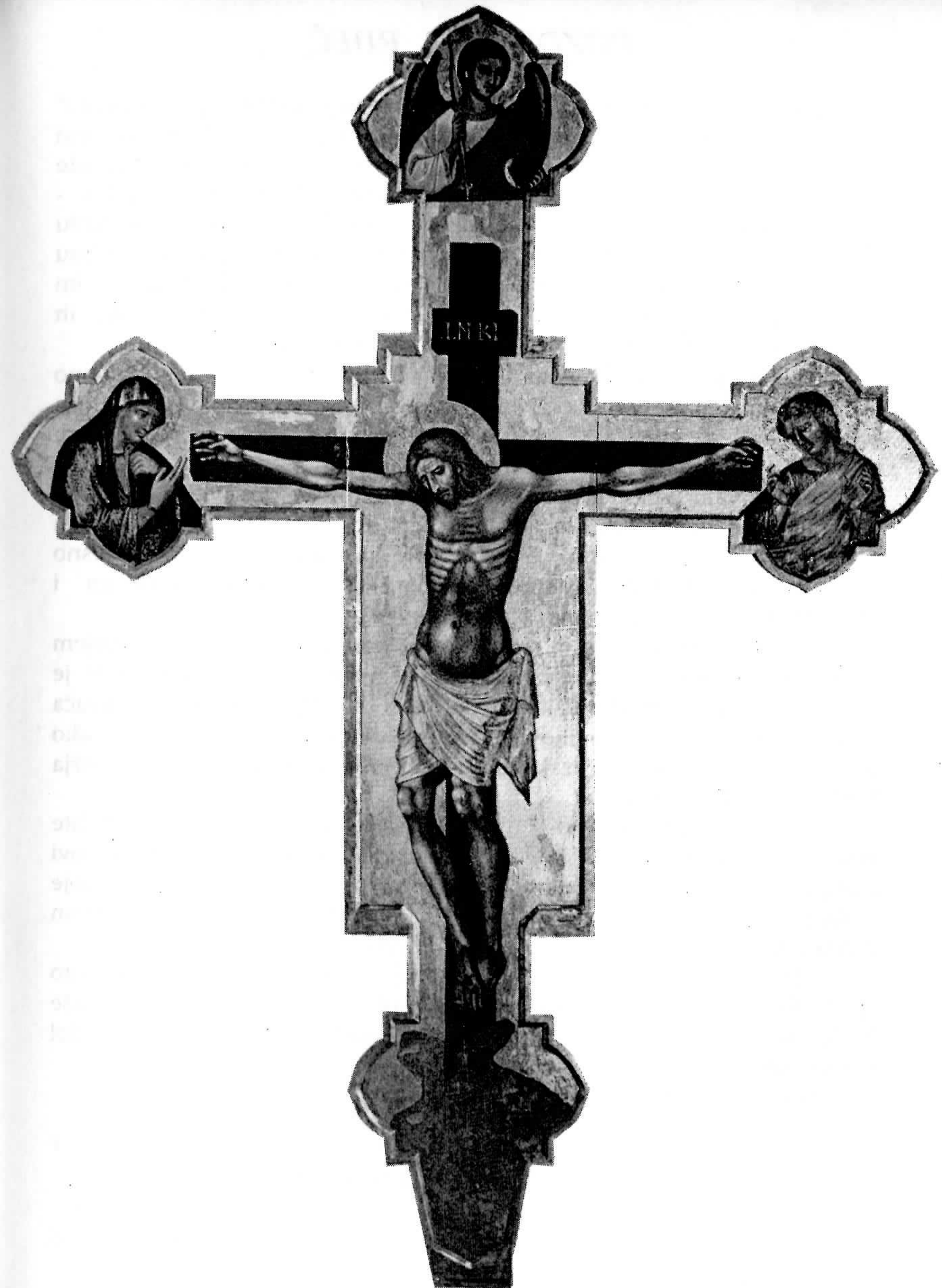
NA NASLOVNOJ STRANICI:
Crkva u Serdahelu

NA POSLJEDNJOJ STRANICI:
Oltar serdahelske crkve

FOTOGRAFIJE NA OMOTU:
Lajoš Vlašić

ISSN 1216-5085

NYOMÁSI MUNKÁLATOK:
Ferlingpress Sajtóügynökség és Kiadványszerkesztő Kft.



POZDRAVNA RIJEČ

Hrvatima u Mađarskoj putem "Hrvatskog katoličkog kalendara" upućujem najprije čestitku za Božić i Novu godinu 1994! Božićni blagdan okuplja nas oko Isusa koji se rodio za nas od Prečiste Djevice Marije! Isus je druga božanska osoba Presvetog Trojstva - vječna Riječ, Sin Očev, koji je uzeo našu ljudsku narav u krilu Djevice i došao na svijet kao pravi čovjek da nam objavi svu istinu o Bogu i svu istinu o čovjeku. Isus Krist je došao k ljudima da im pokaže put pravoga života, da ih spasi za vječni život, da ih uzdigne u dostojanstvo sinova Božjih i kćeri Božjih.

Tolika ljubav Božja nas raduje ali poziva da zaista budemo vjerni učenici Isusovi i da živimo kako nas je on učio: ljubiti Boga svim srcem a bližnjega kao samoga sebe. U toj su zapovijedi uključene sve Božje zapovijedi!

Neka vam Spasitelj bude svjetlo misli, srca i savjesti da vam Nova godina bude blagoslovljena svakim dobrom, a osobito mirom i čistom savjesti! Život osobe, obitelji cijele zajednice gradi se uspješno na temeljima Božjih zapovijedi. Vjera čini čovjeka čovječnim i pravednim u odnosu prema svakom čovjeku.

Hrvatima u Mađarskoj, mađarskom narodu i državi zahvaljujem za čovječnost koju očituju pomažući prognanike i žrtve rata koji je mnogo zla nanio u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini. Stotine tisuća ljudi je protjerano iz njihovih domova! I ovaj rat dokazuje kako čovjek može duboko pasti kada Bog ne živi u njegovoj duši. Božja Riječ je svjetlo savjesti!

Hrvatska braćo i sestre, u svojoj domovini Mađarskoj svjedočite vrijednosti vjere, poštenja i pravičnosti koje su vaši pradjedovi ponijeli sa sobom iz stare domovine Hrvatske. Poštujte svoje tradicije, poštujte svoje sugrađane, budite suradnici sa svim građanima u izgradnji pravednog i čovječnog života.

Hrvatski su vjernici u prošlosti i u sadašnjosti poznati kao vjerni štovatelji Presvete Bogorodice! Njoj vas sve povjeravam: vaše svećenike, redovnike i redovnice, vaše obitelji, vašu djecu i mlade! Molite krunicu u obiteljima za naš mir!

Sve vas srdačno pozdravljam i svima želim Božji blagoslov!

+ Franjo kard. Kuharić

nadbiskup zagrebački

Misionar Nebeskog Oca

Želi da svi narodi postanu
njegovi učenici,
Zato treba tebe...

Ti si njegova ruka
Da bi mogao obavljati
svoj posao, nema drugih ruku
osim tvoje...

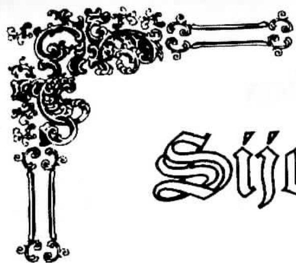
Da bi mogao ljude privesti
na svoje staze, On nema drugih nogu
osim tvoje...

Da bi mogao navijestiti
Riječ spasenja, potrebne su mu
tvoje usne...

Ti si njegovo poslanje
po riječi i djelu.

Autor nepoznat





Siječanj - Januar

1	**SUBOTA**	**NOVA GODINA - BDM BOGORODICA**
2	**NEDJELJA**	**2. PO BOŽIĆU, Bazilije**
3	PONEDJELJAK	Anastazija, Genoveva
4	UTORAK	Anđelka, Dafroza, Angela
5	SRIJEDA	Emilija, Miljenko
6	ČETVRTAK	BOGOJAVLJANJE - TRI KRALJA
7	PETAK	Rajmund, Lucijan, Zorislav
8	SUBOTA	Gospa brze pomoći
9	**NEDJELJA**	**KRŠTENJE ISUSOVO**
10	PONEDJELJAK	Agaton, Pavao
11	UTORAK	Mihael Kozal, Neven
12	SRIJEDA	Ernest, Tatjana
13	ČETVRTAK	Hilarije, Veseljko
14	PETAK	Feliks, Srećko
15	SUBOTA	Pavao Pustinjak
16	**NEDJELJA**	**2. KROZ G. Marcel**
17	PONEDJELJAK	Antun Pustinjak
18	UTORAK	Margareta, Priska
19	SRIJEDA	Ivan Ogilvio, Kanut kralj
20	ČETVRTAK	Fabijan i Sebastijan
21	PETAK	Agneza, Janja
22	SUBOTA	Vinko, Vice, Irena
23	**NEDJELJA**	**3. KROZ G. Parmen**
24	PONEDJELJAK	Franjo Saleški
25	UTORAK	Obraćenje sv. Pavla
26	SRIJEDA	Timotej i Tit, Bogoljub
27	ČETVRTAK	Anđela Merici, Živko
28	PETAK	Toma Akvinski, Tomislav
29	SUBOTA	Valerije, Akvilin
30	**NEDJELJA**	**4. KROZ G. Martina**
31	PONEDJELJAK	Ivan Bosco, Marcela

Mijo Mandić (1857-1945)

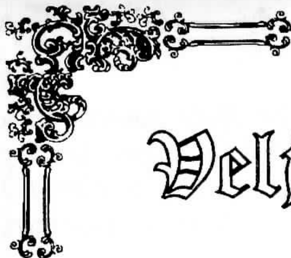
Rođen je 1857. u bačvanskom selu Kaćmaru. Učiteljsku školu završio je u Kaloči uz izdašnu materijalnu pomoć Ivana Antunovića. Nakon kratkog učiteljevanja u šokačkom selu Bođanima izabran je za učitelja u Gari. U tom selu razvija široku kulturnu djelatnost, organizira bunjevačku čitaonicu, drži predavanja o poljodjelstvu i kulturnoj baštini Bunjevaca.

Budući da manjinske škole nisu imale udžbenike na materinjem jeziku, Mijo Mandić prione poslu i napiše nekoliko udžbenika za bunjevačku i šokačku djecu. Izdao ih je o vlastitom trošku. "Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevačku i šokačku dicu (Po hrvatsko-ugarski izvori)" (1880). Zemljopis, povistnica i ustavoslovlje. Za bunjevačku i šokačku dicu (Po hrvatsko-ugarsko izvori)" (1880). Knjige su tiskane u Subotici. Uporno i stalno je vodio borbu za uvođenje hrvatskog jezika u pučke škole.

Godine 1883. Mijo Mandić se zapošljava u kaćmarskoj pučkoj školi, koju je i sam nekada pohađao. U Kaćmaru počinje izdavati list "Neven", prvi broj je tiskan 15. siječnja 1884. godine, točno prije 110 godina. Taj list je s manjim prekidom za vrijeme prvog svjetskog rata izlazio sve do 15. siječnja 1940. godine kao tjednik a zatim kao dnevnik. Među suradnicima nalazimo mnogo uglednih domoljuba kao što su Ivan Antunović, Blaž Modrošić, Euzebije Fermendžin, Ante Evetović Miroljub, Ivan Petreš i drugi.

Godine 1892 u Subotici je izabran za učitelja a tu radi sve do umirovljenja 1923. Bio je inicijator osnivanja "Bunjevačke prosvjetne matice" i drugih manjinskih kulturnih foruma. Umro je 9. siječnja 1945. u 88. godini života. Sahranjen je na Bajskom groblju u Subotici.

Stipan Filaković



Veljača - Februar

1	UTORAK	Sever, Brigita
2	SRIJEDA	SVIJEĆNICA, Marijan
3	ČETVRTAK	Blaž, Vlaho, Tripun
4	PETAK	Andrija Korsini, Veronika
5	SUBOTA	Agata, Dobrila, Jagoda
6	**NEDJELJA**	**5. KROZ G. Pavao Miki**
7	PONEDJELJAK	Koleta, Rikard, Držislav
8	UTORAK	Jeronim, Mladen
9	SRIJEDA	Apolonija, Zora
10	ČETVRTAK	Skolastika
11	PETAK	Gospa Lurdska, Mirjana
12	SUBOTA	Eulalija, Damjan
13	**NEDJELJA**	**6. KROZ G. Katarina Ricci**
14	PONEDJELJAK	Valentin, Zdravko
15	UTORAK	Faustin i Jovita, Vitomir
16	SRIJEDA	PEPELNICA - post i nemrs
17	ČETVRTAK	Donat, Darko
18	PETAK	Šimun, Flavijan
19	SUBOTA	Konrad, Blago
20	**NEDJELJA**	**1. KORIZMENA - ČISTA**
21	PONEDJELJAK	Petar Damiani, Eleonora
22	UTORAK	Katedra sv. Petra, Biserka
23	SRIJEDA	Polikarp, Grozdan - Kvatre
24	ČETVRTAK	Sinerot Srijemski, Kodest
25	PETAK	Donat Zadarski, Berislav - Kvatre
26	SUBOTA	Viktor, Branimir - Kvatre
27	**NEDJELJA**	**2. KORIZMENA - PAČISTA**
28	PONEDJELJAK	Roman, Hilar

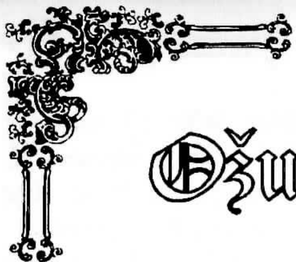
Fran Kurelac (1811-1874)

Fran Kurelac je 1871. godine u Zagrebu objavio zbirku Jačke ili narodne pesme prostoga i neprostoga puka hrvatskoga po županah Šoprunskoj, Mošonjskoj i Železnoj na Ugrih. Gradišćanske Hrvate posjećuje u dva navrata (1846. i 1848. godine) s ciljem da pribilježi njihove pučke pjesme. Kurelac je išao, kako donosi u predgovoru navedene knjige "od sela do sela, lugom i livadom, stazom i obronkom, s palicom u ruci, s torbom o ramenu a s pesmami, košuljicom te još potrebicom kojom u torbi. Bože moj, vesela putovanja!" Uspio je spasiti od zaborava pravu riznicu narodnih pjesama, čije će note - neke, ne sve, - nešto kasnije pribilježiti glazbenik Franjo Ksaver Kuhač.

Fran Kurelac rođen je u Bruvnu, u Lici, 1811. godine. Školovao se u raznim mjestima: pučku školu učio je u Svrači i Rakovcu, gimnaziju u Karlovcu i Grazu. Studirao je u Zagrebu i Beču, gdje je kao vanredni student na Filozofskom fakultetu, slušao predavanja iz talijanskog i francuskog jezika. Boravio je u Požunu, Beču te odlazio među gradišćanske Hrvate.

Radio je po cijeloj Hrvatskoj; obavljao je razne dužnosti: učiteljevao na riječkoj gimnaziji, bio je učiteljem staroslavenskog jezika u đakovačkom biskupskom liceju. Bio je član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Umro je 18. lipnja 1874. godine u Zagrebu.

Đuro Franković



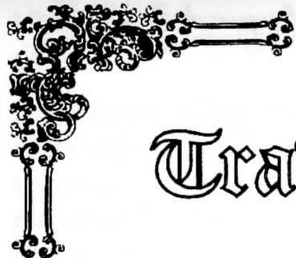
Ožujak - Mart

1	UTORAK	Albin, Zoran
2	SRIJEDA	Janja Praška
3	ČETVRTAK	Marin, Asterija
4	PETAK	Kazimir
5	SUBOTA	Ivan Josip od Križa
6	**NEDJELJA**	**3. KORIZMENA - BEZIMENA**
7	PONEDJELJAK	Perpetua i Felicita
8	UTORAK	Ivan od Boga
9	SRIJEDA	Dominik Savio, Franciska
10	ČETVRTAK	Četrdeset mučenika, Emil
11	PETAK	Sofronije, Tvrtko
12	SUBOTA	Inocent, Maksimilijan
13	**NEDJELJA**	**4. KORIZMENA - SREDOPOSNA**
14	PONEDJELJAK	Matilda, Florentina
15	UTORAK	Longin, Žarko
16	SRIJEDA	Herbert, Smiljan
17	ČETVRTAK	Patrik, Domagoj, Hrvoje
18	PETAK	Ćiril Jeruzalemski
19	SUBOTA	JOSIP zaručnik BDM
20	**NEDJELJA**	**5. KORIZMENA - GLUHA**
21	PONEDJELJAK	Kasijan, Vesna
22	UTORAK	Oktavijan, Lea
23	SRIJEDA	Oton, Jasna, Dražen
24	ČETVRTAK	Katarina Švedska, Simeon
25	PETAK	BLAGOVIJEST, Maja
26	SUBOTA	Emanuel, Goran
27	**NEDJELJA**	**6. KORIZMENA - CVJETNA**
28	PONEDJELJAK	Priska, Malho, Nada
29	UTORAK	Bertold, Jona
30	SRIJEDA	Kvirin, Zozim
31	ČETVRTAK	VELIKI ČETVRTAK

Stjepan Grgić Krunoslav (1836-1914)

Rođen je u Vancagi (Bajaszentistván). Iako je imao samo pučko obrazovanje, on je doživio pedesetogodišnjicu svoga književnoga rada, te tom prigodom u Nevenu za 1909. godinu čitamo i ove retke o njemu: "daje savita u općinskim pitanjima: velika okolica Baje zna za Grgića Stipana. Pomaže on u književnom poslu našemu velikomu Antunoviću... Nije bilo našega narodnoga života, evo već od pedeset godina, a da nije u njemu imao dila naš vrli rodoljub..."
Još kao dvadesetogodišnjak izdao je zbirku prevedenih pjesama a 1880. je tiskao Pisme za veselje.
Grgić je osim općih domoljubnih stremljenja (Hajdmo na prelo!, Blaževom imendanu) ostavio više pjesama s opisnim motivima, kao npr. Smrt u prirodi. To su ujedno prve uspjelije deskriptivne pjesme u preporoditeljskoj književnosti bunjevačkih Hrvata. Pejzaž u različitim godišnjim dobima rijetko doživljavamo s takvom jasnom slikovitošću i spontanom refleksivnošću kao naš samonikli pjesnik. Pojava takvih pjesama na stranicama Danice i Nevena daje pravi odgovor na pitanje o njegovoj pjesničkoj popularnosti.

Odabrao: Đuro Franković



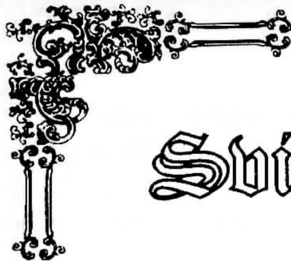
Travanj - April

1	PETAK	VELIKI PETAK - post i nemrs
2	SUBOTA	VELIKA SUBOTA
3	**NEDJELJA**	**USKRS - VAZAM**
4	**PONEDJELJAK**	**USKRSNI PONEDJELJAK**
5	UTORAK	Vinko Ferrerski, Julijana
6	SRIJEDA	Vilim, Rajko
7	ČETVRTAK	Ivan de la Salle, Herman
8	PETAK	Dionizije, Ljubomir
9	SUBOTA	Marija Kleofina, Prohar
10	**NEDJELJA**	**2. VAZMENA - BIJELA**
11	PONEDJELJAK	Stanislav, Gema
12	UTORAK	Julije, Zenon
13	SRIJEDA	Martin, Ida
14	ČETVRTAK	Valerijan, Tiberije
15	PETAK	Krescencije, Ratko
16	SUBOTA	Bernardica
17	**NEDJELJA**	**3. VAZMENA, Rudolf**
18	PONEDJELJAK	Apolonije
19	UTORAK	Konrad, Lav
20	SRIJEDA	Teotim, Bogoslov
21	ČETVRTAK	Anzelmo, Silvio
22	PETAK	Kajo, Soter, Spaso
23	SUBOTA	Juraj, Đuro
24	**NEDJELJA**	**4. VAZMENA, Fidelis**
25	PONEDJELJAK	MARKO evanđelist
26	UTORAK	Marcelin, Montan
27	SRIJEDA	Ozana Kotorska
28	ČETVRTAK	Polion, Petar Chanel
29	PETAK	Katarina Sijenska
30	SUBOTA	Pijo V, Josip Cottolengo

Dr. Vinko Žganec (1890)

Rođen u Vartišincu, (Međimurje) gdje je završio osnovnu školu, preko varaždinske i gornjogradske gimnazije u Zagrebu, teologije i studija prava na Sveučilištu u Zagrebu, na poticaj Franje Dugana - vjeruje se da je njegov udio bio najveći u poticanju Žganca na etnomuzikološki rad - izdao prosto nevjerojatan broj pučkih popijevaka.
1916. Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja (prva knjiga).
1924 - 1925. nove dvije knjige Hrvatskih pučkih popijevaka Međimurja.
1950. Narodne popijevke Hrvatskog zagorja
Hrvatske narodne pjesme kajkavske.
1952. Hrvatske narodne popijevke i plesovi
Hrvatske narodne popijevke Koprivnice i okolice.
1962. Jačkar - Hrvatske narodne jačke iz Gradišća.
1974. Pučke popijevke Hrvata iz okolice Velike Kaniže u Mađarskoj.
Sve ovo, a pogotovo zadnje izdanje svjedoči o njegovom boravku i na našem tlu (1958. i 1962.) s nakanom sakupljanja i očuvanja naše baštine. Njegove popijevke otpočele su i svoj pismeni način širenja i održavanja, kako u matici, tako i među Hrvatima u nas.

Stipan Blažetin



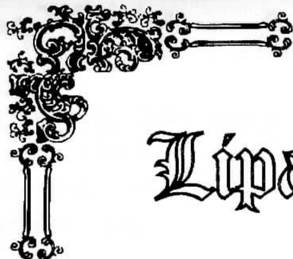
Svibanj - Maj

1	**NEDJELJA**	**5. VAZMENA, Josip radnik**
2	PONEDJELJAK	Atanazije, Antonin
3	UTORAK	Filip i Jakov
4	SRIJEDA	Florijan, Cvjetko
5	ČETVRTAK	Mira, Irena, Silvana
6	PETAK	Irenej Srijemski
7	SUBOTA	Dujam Solinski, Duje
8	**NEDJELJA**	**6. VAZMENA, Marija Posrednica**
9	PONEDJELJAK	Katarina Bolonjska
10	UTORAK	Gospa Trsatska, Izidor
11	SRIJEDA	Mamerto, Franjo
12	ČETVRTAK	SPASOVO - UZAŠAŠĆE, Leopold M.
13	PETAK	Servacije, Imelda
14	SUBOTA	Matija ap. Bonifacije
15	**NEDJELJA**	**7. VAZMENA, Sofija, Sonja**
16	PONEDJELJAK	Ivan Nepomuk
17	UTORAK	Paskal, Bruno
18	SRIJEDA	Felicije Solinski
19	ČETVRTAK	Petar Celestin, Dubravka
20	PETAK	Bernardin Sijenski
21	SUBOTA	Hospicij, Hrabren
22	**NEDJELJA**	**DUHOVI, Jelena, Renata**
23	**PONEDJELJAK**	**DUH. PON. BDM MAJKA CRKVE**
24	UTORAK	Marija Pomoćnica
25	SRIJEDA	Grgur, Beda Časni - Kvatre
26	ČETVRTAK	Filip Neri, Slobodan
27	PETAK	Augustin - Kvatre
28	SUBOTA	Euzebije i Polion - Kvatre
29	**NEDJELJA**	**PRESVETO TROJSTVO**
30	PONEDJELJAK	Ferdinand, Ferdica
31	UTORAK	Pohod BDM

Dr. Martin Laslović (1904-1961)

Dr. Martin Laslović se rodio prije 90 godina, 15. listopada 1904. godine u jednostavnoj šokačkoj poljodjelskoj obitelji, od oca Martina i majke Janje Jakšić. Bio je jedinac. Nakon osnovne škole i gimnazije u Segedinu završava poljoprivredni fakultet ali budući da ta diploma u ono vrijeme nije mnogo vrijedila, u Pečuhu upisuje pravo.
Kao odvjetnik imao je golemu pacijenturu, ponajprije zato jer je besplatno zastupao svoje siromašne sunarodnjake. Nikada nije ni zaboravio ni zanemario svoj materinjski jezik. Govorio je "lipom šokačkom ikavicom".
Nakon rata već u veljači 1945. obilazi sela u kojima su živjeli pripadnici hrvatske i srpske nacionalne manjine, bio je vrlo eksponiran u Antifašističkom frontu. Godine 1946. Martin Laslović vodi delegaciju u ministarstvo tražeći da se pokrene učiteljski tečaj kao važna pretpostavka otvaranja manjinskih škola. Bio je pravni zastupnik manjinskog Saveza i kao takav obilazio je cijelu zemlju, Svugdje je bio voljen, svugdje su ga zvali "naš Martin".
U veljači 1949. uhapšen je (kao titovac) i osuđen na 10 godina tamnovanja. Oslobođen je kolovoza 1956. godine. Narušena zdravlja vraća se u voljeni grad Mohač, među svoju Šokadiju. Ponovo počinje raditi ali ubrzo 9. listopada 1961. godine umire. Na njegovom grobu piše: Naš Martin.

Matija Kovačić



Lipanj - Junij

1	SRIJEDA	Justin, Pamfilije
2	ČETVRTAK	TIJELOVO - BRAŠANČEVO
3	PETAK	Karlo Lwanga, Izak
4	SUBOTA	Kvirin Sisački
5	**NEDJELJA**	**10. KROZ G. Bonifacije**
6	PONEDJELJAK	Norbert
7	UTORAK	Robert, Vilibald
8	SRIJEDA	Medard
9	ČETVRTAK	Efrem Sirski
10	PETAK	SRCE ISUSOVO
11	SUBOTA	SRCE MARIJINO, Barnaba
12	**NEDJELJA**	**11. KROZ G. Ivan Fakundo**
13	PONEDJELJAK	ANTUN PADOVANSKI
14	UTORAK	Marcijan, Elizej, Zvonko
15	SRIJEDA	Vid, Modest, Čedomil
16	ČETVRTAK	Franjo Regis
17	PETAK	Grgur, Laura, Bratoljub
18	SUBOTA	Marcelijan
19	**NEDJELJA**	**12. KROZ G. Romuald**
20	PONEDJELJAK	Neum Ohridski
21	UTORAK	Alojzije, Slavko, Slavica
22	SRIJEDA	Toma Mor
23	ČETVRTAK	Sidonija, Zdenka
24	PETAK	ROĐENJE SV. IVANA KRSTITELJA
25	SUBOTA	Vilim, Vilko
26	**NEDJELJA**	**13. KROZ G. Ivan i Pavao**
27	PONEDJELJAK	Ladislav, Ćiril Aleksandrijski
28	UTORAK	Irenej, Smiljan
29	SRIJEDA	PETAR I PAVAO, Krešimir
30	ČETVRTAK	Rimski prvomučenici

Ivan Antunović (1815-1888)

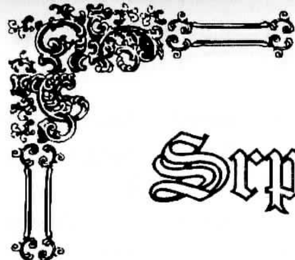
"Kako kapetanu nije slobodno sići s kormila galije ni u največoj buri, tako ni svećeniku, učitelju i prijatelju puka nije slobodno ni na jedan čas ostaviti puk koga su napali vuci, jer onda nije pastir već najamnik."

Ivan Antunović je rođen 19. lipnja 1815. godine u Kunbaji, nedaleko Aljmaša. Osnovnu je školu završio u Aljmašu a gimnaziju je pohađao u Subotici, Pečuhu i Segedinu. Za svećenika ga je nakon završetka bogoslovije zaredio kaločki nadbiskup Petar Klobušicki te ga imenuje za bilježnika Duhovnog stola. Godine 1842. nadbiskup ga imenuje za župnika u Aljmašu. U njegovo vrijeme u Aljmašu je sagrađena škola i bolnica, preuređena je crkva i podignuta kalvarija. Godine 1859. postaje kanonik, 1861. kanonik-dekan i privremeni podžupan bačke županije, a 1876. godine postaje naslovni biskup.

Osim svog svećeničkog rada bio je vrlo angažiran u vjerskoj i društvenoj prosvjeti prije svega svoga naroda. 1870. godine izdaje tjednik "Bunjevačke i šokačke novine". Taj list je izlazio tri godine a naslijedila ga je "Bunjevačka i šokačka vila". Godine 1876. prestaje izlaziti i "Vila". Godine 1870. u Kaloči je tiskana prva Antunovićeva knjiga a posljednja "Čovik s Bogom" objelodanjena je 1884. Posljednji članak napisao je također 1884. godine za "Neven", koji je iste godine pokrenuo svestrano obrazovani narodni učitelj iz Kaćmara, Mijo Mandić, inače Antunovićev učenik i štićenik.

Umro je 13. siječnja 1888. godine. Sahranjen je pored majke na kaločkom groblju.

Stipan Filaković



Srpanj - Juli

1	PETAK	Aron, Šimun, Predrag
2	SUBOTA	Oton, Rastislav, Vital
3	**NEDJELJA**	**14. KROZ G. Toma apostol**
4	PONEDJELJAK	Elizabeta Portugalska
5	UTORAK	ĆIRIL I METOD
6	SRIJEDA	Marija Goretti, Meri
7	ČETVRTAK	Vilibald, Lukrecija
8	PETAK	Akvila i Priscila
9	SUBOTA	Nikola Pik, Leticija
10	**NEDJELJA**	**15. KROZ G. Amalija, Ljuba**
11	PONEDJELJAK	Benedikt, Olga
12	UTORAK	Mohor, Mislav
13	SRIJEDA	M. B. BISTRIČKA, Hinko
14	ČETVRTAK	Kamilo, Miroslav
15	PETAK	Bonaventura, Vladimir
16	SUBOTA	Gospa Karmelska
17	**NEDJELJA**	**16. KROZ G. Branko**
18	PONEDJELJAK	Fridrik, Marina
19	UTORAK	Aurelija, Zlata, Arsen
20	SRIJEDA	ILIJA PROROK, Ilinka
21	ČETVRTAK	Lovro Brindiški, Danijel
22	PETAK	Marija Magdalena, Manda
23	SUBOTA	Liberije, Slobodan
24	**NEDJELJA**	**17. KROZ G. Kristina**
25	PONEDJELJAK	Jakov apostol
26	UTORAK	JOAKIM I ANA, roditelji BDM
27	SRIJEDA	Kliment Ohridski
28	ČETVRTAK	Nazarije i Celzo
29	PETAK	Marta i Marija, Beata
30	SUBOTA	Petar Krizolog, Rufin
31	**NEDJELJA**	**18. KROZ G. IGNACIJE LOYOLA**

Ive Prćić (1894-1959)

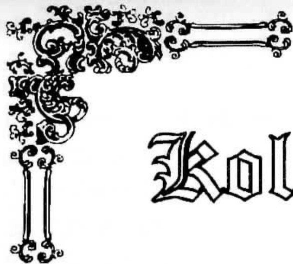
Imao je tek šesnaest godina kada je zapisao: "vidio sam da je u nas vrlo malo dida i majka, koji još znadu "groktiti" naše pisme, koje nisu naučili iz knjiga, nego su se prinosile od usta do usta, od pokolenja na pokolenje". Prćić je znao da treba oteti zaboravu "pobožne, dičije, korizmene, kraljičke, svatovske i groktalice" ustvari pučke pjesme, te je kao suradnik Blaška Rajića 1910. godine objavio u Rajićevoj zbirci "Narodno blago" svoje zapise sakupljene u bunjevačkih Hrvata.

Sakupljao je vjerno, preko pedeset godina, a 1939. godine javlja se zbirkom "Bunjevačke narodne pisme", a nakon tri godine u desetoj knjizi "Hrvatske narodne pjesme" (izdanje Matice Hrvatske) objavit će tridesetak groktalica tj. balada. U rukopisu se nalazi njegova zbirka bunjevačkih narodnih pripovijedaka te iz ranijih godina "Bunjevački narodni običaji".

Ive Prćić rođen je u Subotici 1894. godine, bio je urednik "Subotičke Danice" te se afirmirao i kao publicista-novinar.

"Ako netko želi proučiti prošlost Bunjevaca Hrvata, mora proučiti kulturnu ostavštinu Ive Prćića."

Đuro Franković



Kolovoz - August

1	PONEDJELJAK	Alfonz Liguori
2	UTORAK	Gospa od Anđela
3	SRIJEDA	Augustin Kažotić, Stjepan
4	ČETVRTAK	Ivan Vianney
5	PETAK	SNJEŽNA GOSPA, Nives
6	SUBOTA	Preobraženje Kristovo
7	**NEDJELJA**	**19. KROZ G. Kajetan**
8	PONEDJELJAK	Dominik, Nedjeljko
9	UTORAK	Roman, Domicijan
10	SRIJEDA	Lovro, Lovorka
11	ČETVRTAK	Klara, Jasna, Suzana
12	PETAK	Hilarija, Veseljka
13	SUBOTA	Poncijan i Hipolit
14	**NEDJELJA**	**20. KROZ G. Maksimilijan Kolbe**
15	PONEDJELJAK	VELIKA GOSPA
16	UTORAK	Rok, Stjepan kralj
17	SRIJEDA	Hijacint, Miron
18	ČETVRTAK	Jelena Križarica
19	PETAK	Ivan Eudes, Ljudevit
20	SUBOTA	Bernard, Samuel
21	**NEDJELJA**	**21. KROZ G. Pio X.**
22	PONEDJELJAK	BD Marija Kraljica
23	UTORAK	Ruža Limska, Ružica
24	SRIJEDA	Bartolomej, Emilija
25	ČETVRTAK	Ljudevit, Elvira
26	PETAK	Anastazije Solinski
27	SUBOTA	Monika
28	**NEDJELJA**	**22. KROZ G. Augustin, Tin**
29	PONEDJELJAK	Mučeništvo Ivana Krstitelja
30	UTORAK	Bazila Srijemska
31	SRIJEDA	Rajmund, Rajko, Želimir

Stjepan Ebrić (1890-1968)

Narodni učitelj i kantor Stjepan (Stipo) Ebrić rođen je 19. kolovoza 1890. godine u Ladimirevcima u Slavoniji. Nakon školovanja u rodnom selu i Pečuhu, slijedeći primjer svoga oca, učitelja i kantora, upisuje se na bajsku učiteljsku školu koju završava 1911. godine. Zapošljava se u Nijemetu, selu nadomak Pečuha, kao učitelj i kantor. U tom malom selu radio je punih 40 godina, sve do umirovljenja, 1951. godine.

U svim njegovim nastojanjima pomagao mu je župnik Bela Horvat o kojemu treba znati da je najbolji prevodilac Petőfijevih stihova na hrvatski jezik i da je na mađarski preveo stihove mnogih hrvatskih pjesnika.

Osim odgojno-obrazovnog i kantorskog rada učitelj Ebrić je bio glavni organizator vrlo živog kulturno-zabavnog života. Godišnje je u Nijemetu najmanje triputa prikazan kazališni komad na hrvatskom jeziku. Učitelj Ebrić je sustavno bilježio narodne pjesme, pripovijetke, običaje. 1927. godine objelodanio je molitvenik "Spasi dušu svoju". Za svaki ukop Stjepan Ebrić je napisao oproštajne stihove. Zbirku tih stihova čuva upravitelj mohačkog muzeja dr. Đuro Šarošac.

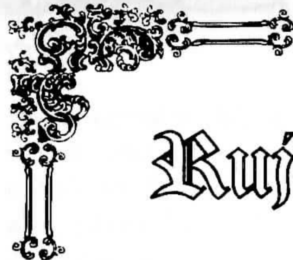
Godine 1930. napisao je hrvatsku čitanku za 5-6. razred, a 1940. na zamolbu Ministarstva kulture organizira u Baji seminar za učitelje hrvatskog jezika.

Kada je 1951. umirovljen seli se u Pečuh. Iste godine imenuju ga za kotarskog nadzornika a 1961. za dugogodišnji odgojno-obrazovni rad prima zlatnu diplomu.

U Nijemet više nikada nije odlazio jer je sve njegove radove koje je privremeno ostavio u Nijemetu (kazališne komade, stihove, narodne pjesme s notama, pripovijetke, poslovice, običaje) njegov nasljednik spalio.

Umro je u Pečuhu 1968. Na njegov posljednji put ispratilo ga je cijelo selo. Sahranjen je na pečuškom centralnom groblju.

Ladislav Matušek



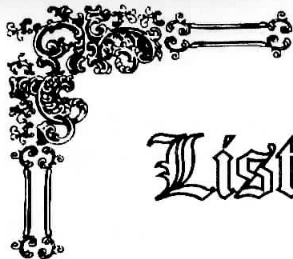
Rujan - Septembar

1	ČETVRTAK	Verena, Beatrica, Tamara
2	PETAK	Kalista, Divna
3	SUBOTA	Grgur Veliki, Budimir
4	**NEDJELJA**	**23. KROZ G. Mojsije, Dunja**
5	PONEDJELJAK	Lovro, Borko
6	UTORAK	Zaharije, Petronije
7	SRIJEDA	Marko Križevčanin
8	ČETVRTAK	MALA GOSPA, Marica
9	PETAK	Petar Klaver, Strahimir
10	SUBOTA	Nikola Toletinski
11	**NEDJELJA**	**24. KROZ G. Hijacint**
12	PONEDJELJAK	Ime Marijino
13	UTORAK	Ivan Zlatousti
14	SRIJEDA	UZVIŠENJE SV. KRIŽA
15	ČETVRTAK	Gospa Žalosna
16	PETAK	Ciprijan, Kornelije
17	SUBOTA	Rane sv. Franje
18	**NEDJELJA**	**25. KROZ G. Josip Kupertinski**
19	PONEDJELJAK	Januarije
20	UTORAK	Kandida, Svjetlana
21	SRIJEDA	Matej apostol - Kvatre
22	ČETVRTAK	Toma Vilanovski
23	PETAK	Lino, Tekla - Kvatre
24	SUBOTA	Pacifik, Miroslav - Kvatre
25	**NEDJELJA**	**26. KROZ G. Kleofa, Zlata**
26	PONEDJELJAK	Kuzma i Damjan
27	UTORAK	Vinko Paulski
28	SRIJEDA	Vjenceslav, Višeslav
29	ČETVRTAK	MIHAEL, GABRIEL, RAFAEL
30	PETAK	Jeronim, Jerko

Franjo Krekić (1932 - 1991)

Kao nastavnik druge generacije naših pedagoga stigao je u živopisan brežuljkasti kraj Pomurja 1953. godine u Serdahel, kao nastavnik povijesti i hrvatskog jezika iz dalekog Gornjeg Sentivana, naselja kraj Baje.
Udomivši se u ovim naseljima iz Serdahela prelazi u Sumarton, gdje djeluje kao ravnatelj, te kasnije kao zamjenik ravnatelja u mjesnoj školi.
Nakon izgradnje okružne škole ostaje u područnoj školi (1975.) i podučava djecu u nižim razredima osnovne škole.
Uz rad bio je vrijedan pedagog svjestan potrebe stalnog usavršavanja. Tako je završio niz tečajeva hrvatskog jezika, pa i dvogodišnji metodički seminar za koji je pripremio diplomski rad pod naslovom: "Razvijanje govorne sposobnosti hrvatskog jezika u nižim razredima".
Za istrajan i kvalitetan rad primio je i više priznanja.
Na žalost, opaka bolest primorala ga je na invalidsku mirovinu da bi kasnije, nakon operacije i stalnog liječničkog nadzora, prerano preminuo. Danas počiva u groblju tik do gorica u Sumartonu, daleko od rodne grude, plodne i crne bačvanske zemljice poklonivši mladost, cio život podržavanju Hrvata kajkavaca i razvijanju njihovog identiteta.

Stipan Blažetin



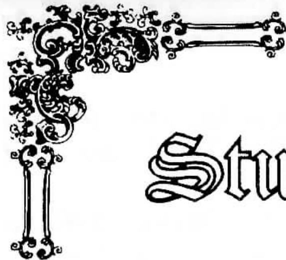
Listopad - Oktobar

1	SUBOTA	Terezija od Malog Isusa
2	**NEDJELJA**	**27. KROZ G. Anđeli čuvari**
3	PONEDJELJAK	Evald, Gerhard
4	UTORAK	FRANJO ASIŠKI, Frano
5	SRIJEDA	Placid, Velimir
6	ČETVRTAK	Bruno, Fides
7	PETAK	Kraljica sv. Krunice
8	SUBOTA	Šimun Starac
9	**NEDJELJA**	**28. KROZ G. Dionizije**
10	PONEDJELJAK	Franjo B., Danijel
11	UTORAK	Aleksandar, Aco, Saša
12	SRIJEDA	Maksimilijan, Serafin
13	ČETVRTAK	Eduard, Florencije
14	PETAK	Kalist, Fortunat
15	SUBOTA	Terezija Avilska, Reza
16	**NEDJELJA**	**29. KROZ G. Hedviga**
17	PONEDJELJAK	Ignacije Antiohijski
18	UTORAK	Luka Evanđelista
19	SRIJEDA	Pavao od Križa
20	ČETVRTAK	Vendelin, Andrija Kretski
21	PETAK	Uršula, Hilarije
22	SUBOTA	Marija Saloma, Melanija
23	**NEDJELJA**	**30. KROZ G. - MISIJSKA**
24	PONEDJELJAK	Antun Marija Claret
25	UTORAK	Katarina bosanska kraljica
26	SRIJEDA	DIMITRIJE SRIJEMSKI
27	ČETVRTAK	Frumencije, Sabina
28	PETAK	Šimun i Juda Tadej
29	SUBOTA	Narcis, Mihael Rua
30	**NEDJELJA**	**31. KROZ G. Alfonz Rodriguez**
31	PONEDJELJAK	Volfgang, Vuk

Đuro Deželić (1838-1907)

O Đuri Deželiću, gradskom vijećniku u Zagrebu, književniku, malo tko zna da je boravio u zaladskih i šomođskih Hrvata u Mađarskoj i spasio od zaborava njihove pjesme.
Rodio se 25. veljače 1838. u Ivanić-Gradu a umro je 28. listopada 1907. u Zagrebu. Osnovnu školu završio je u Ivanić-Gradu, gimnaziju u Zagrebu. Još kao đak, 1855. godine utemeljuje "Društvo mladih rodoljuba" kojemu je glavni zadatak bio sabiranje i pjevanje pjesama. Godine 1858. društvo je počelo izdavati zabavno-poučni list "Smilje", kojemu je duša i urednik Deželić. Iste godine boravi u naših mađarskih Hrvata, nažalost, ne navodeći naselja.
Deželić 1856. stupi u sjemenište. 1861. godine počeo je izdavati hrvatski kalendar "Dragoljub". Napušta sjemenište i stupi u Mrazovićevu kancelariju te je imenovan za bilježnika. Bio je urednik "Narodnih novina", "Danice ilirske", "Općinara", beletrističkog časopisa "Dragoljub" i prvi urednik "Vijenca" i "Domobrana". Ističe se radom u raznim udrugama grada Zagreba.
Gradskim vijećnikom postaje 1871. godine što ostaje do smrti, kao najpopularniji senator. Njegovim zalaganjem izgrađeni su čitavi dijelovi grada Zagreba, uređeni trgovi, podignute škole, izgrađen vodovod itd.
Igrao je znatnu ulogu i u politici kao radikalni Hrvat, a u privatnom životu i u karitativnom radu nije poznao protivnika i zato su ga svi štovali, bez obzira na vjeru i narodnost.

Priredio: Đuro Franković



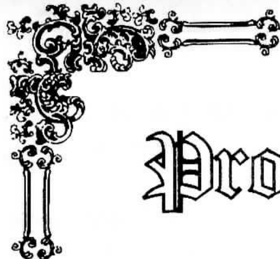
Studeni - Novembar

1	UTORAK	SVI SVETI
2	SRIJEDA	DUŠNI DAN, Dušica
3	ČETVRTAK	Martin Porres, Silvija
4	PETAK	Karlo Boromejski, Drago
5	SUBOTA	Fruškogorski mučenici, Mirko
6	**NEDJELJA**	**32. KROZ G. Leonard**
7	PONEDJELJAK	Engelbert, Anđelko
8	UTORAK	Gracije Kotorski
9	SRIJEDA	Teodor, Bogdan
10	ČETVRTAK	Leon, Lav, Andrija Avelino
11	PETAK	Martin, Davor
12	SUBOTA	Jozafat, Emilijan
13	**NEDJELJA**	**33. KROZ G. Stanislav**
14	PONEDJELJAK	NIKOLA TAVELIĆ
15	UTORAK	Albert Veliki
16	SRIJEDA	Gertruda, Margareta
17	ČETVRTAK	Elizabeta Ugarska, Liza
18	PETAK	Roman i Hezije, Veljko
19	SUBOTA	Janja Asiška, Salomeja
20	**NEDJELJA**	**KRIST KRALJ, Edmund**
21	PONEDJELJAK	GOSPA OD ZDRAVLJA
22	UTORAK	Cecilija
23	SRIJEDA	Klement, Kolumban
24	ČETVRTAK	Krizogon, Krševan
25	PETAK	Katarina, Kata
26	SUBOTA	Leonard, Konrad
27	**NEDJELJA**	**1. DOŠAŠĆA, Virgilije**
28	PONEDJELJAK	Jakov Markijski
29	UTORAK	Svi Sveti franjevačkog reda
30	SRIJEDA	Andrija apostol, Hrvoje

Franjo Ksaver Kuhač (1834-1911)

Franjo Kuhač je rođen u Osijeku 20. studenog 1834. U gimnaziji kod osječkih franjevaca privatno uči gitaru, violinu i glasovir te dolazi u dodir s gradskim i pučkim napjevima te preporodnim budnicama.
Želja da se posveti učiteljskom pozivu vodi ga zatim u Donji Miholjac gdje se pod mentorstvom učitelja Glavne škole, Josepha Becka, ne samo priprema za to zvanje nego u glazbenoj školi uči violinu, glasovir i harmoniju. Nakon toga, radeći neko vrijeme kao učiteljski pripravnik, boravi u Pečuhu kod strica Filipa Kocha (poslije njegove smrti naslijedit će 12 tisuća forinti što će Kuhaču omogućiti opsežna studijska putovanja po raznim zemljama gdje će skupljati golemu folklornu i etnografsku građu) a potom ga tri godine nalazimo u Budimu gdje je upisan kao redoviti učenik Učilišta glazbenog društva (Hangászegyesületi Zenede). Iduće tri godine živi u Osijeku i putuje po Europi: Leipzig, Weimar (tamo posjećuje F. Liszta) i Beč, gdje neko vrijeme uči glasovir kod C. Czernyja a na sveučilištu sluša predavanja E. Hanslicka iz glazbene povijesti i estetike.
Godine 1858. vraća se na duže vrijeme u rodni grad. 1871. godine postaje počasni član Narodnog zemaljskog glazbenog zavoda te će se preseliti iz Osijeka u Zagreb, gdje ostaje do svoje smrti (1911).
Tijekom 40 godina objavljuje u edicijama JAZU, Matice hrvatske, periodici i u vlastitim izdanjima. Godine 1878. započeo je napokon svoj epohalni pothvat, izdavanje opsežnog zbornika "Južno-slovjenskih narodnih popievaka". Uz djelomičnu pripomoć vlasti i nekih kulturnih ustanova i uz teške materijalne žrtve i odricanja, objavio je od 1878. do 1881. četiri knjige zbornika (1600 napjeva). Pojava toga zbornika pribavila je Kuhaču međunarodni ugled.
Zahvaljujući njegovom radu imamo i mi Hrvati u Mađarskoj pribilježen priličan broj narodnih melodija iz Gradišća, Pečuha, Šikloša i Izvara (Vízvár).

Na osnovu izdanja "Stoljeća hrvatske glazbe" i "Povijest glazbe" pripremio: Đuro Franković



Prosinac - Decembar

1	ČETVRTAK	Edmund, Natalija
2	PETAK	Bibijana, Vesela, Blanka
3	SUBOTA	Franjo Ksaverski
4	**NEDJELJA**	**2. DOŠAŠĆA, Barbara, Bara**
5	PONEDJELJAK	Sava, Savka
6	UTORAK	Nikola Mirski
7	SRIJEDA	Ambrozije - Kvatre
8	ČETVRTAK	BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM
9	PETAK	Petar Fourije - Kvatre
10	SUBOTA	Gospa Loretska - Kvatre
11	**NEDJELJA**	**3. DOŠAŠĆA, Damaz**
12	PONEDJELJAK	Ivana Franciska
13	UTORAK	Lucija, Svjetlana
14	SRIJEDA	Ivan od Križa, Oton
15	ČETVRTAK	Valerijan, Kristina
16	PETAK	Adela, Albina
17	SUBOTA	Lazar prijatelj Isusov
18	**NEDJELJA**	**4. DOŠAŠĆA, Gracijan**
19	PONEDJELJAK	Urban, Vladimir
20	UTORAK	Eugen, Tin
21	SRIJEDA	Petar Kanizije
22	ČETVRTAK	Flavijan, Zenon
23	PETAK	Viktorija
24	SUBOTA	BADNJI DAN - ADAM I EVA
25	**NEDJELJA**	**BOŽIĆ - ROĐENJE KRISTOVO**
26	**PONEDJELJAK**	**STJEPAN - Krunoslav**
27	UTORAK	Ivan apostol i evanđelista
28	SRIJEDA	Nevina dječica, Nevena
29	ČETVRTAK	Toma Becket, David kralj
30	PETAK	SV. OBITELJ
31	SUBOTA	Silvestar - ZAHVALNICA

Nikola Tordinac (1858-1888)

Među skupljačima narodnog blaga istaknuto mjesto zauzima, i obujmom i značenjem skupljena folklorna građa Hrvata u Pečuhu i okolici od književnika Nikole Tordinca, koji je sa svojim skromnim djelom zapažen i među slavonskim pripovjedačima hrvatskog realizma.
Rođen je 5. prosinca 1858. godine u Đakovu.
Poslije boravka u Sarajevu i Derventi vraća se u Đakovo gdje završava osnovnu školu. Dane u gimnaziji je proveo učeći dobro. Ovdje se sprijateljio s nešto starijim Josipom Kozarcem te će poći stazama tog puno poznatijeg svog zemljaka. Kao đak piše stihove i objavljuje (1875) u vinkovačkom Narodnjaku i senjskom Radiši, a posvećuje pozornost i pripovijetkama. U jesen 1877. stupio je u đakovačko sjemenište a pod pseudonimom "Štaparić" javlja se u uglednom Obzoru.
Zapisane bisere narodnog umijeća objavljuje u posebnom izdanju pod naslovom, Narodne pjesme i pripovijetke iz Bosne, a dio te građe će vješto unositi u svoje novele.
Po završetku sjemeništa (1884) postaje vjeroučitelj u mitrovačkoj realci te ga Strossmayer šalje u Rim da studira crkvenopravne znanosti. Ondje što zbog narušena zdravlja, što zbog toga što se "nije dobro vladao... iz Rima (je) otpušten..." - piše Strossmayer u svom pismu upućenom Fr. Račkom. Surađuje u Vijencu i Obzoru a pod naslovom Seoske bajke i bajalice (1885), objavljuje zasebnu knjigu čime će postati zapažen od strane publike.
Tordinčevo zdravlje je već u Rimu bilo ozbiljno narušeno (obolio je još u Đakovu od upale porebrice što se pretvorilo u tuberkulozu). Na prijedlog liječnika da promijeni sredinu dolazi u Pečuh. Odmarajući se kod majčine rodbine počinje skupljati narodne običaje, pjesme i pripovijetke. One će biti tiskane u Budimpešti 1986. godine pod naslovom Hrvatski narodni običaji, pjesme i pripovijetke iz Pečuha i okolice. Knjigu je za tisak pripremio autor ovog napisa.

Đuro Franković

Štovani Čitatelji!

Božić je pred nama pa smo ponovo skupa na stranicama Hrvatskog katoličkog kalendara. Prošla je jedna godina u kojoj je sudbina ovog kalendara bila neizvjesna sve do prije dva mjeseca. No, hvala Bogu, Savez Hrvata u Mađarskoj ipak je osigurao sredstva za ovogodišnji broj. Ta neizvjesnost utjecala je i na naš rad. Na žalost, ponovo nismo imali dovoljno vremena za doista temeljit rad. Ipak, trudili smo se da održimo prošlogodišnju kvalitetu. Što se tiče koncepcije kalendar slijedi praksu iz prethodne godine. Pokušavali smo tekstovima pokriti sve regije u kojima žive Hrvati, pružiti raznorodne napise po mogućnosti i na dijalektima kako bi svatko našao ponešto za sebe.

Nadamo se da će kalendar ponoviti prošlogodišnji uspjeh i naići na dobar prijem kod hrvatskog življa te tako opravdati svoje postojanje. Zahvaljujemo se svima koji su poslali svoje tekstove i vjerujemo da ćemo i nagodinu imati priliku ponovo surađivati. Kontinuiranim izlaženjem želimo stvoriti tradiciju, kako bi dolaskom Božića čitatelji imali potrebu i želju da nabave i čitaju Hrvatski katolički kalendar.

U nadi da će i ovaj kalendar pridonijeti svečanom božićnom ugođaju svim našim čitateljima želimo sretan Božić i Novu godinu.

Stjepan Blažetin ml.
Ivan Gugan ml.



Filip Grabovac (1699-1749)

Od naravi i ćudi arvacke

Da b Rvati skladni bili,
ne b ovako žalost pili:
reko, da bi sklad imali,
svim bi svitom ti vladali.
Na oružju junak vrli,
svaki kralj ji zato grli
i na službi svojoj drže,
pak s među se oni prže.
Kad kralj oće da kog srve,
tad Rvate meće prve,
a dobitak kad se dili,
tad pitaju: "Gdi ste bili?"
Vino nose, vodu piju;
zašto krvcu prolivaju?
To goleme jesu stvari,
al na njima jest grih stari...
Među se se biju, kolju
i u kući i na polju.
Jednom lipo kako cvaju,
sada kano psine laju.
Ako to Bog ne prividi,
evo gore sve to slidi.
Žalosni su kako slipi,
ti pomozi, Bože lipi!

Dva mučenika katoličke crkve

Kardinal Alojzije Viktor Stepinac



kardinal Alojzije Stepinac

Rodio se 8. svibnja u Krašiću. Pučku je školu završio u Krašiću, a gimnaziju u Zagrebu. Bijaše sudionik I. svjetskog rata te su ga i zarobili. Od rane je mladosti ozbiljno razmišljao o životnom pozivu i u 26. godini se opredijelio za svećenički poziv.

Bogoslovni studij završio je u Rimu. Tu biva zaređen za svećenika 26. listopada 1930. Papa Pio XI. imenuje ga 28. svibnja 1934. nadbiskupom koadjutorom. Vrijeme svog biskupovanja proživio je pod geslom:
"U Tebe se, Gospodine, pouzdajem!" (Ps. 31, 1).

Hrabro se suočio s izazovima povijesti i bijaše vjerni sljedbenik evanđelja. Proročki je ukazivao na razorne moći onih ideologija čiji je cilj bio protivan časti pravoga Boga i dostojanstva ljudske osobe. Svi koji su prognani zbog rasne, klasne ili nacionalističke ideologije u njemu su imali svoga zaštitnika. Siromašnima i socijalno ugroženima darivao je sa svoga stola i od crkvenih dobara.

Osnivao je nove župe i gradio pastoralna središta. Marno je promicao katolički tisak, nastojao urediti katolička društva prema načelima crkvenog učiteljstva, te prolazeći nadbiskupijom i domovinom tješio i duhovno podizao obespravljeni puk.

Za duhovni preporod hrvatskoga naroda širio je duh i obvezu zahvalnosti prema Bogu, osobito naknadnim pobožnostima za grijehe, psovke i pobačaje. Svjedočio je

gorljivu pobožnost prema euharistiji i sinovljevu odanost prema Bogorodici. Sam je dnevno molio tri otajstva krunice. U njegovoj duhovnosti važne su značajke pobožnost prema Isusu, siromašnima i patnicima, te prema Gospi Žalosnoj.

Iz njegove predanosti Bogu bijaše vidljivo kako životnu snagu i nauk crpi iz Biblije. Do te mjere je bio uronjen u Sveto pismo da je sva zbivanja prosuđivao na temelju Objave i u svijetlu Božje providnosti. Utirao je put Crkvi u Hrvata k biblijskim izvorima propovijedanja. Živio je od Božje riječi i njome nadahnut druge hrabrio na časan život i evanđeosko poimanje rodoljublja. To ga je približilo njegovim vjernicima do te mjere da je Crkva u Hrvata živjela s njegovim uvjerenjem, prihvatila njegov stav i jačala s njegovom vjerom.

U svakom je političkom sustavu branio slobodu i nadnaravno podrijetlo katoličke crkve. Kada zbog vjernosti svojoj savjesti nije dopustio da Crkva postane robinjom komunističke ideologije, te da se otcjepljenjem od Rima stvori takozvana "Hrvatska nacionalna crkva", montiran mu je politički proces na kojem ga je komunistički sud osudio na 16 godina robije. Zbog svoje hrabrosti i trpljenja 12. siječnja 1953. godine imenovan je u Zbor kardinala.

Njegov nastup pred sudom očitovao je živu i nepokolebljivu vjeru u Isusa Krista, djevičansko materinstvo Blažene Djevice Marije i vječni život čovjekov. Doživljavao je Crkvu kao mistično Tijelo Kristovo. To se vidjelo u njegovoj skrbi za Crkvu na svim stranama svijeta, u strpljivom podnošenju patnji i poniženja kao i u svijesti da ga molitva crkve vezuje u neraskidivo jedinstvo s rimskim biskupom.

Kroz cijeli život, a osobito u zatvoru i sužanjstvu, pokazao se kao vjeran sluga Božji. Vidjelo se da mu je Bog davao snagu za život u kojem je vjerom i druge poticao na evanđeoski oblik života. Neprestana njegova molitva, osobito za progonitelje crkve i njegove osobe, pozivi na opraštanje i vršenje kršćanskih kreposti odavali su čovjeka žive vjere, neslomljiva pouzdanja i velike ljubavi.

Umro je na glasu kao svetac u Krašiću 10. veljače 1960.godine. Pokopan je u zagrebačkoj katedrali. Njegov grob je mjesto neprekidne molitve i vrelo uslišanja.

MOLITVA

Gospodine Bože, ti si sluzi svome Alojziju kardinalu Stepincu udijelio milost ne samo vjerovati u Isusa Krista nego i trpjeti za njega neustrašivim apostolskim žarom i ljubavlju prema crkvi. Udijeli i nama jakost u ispovijedanju iste vjere i postojanost u trpljenju za nju.

Proslavi Slugu svoga čašću oltara da nam bude primjer i zagovornik u borbama života na putu vječnoga spasenja.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Kardinal József Mindszenty

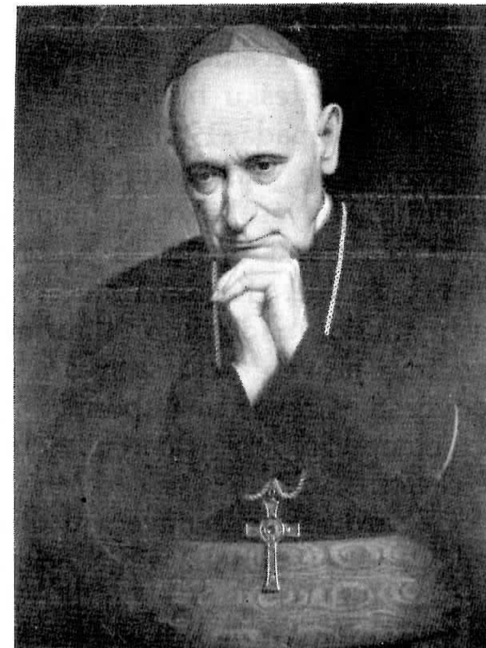
Rođen je 29. ožujka 1892. u mađarskom selu Mindszent, pored austrijske granice. Roditelji su mu bili seljaci. Kako tjelesno, tako i duševno, više je nalikovao majci nego ocu. Ta je sličnost igrala značajnu ulogu u dubokoj povezanosti majke i sina za koju jedva da se može pronaći primjer u svjetskoj povijesti ili u svjetskoj književnosti. Zahvalni je sin svojom knjigom "Majka" podigao toj mudroj, odlučnoj ženi nezaboravni spomenik.

Njegovo je prezime bilo Pehm. On je međutim u znak svoga prosvjeda protiv Hitlerove propagande koja se već proširila i u Mađarskoj, promijenio to prezime koje je zvučalo njemački u Mindszenty, u znak sjećanja na rodno selo.

Srednju je školu i teološki studij završio kao odličan student u Szombathelyu, glavnom gradu istoimene biskupije. U svoje slobodno vrijeme bavio se književnošću, sociologijom i poviješću. U njegovim se propovijedima, predavanjima i člancima objavljenim u dnevnom listu "Zala-megyei Újság" i u katoličkim časopisima uvijek iznova očitovalo njegovo mnogostrano obrazovanje. On je kao župnik Zalaegerszega napisao i opširnu povijesnu monografiju. Na više od 500

stranica zorno opisuje život i djelovanje Padanya Biroa koji je nakon protjerivanja Turaka obnovio vespremsku dijacezu. Mindszenty je 12. lipnja 1915. godine, u drugoj godini prvog svjetskog rata, postao svećenikom, a prvu je godinu djelovao kao učitelj vjeronauka u Zalaegerszegu, glavnom gradu županije Zale. Za to vrijeme došlo je do sloma Austro-Ugarske Monarhije. U jesen 1918. godine prigrabili su vlast lijevo-ekstremni građanski elementi. U proljeće 1919. godine na vlast su došli komunisti. Mladi se učitelj vjeronauka hrabro i odvažno držao. Zbog svog stava bio je uhićen i prognan u svoje rodno selo.

Nakon pada kratkotrajne vladavine komunista imenovan je župnikom Zalaegerszega. Ubrzo zatim preuzeo je vođenje dekanata. Nekoliko godina kasnije imenovanjem za biskupskog povjerenika dodijeljena mu je služba nadziranja i vođenja katoličkog života u čitavoj županiji Zali.



kardinal József Mindszenty

U svakoj od navedenih službi stekao je trajne zasluge. Uz njegovo je ime vezana izgradnja brojnih crkava, župa, samostana i škola. Svojim vjernicima pomagao je ne samo u vjerskim pitanjima nego i u rješavanju njihovih socijalnih i ostalih problema. Teško je povjerovati da je znao imena svih 12000 katolika i 2000 pripadnika drugih vjera koji su živjeli u Zalaegerszegu.

Papa Pio XII. imenovao ga je 1937. godine u znak priznanja za njegove zasluge papinskim prelatom, a 4. ožujka 1944. godine poveljom je imenovao prelata Józsefa Mindszentyja na čelo biskupije Veszprém u srcu zapadne Mađarske. Tako je

taj duhovni pastir nakon 27 godina napustio grad Zalaegerszeg. Završne riječi njegovog oproštajnog govora bile su: "U duhu našeg Gospodina Isusa Krista pokušao sam služiti ljudima svih staleža i klasa. Ako sam nekoga povrijedio, onda je to bilo sigurno samo iz moje velike težnje da ono što vam činim bude dobro za vas. Ako sam u tome pretjerao, pokušao sam svoju grešku uvijek ispraviti." Mjesto biskupa je preuzeo u tajnosti, zemlja je bila u žalosti, jer su Hitlerove trupe deset dana ranije zaposjele Mađarsku. Za godinu i tri mjeseca koliko je bio biskup pola godine je proveo u zatvoru. Tako nije mogao ostvariti sve zamišljene planove. Za kratko vrijeme biskupovanja osnovao je 34 nove župe i 11 katoličkih škola, i sa svojim svećenicima obavljao ostale dušobrižničke zadatke s obzirom na tešku budućnost.

7. listopada 1945. godine uveden je u svoju novu službu ostrogonskog nadbiskupa i primasa Mađarske. Zbog opće pobune Mátyás Rákosi je morao privremeno povući s dnevnog reda planiranu uredbu o nastavi vjeronauka. Kardinal je uhićen 1949. godine. Kardinal-mučenik je preko trideset godina bio ostrogonski nadbiskup i primas Mađarske. Dvadeset i šest godina proveo je u zatvoru. Unatoč tome, teško da mu u povijesti Crkve ima premca po onom što je u to kratko vrijeme učinio po pitanju vjerskog života u svojoj nadbiskupiji i cijeloj zemlji.

Kardinal je boraveći u Kolumbiji obolio, vratio se u Beč, gdje su ga operirali. Prije operacije je pismeno izrazio sljedeću želju: "Budem li umro u izgnanstvu, želio bih biti privremeno sahranjen u crkvi Milosrđa u Mariazellu". Njegove zadnje riječi na operacionom stolu bile su: "Neka bude volja Božja." Operacija je uspjela, ali staro i napaćeno srce nije moglo izdržati podnesene napore. Preminuo je 6. svibnja 1975. godine i po svojoj želji pokopan je u Mariazellu, a njegov grob je postao mjesto hodočašća mnogih Mađara i Nijemaca.

Danas počiva u rodnoj grudi, kardinal je pokopan u bazilici u Ostrogonu. "... I MRTAV JOŠ GOVORI".

Eva Filaković

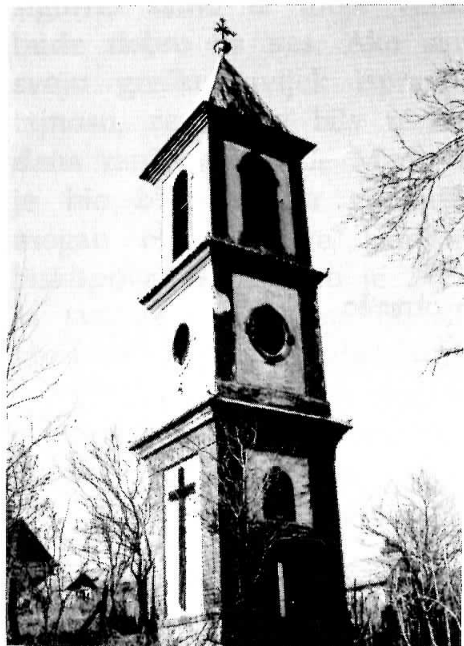
BELA RUŽA, MARIJA...

Bela ruža, Marija
Zapisana na ruke
Šveta Ana na obloku
Anđeli su u budžaku
Sam Isus na vracama
Čuva nas do zore
U zoru Isusa uhvatiše
Ternovatom krunom okruniše
Isus triput pokorači
Tri karvi kapiše
Anđeli pokupiše
I u ladu zatvoriše
Šveti Ivane Krstitelju
Zdravoga Boga prijatelju
Molji Boga, molji za nas
U potrebe pomozi nas
Kad ja budem umirala
Gorku čašu ispijala
Pomozite mi ispiti
I rajska vraca otvoriti

kazivač: Purák Lászlóné (Bolvári Mária), Dušnok. 1922. g.
sakupila: Ruža Begovac u Dušnoku 1979. g.



Zvonici



Stari zvonik u Poganu
snimio: M. Dragovac

Prilazeći nekom mjestu prvo što ćete zapaziti, već izdaleka, jest obris zvonika. S radošću ćete uzviknuti: "Eno tamo je moje selo, moj grad." Zvonici su znakovi raspoznavanja. Ali, ako želite zvonik iz blizine pogledati, morate podignuti glavu prema gore. Istim pogledom vidjet ćemo i zvonik i nebeske visine. Ako pogled zadržimo malo dulje gore imat ćemo divni osjećaj kao da zvonik putuje dok oblaci mimo njega prolaze.

Vitki, visoki, stameni, na vrhu uglavnom nose križ, znak kršćanstva, znak našega spasenja.

Imaju svoju regionalnu posebnost, razlikuju se po stilu, boji, visini. Kad su velike kiše, oluje i grmljavine, gromovi najprije njih pronađu. Munjovodi sprovode snažne strijele u zemlju i duboko ih sahranjuju.

Kapi kiše poput nebeskih suza slijevaju se niz obraze zvonika padajući poput bisera, razbijajući se o tlo, stvarajući pritom kišnu zvonjavu.

Zvonici pamte i čuvaju povijest nekog mjesta i po nekoliko generacija. Oni su budni danju i noću. Istina, noću skrivaju svoje vrhove od prolaznika u dubokom mraku.

Uglavnom se nalaze u središtu sela, naselja i grada, a po mogućnosti na nekom uzvišenom mjestu da se bolje vide. Oni su pristaništa za ptice nebeske kojima su potrebni daleki pogledi i vidici. Iako su uočljivi, nekim pogledima izmiču. Budući da oni podsjećaju na nešto, opominju, govore svojom

šutnjom, neki ih zato nerado gledaju. Jedino ih možda pogledaju kod ukopa dragog prijatelja kad prolaze mimo crkve.

Na njima se zaustavljaju golubovi, rode, a u njihovoj skrovitoj nutrini stanuju sove i šišmiši.

Zvonari su osobe koje najmanje tri puta dnevno posjete zvonik, zvoneći na anđeoski pozdrav. Povlačeći ponekad već izlizanu užad pokreću klatna zvona da bi se po cijeloj okolini razlio mili zvuk.

Kroz stoljeća zvonici odolijevaju burama i neverama te svakom nevremenu.

Jedino kakav barbarin koji ne zna što je povijest, svetinja, može ga srušiti.

U novije vrijeme granatiraju, bombardiraju, ranjavaju te mirne i nepomične tvorevine koje dodiruju nebo. Kako je strašno gledati ranjeni zvonik! U Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini ima ih na stotine takvih, ranjenih.

Građeni su od cigle, kamena, drveta, betona. Uglavnom su u sklopu crkava, katedrala ili kapelica. Nerijetko su sami.

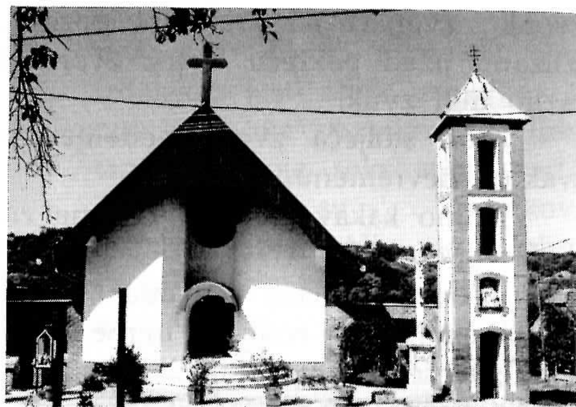
Koliko je sati, već izdaleka se može vidjeti na velikim urama smještenim na pročeljima zvonika. Ure otkucavaju vrijeme, ali tuku i po savjesti, a pogotovo kod onih kojima je nemirna. Graditelji su se u prošlosti nadmetali tko će ljepše, visočije, vitkije zvonike nazidati. To pokazuje da su ljudi nekada cijenili visine više nego danas, ne samo graditeljske, nego i duhovne. Zaustavili su svoje doba da ga mi sada možemo gledati. Putem zvonika oni nam govore, uče nas, svjedoče.



Zvonik franjevačkog samostana u Vukovaru

Zvonici često bistre naše poglede. Podignute glave od zemlje, na tren zaboravimo naše brige, a zvonici koji su stalno pred našim očima upućuju nas k duhovnim stvarima. Glas zvona poziva vjernike na molitvu. Objavljuje smrt prijatelja, oca, djeteta, prati pogrebne povorke.

Zvonici zvone na lomače i kad su oluje, rastjeruju ledene oblake. Vidimo da su neobično važni i korisni. Na žalost u novije vrijeme pozivaju stanovnike u skloništa pred bombama i granatama. Što ćete, "novo vrijeme", pa i svrha zvonika je nova.



Crkva i zvonik u Kukinju

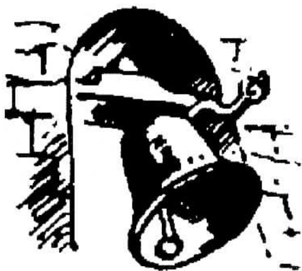
snimio: M. Dragovac

Zvonici se ljube sa oblacima i munjama. Čvrsti i čarobni spajaju nebo sa zemljom. Oni u svakom trenutku vide svoga susjeda, drugi zvonik. Razgovaraju uvijek u isto vrijeme i istim glasom. Rijetko kada promuknu. Njihov pogled seže veoma daleko, a pogotovo u ravnicama. Tu se oni ponekad prave važnima jer su iznad svega ostaloga. Iza njih sunce izlazi i zalazi. Snježne pahuljice na svome putu prema zemlji prvo se zaustave na njihovim ramenima. Pjesnici rado o njima pišu pjesme, a za slikare su nezaobilazna inspiracija.

To su zdanja koja čuvaju pamet i povijest. Traju, i traju, a što su stariji to su sve ljepši, ponosniji i prkosniji.

Čuvajmo ih da nam još dugo govore i zvone.

Marko Bubalo



MOŽE LI CRIKVA UMRITI!

Na ovo pitanje je vrlo lako odgovoriti. **NE MOŽE!** Ali ipak u nama ostaje neka sumnja, kad znamo da sve više svita napušta Crikvu, stupa van iz nje. A znamo mi iz povijesti da je u nekim pokrajinama, gde je Crikva cvala, potpuno nestala ili je ostalo samo malo kršćanov. Dakle, mi moremo govoriti, razmišljati o našoj Crikvi u Ugarskoj ili u našim hrvatskim selima.

Kad govorimo o problemu Crikve, onda se automatski pojavljuje i problem vjere u Jezuša Kristuša. Koliko smo mi pripravni vjerovati Kristušu i njega slušati u Crikvi, jer je rekao: "Tko vas sluša mene sluša".

Ako sebi postavimo pitanje: "Hoće li Crikva u našim krajevima preživiti sadašnju krizu" onda ovisno o jakosti vjere možemo reći da ili ne. Ako čvrsto vjerujemo u Kristuša ki djeluje po svojoj Crikvi onda smo i uvjereni da ne može propasti, ali ako ne vjerujemo da Kristuš djeluje u Crikvi onda je naša Crikva osudjena na propast. Kada govorimo o općoj Crikvi onda ne more propasti jer je Kristuš rekao: "I vrata je paklenska neće nadvladati". A s druge strani, ako promatramo mjesne crikve, Crikve u pojedim krajevima, narodima, onda je pak ova Crikva propadala, propada i danas.

SITUACIJA: Čini se da je još uvijek vjera u Hrvata živa, usudim se reći dosta tradicionalna, s malo dibine. Pohadjanje crikve je još prilično dobro, relativno mali broj ljudi stupi van iz Crikve. Na žalost se čini današnja Crikva u Ugarskom kao da ne more čuda dati današnjemu čoviku. Muži su malo angažirani u Crikvi, slabo uzimaju svoju ulogu i zadaću. Vjera nima dibokoga temelja. I kad dojde najmanje pitanje i najmanja poteškoća, ona često umira. Utjecaj modernoga bezboštva i utjecaj "prosvititeljskih nauka" nakon francuske revolucije, jozefinizma i moderni žitak utiču da človik zgublja potrebu za Bogom i Crikvom i tako Crikva nestaje i umira. Sve manje se hasnuju sakramenti kao izvori žitka, a posebno sakramenat pomirenja, spovidi, koji je zapravo

jedini put k Bogu. Kad sve ovo skupa uzmemo onda vidimo da je Crikva u našeg naroda jako betežna da ne kažem na smrtnoj stelji. Ipak, postoji još u ovoj Crikvi i zdravih mladica koje rastu iz staroga betežnoga panja. Molitvene zajednice, angažirani laiki, vjerniki i farniki koji su puni Duha Božjega, no veliko je pitanje hoće li oni biti sposobni ovo već zamrlo tijelo ponovno gori stati i vratiti u Žitak.

NAŠA ZADAĆA: Ja sam diboko uvjeren da mi moramo polako pozabit na to da Crikvu činu čuda ljudi, velika masa. Ne. Svaki kršćan mora početi kod samoga sebe. Izgraditi svoju vjeru na primjer uključivanjem i to aktivnim u muško ili žensko katoličansko gibanje. Sam se potruditi da bolje upozna Bibliju, da se angažira u Crikvi.

Sve učiniti da se obitelji uključu u aktivni žitak Crikve, to znači, probuditi vjeru i polako okupljati se u manje zajednice koje će onda uzeti odgovornost za vjeru u svojim familijama i u svojoj fari.

Budućnost Crikve ja vidim samo u malim angažiranim grupama vjernikov koji će biti pravi apoštoli Kristuševi u današnjem vrimenu. Oni koji će biti spremni posluhnut rič Kristuševu. Ako hoćeš biti moj učenik, dakle, ako hoćeš. Pitanje je naše volje i naše osobne vjere i prihvaćanja Kristuševog poziva upućenog nama. Stojimo tako reći pred pitanjem biti ili ne biti. Ako se mi pojedinci angažiramo i po nami se angažira sve više ljudi onda nima ni straha da će Crikva u ovom narodu propasti, umriti, ali ako se mi pojedinci ne angažiramo onda se bojim da je Crikva počela umirati i da joj sami mi dajemo poslidnji udarac, a od toga nas ni Bog neće očuvati.

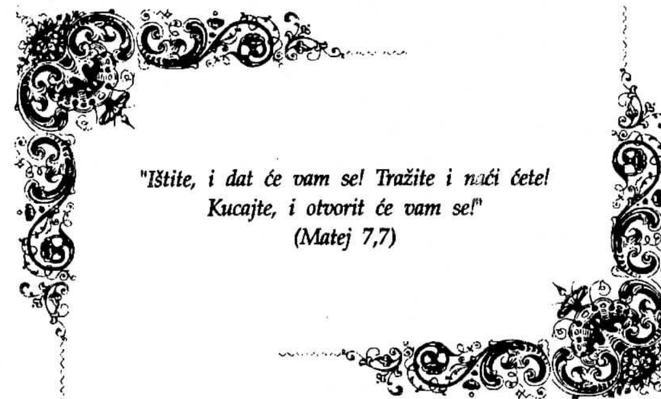
ČA NAS UČI POVIJEST: Sjetimo se riči Jezuševih: "Bog može iz ovog kamena podignuti Abrahamovu dicu." On je to rekao Židovom kad su se hvalili da su oni Abrahamovi potomci. A sjetimo se da je Jezuš plakao nad sudbinom Židovov i Jeruzalema kad nisu htili posluhnut njegove riči. Nisu ga posluhnuli i izibrani narod je izgubio svoju ulogu izibranog naroda, to su postali drugi.

Mi smo na neki način u sebi uvjereni da Crikva ne more propasti pa smo zaspali u tom uvjerenju. Pozabili smo na

povijesnu istinu da ako se ne odgovori na Božji poziv u ovom vrimenu, Bog nam ga više neće uputiti i mi ćemo se izgubiti. Crikva ovdje umire a Bog će "dicu Abrahamovu" zbudit na drugom kraju svita.

Ovih sam dana bio u Budimpešti u crikvi svetoga Matijaša. Crikva puna turistov koji razgledavaju, ali vrlo malo onih koji molu. Bila je i maša, ali dice sam jedva vidio. Potom sam pošao u "Gradski vrt" z mojimi prijatelji i najdem stotine dice. Je li vam ovo ča govori. Ako ne razumimo poruku vrimena onda smo već betežni a naša Crikva je već na smrti jer se mogu reći riči Jezuševe: "Prosili su ga, da im pokaže znamenja iz neba. Ali on im odgovori - "Kad se zamrači veli bit će godina s vjetrom, ar je nebo mutno." Tako, izgled neba znate prosudit, ali znamenja časov ne morete razumit? Nazlobno i hištolomno pokolenje potribuje znamenje, ali neće mu se dati znamenje izvan proroka Jonaša. I ostavši je otide. (Mate 16,3.) Potribujemo li koji drugi argument. Zato pročitajmo znak vrimena i zbudimo se da nam zutra ne bude kasno jer Bog može dicu Abrahamovu i iz kamenja podignuti, mi mu više nismo potribni. Kanimo se tim pomirit.

Štefan Dumovits
farnik



Kapelica pomirenja

Znate li da ima jedno brdo na jugu Mađarske koje poslije mnogo stoljeća još samo u legendama postoji? Kako je čovjek trošio kamen za izgradnju, za kreč i cement, nestala je i mediteranska klima. Odonda puše vjetar u selu Beremendu.

Sa ostatka brda vidi se čak do Drave, do Osijeka južno, do vilanjskog brda sjeverno i tvrđave u Šiklošu zapadno. Stajati na "ranjenom" brdu i razmišljati o prošlosti i budućnosti trebao bi svatko: da tako očisti dušu, raširi srce i da misli o sudbini čovjeka ovoga kraja.

Što se sve zbivalo stoljećima? Bijeg ispred Turaka, svjetski ratovi, razmjena stanovništva, protjerivanje Nijemaca, bijeg Hrvata, pa i ostalog življa.

Kako je teško osjetiti, doživjeti granice razuma! Najprije onu s brkljom koja je razdvojila rodbinu poslije drugog svjetskog rata, razdvojila Branjin Vrh, Bengu, Luč, Petardu, Torjance od Semartina, Kašada. A od 1991. godine kako je teško gledati minsku granicu koja odvaja zemlju, kuću, crkvu od izbjeglih. Ovdje na ostacima brda su se skupljali da bi provjerili da li još stoje zvonici, krovovi njihovih sela. Ovdje na rubu brda će se graditi kapelica za spomen brdu, za sjećanje na burna stoljeća, za pomirenje.

Sa čime se treba pomiriti? Oprostiti svima koji su nam učinili zlo, oprostiti sadašnju bijedu, ali ne i zaboraviti. Sjećati se treba i moliti. Kapelica se gradi i za jedno i za drugo.

Ne zna se više tko je prvi izrekao misao o gradnji, ali je to odmah prihvatio svećenik, gradonačelnik, zastupnici, vjernici, stanovništvo sela.

Plan je izradio poznati arhitekt György Csete. On je planirao gradnju od kamena s brda s dva ranjena zvonika. Jedno zvono će se liti u Mađarskoj, drugo u Hrvatskoj. Kroz razbijene rupe će zvoniti jedno prema jugu, drugo prema sjeveru i zvukom zvona spajati ljude, zvati ih na molitvu. Vrhovi zvonika planirani su u obliku pupoljka ruže koja nam ukrašava vrtove, uljepšava prirodu. Vitki bijeli cvjetovi kao da su iznikli iz kamena, kao sjeme iz zemlje, kao vinova loza koja je još nedavno krasila brdo. Ovim simbolom se želi reći da je život nepobjediv.

Između zvonika je zatvoren prostor - kapelica. To je mjesto molitve, meditacije, tu svatko može ostati sam s Bogom.

Oko kapelice je otvorena "terasa" gdje se mogu paliti svijeće za mrtve, nestale, mučene, za naše najdraže. Tu se mogu okupiti vjernici prilikom hodočašća ili praznika, jer se i izvana može pratiti sveta misa. Vrhovi križa pred zgradom isto imaju oblik pupoljka. Popeti se na brdo i sići dolje je Kalvarija.

Na Tri kralja - 6. siječnja 1993. godine pečuški biskup, mons. Mihály Mayer, posvetio je kamen temeljac kapelice uz prisustvo predstavnika Ministarstva za zaštitu okoline, Ureda za nacionalne i etničke manjine, mnogobrojnih vjernika, i stanovnika sela koji su bili sudionici burne povijesti.



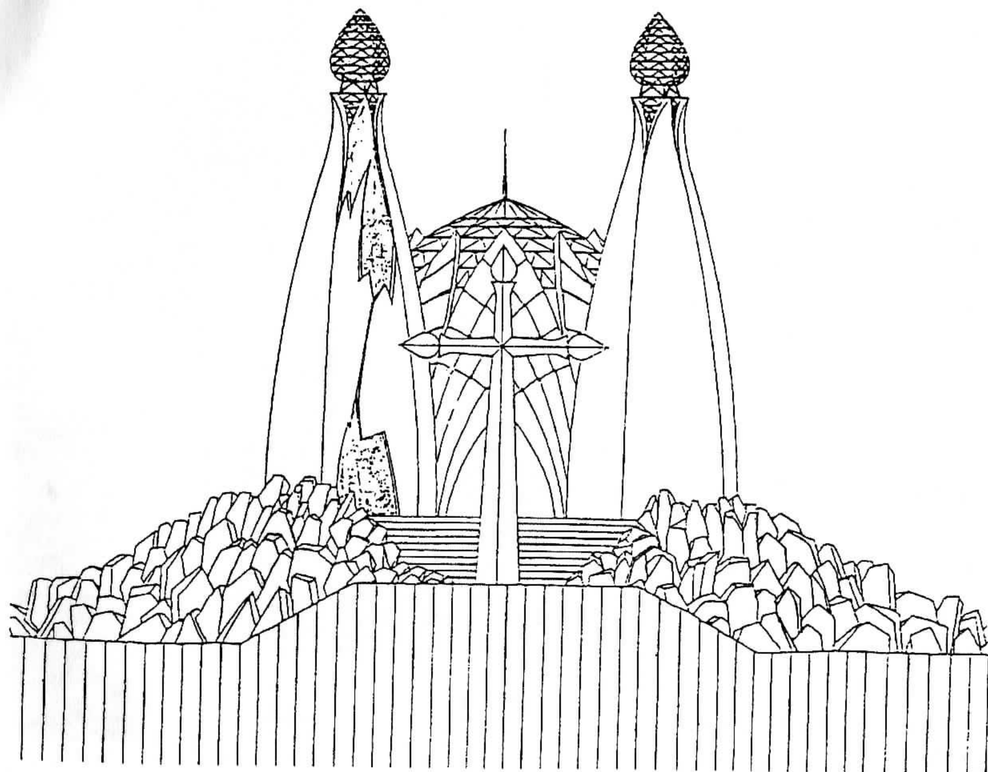
Pečuški biskup, Mihály Mayer, posvećuje kamen temeljac Kapelice pomirenja

Kamen i strojeve za izgradnju kapelice dat će cementara što je velika materijalna pomoć. Selo će osigurati zemljište, a župa će pomoći u prikupljanju novčanih sredstava.

Selo i katolička župa očekuju pomoć od svih Vas koji ste za pomirenje, koji poznajete tešku prošlost, bilo domaćeg stanovništva bilo izbjeglih, prognanih, mučenih, nemoćnih.

Anica Torjanac

Račun na koji možete uplatiti svoj prilog je:
558-000961-6 Megbékélés Kápolna Beremend
Uplaćeni iznos može se otpisati od porezne osnovice.



KAPELICA POMIRENJA U BEREMENDU

Proštenje

Proštenje je na selu pravi blagdan na koji se staro i mlado već danima unaprijed priprema. Svatko rado očekuje veliki događaj. Nekada je to bio dan bogobojaznog značaja. Danas je proštenje više obiteljski praznik.

Prema starim običajima, ljudi se toga dana opuste, vesele a to veselje traje cijeli dan.

Proštenje u našoj domovini kao blagdan mjesnog značaja spominje se već u Szelepchenyjevu kodeksu, a potom pak u Kalendaru božje službe, u Prayevu kodeksu. Blagdan je zatim dobio mjesto u liturgijskim knjigama.

Ovaj se događaj može naći na skupu slika što na glavnom oltaru katedrale u Košicama prikazuju Isusov život i na pojedinostima baroknih drvenih kipova u Zalaszentbalázsu koji nas istodobno sjećaju i na vinogradarsku kulturu sela. Prema vjerovanju, ovog dana dobiva svoju boju šljiva i grožđe. Grožđe što sazrije za čavoljsko proštenje još i danas nazivaju "ranka" ili "preobraženje". Žitelji Čavolja od osnutka sela bave se vinogradarstvom, te nije čudo što su oko cijelog naselja sadili vinovu lozu. Danas se vinogradi, oni najbolji, prostiru na pješčanom tlu udaljenom 7 km od sela. Kažu da je svećenik nekada s povorkom isto tako išao svetiti vinograd kao danas žito.



Vitraž iz crkve u Čavolju
snimio: dr. Mišo Mandić

U vinorodnim naseljima na više su mjesta podigli kapele u čast Preobraženja. Toga dana slave proštenje da bi se poslije radovali bogatom urodu i berbi. O liturgijskim pojedinostima nažalost nemamo dokumenata. Ime jedne rane sorte grožđa u Sióagárdu također je "preobraženje".

Biskup Milašin - svojedobno glavni vojni duhovnik - održavao je vezu i sa svojom rodbinom, te je ispunjena njegova volja prilikom davanja imena čavoljskoj crkvi "Preobraženje Gospodina našega" (1783.). Današnju sliku glavnog oltara naslikao je Mihály Kuczka.

Ljudi to danas već i ne spominju. Toga dana najvažnije je bilo veselje. Poslije ovog malog uvoda pogledajmo u čemu se sastojalo ovo veselje.

Cijelo se selo uljepšalo, kuće su se dotjerivale, jarak pred kućom se očistio a put pograbljao. Sve je okrečeno. Ljudi su se podšišali, žene pravile nove frizure i šile novu odjeću za sebe i svoju djecu. Tako su se čekali gosti. Toga dana nije bilo siromašnog čovjeka. Preko cijele godine se štedjelo za ovaj dan.

Žene bi već u srijedu počele peći kolače. Kako u selu nije bilo slastičarnice, najčešće su se pekle kifle s orasima ili s makom i "gurablice" s raznim figurama (zvijezda, čizma, zvonce itd.). U subotu su se klale kokoši, a meso se donosilo i iz mesnice. Muškarci su pripremili rakiju, vino i kod bunjevačkih Hrvata već uobičajeno janje.

Gosti iz obližnjih naselja stizali su već u subotu navečer. Dolazili su pješice ili iskićenim kolima. Na "kandžiji" (bič) su uvijek visile šarene vrpce a na sjedala su pak prostrli svečane "ćilime" (prostirači). Najviše gostiju stizalo je u nedjelju na doručak. Domaćini i gosti zajedno su odlazili na veliku misu i propovijed. Ljudi su se, prema svojoj dobi, okupljali na trgu pred crkvom. Prije 40-50 godina stariji su muškarci imali crno odijelo i čizme, a mladi su se odijevali više po gradskoj modi. Djevojke su u prekrasnim svilama, čipkastim košuljama čekale treće zvono. Kada je zazvonilo, svi su krenuli u crkvu, gdje je svatko imao svoje mjesto. Muškarci su nakon mise navratili u "mijanu" (krčma), a djevojke i djeca su pak razgledali i

obilazili šatore "proštenjara", koji su dolazili već početkom tjedna. Najveću privlačnost imao je "ringišpil" (vrtuljak). Šatori su podignuti već u subotu navečer. Svi su oni dobili mjesta u "Grobljanskom sokaku" (Temető u.) jer u neposrednoj blizini crkve nisu imali mjesta zbog cvijeća i vrta. Bilo je tu buke i gužve. Od pucnjave i glazbe odjekivalo je cijelo selo. To je trajalo čak do ponedjeljka.

Danas nisu samo "ringišpili" motorizirani, tehnika je prodrla i među ostale "proštenjarske" vragolije (zvučnici, pojačala, disko itd.). Može se pucati na papirnate figure i razne lutke. To je jedna velika kavalkada kiča. Pravim umjetnicima ni traga. Prodavači danas dolaze osobnim kolima i još imaju dobru zaradu. Sve se proda, kao da se besplatno dijeli. Svatko nosi kući neki poklon ili uspomenu s proštenja.



Crkva u Čavolju
snimio: dr. Mišo Mandić

Oko podneva ulice se isprazne (još i "mijane"). Selom se širi ugodan miris pečenice i ovčjeg paprikaša. Svatko sjedi za prazničnim stolom. Poslije ručka se odlazilo u krčmu "na čašu razgovora", gdje se kuglalo i kartalo. A bilo je i takvih koji su zaplesali. Domaćice su dotle prale posuđe. Stariji bi obično odlazili na popodnevnu litaniju, a oni najstariji pak sjeli na ulicu i pričali o svojoj mladosti. Gosti su nekako pred večer - kada dođe vrijeme da se stoka nakrmi - polako odlazili svojim kućama. Danas u motorizirano vrijeme vraćaju se ranije. Ali često se dešava da kuća ne dobije nijednog gosta.

Navečer slijedi ples. Tu se ističu mladi koji ponekad i sutradan ostaju zajedno. Hrvati su igrali uz pratnju tamburice, a Nijemci pak uz pratnju puhačkog orkestra.

Danas je proštenje uglavnom obiteljski praznik. To je povoljna prilika da se rodbina okupi. Zato proštenje i dandanas ima kohezionu snagu jer jača rodbinske odnose i prijateljstvo među ljudima. Ako crkveni god ne pada na nedjelju, nego na obični dan, onda se proštenje održava sljedeće, prve nedjelje iza blagdana.

Malo proštenje - Miholjdan (Miholje, 29. rujna) slavi se kod čavoljske kalvarije. To je bilo proštenje bez gostoprimstva. Kapela u groblju posvećena je sv. Mihajlu. Ovom se prigodom kod ulaza u groblje podignu šatori u kojima se poglavito prodaju svijeće, očenaši i molitvenici, a za djecu i bomboni. Počev od toga dana zvono zvoni uvečer u 7, a ujutro u 6 sati.

Imamo mi još jedno proštenje u vinogradu na dan Male Gospojine (8. rujna). Čavoljska Vodica - "Kapelica" je prema legendama izgrađena (1874. g.) u spomen čudotvornom izvoru. Vjernici godišnje tri puta (Na Duhove, Veliku Gospojinu i Malu Gospojinu) dolaze hodočastiti. Ni ove godine nisu izostali "šatorski" prodavači. Krajem mise u prirodi su dobro došli fini zalogaji kotlića, a nakon podnevnog zvona i "užine" pronašli su se i instrumenti te se plesalo sve do mraka.

Ove (1993.) godine na dan katoličkoga proštenja u Čavolju (6. kolovoza), pošto su crkvene vrijednosti ponovo oživjele i naselje ponovo ima (od 1991. g.) svoga samostalnog župnika, došlo je do izvanrednog događaja. Posvećen je novi oltar u mjesnoj katoličkoj crkvi. Novi oltar je poklon bivših stanovnika Čavolja. Istina je da se u nas već više godina ne održavaju mise na "bunjevačkom".

Sastav čavoljskog življa poslije svjetskog rata korjenito se promijenio. Od toga vremena većinska mađarska nacija zajedno obitava u miru i ljubavi s još uvijek brojnim - na žalost u sve manjem broju bunjevačkim i njemačkim življem.

Današnji Čavoljci se usrdnim molitvama zahvaljuju na novom oltaru i ponosni su na sve ostale postojeće crkvene relikvije. Bunjevci se nemaju čega stidjeti. U svako doba bilo je odakle su mogli darivati. Danas to čine na skroman način. Njihove narodne tradicije i običaje prožima katolička vjera stoga se čvrsto vezuju uz katoličku crkvu.

dr. Mišo Mandić

Boltižar Milovec
(1612-1678)

HYMNUS

Zdrava budi, o devica,
Jezuševa zaručnica,
Paradiščomska rožica,
Lepe duhe fiolica.

Zdrava, deva izebrana,
Barbara imenuvana,
Svojum krvjum vsa oprana,
Nam na vernu pomoč dana.

Zdrava, deva odičena,
Vsum lepotum nakinčena,
Dostojna vsega poštenja
I po vsem svetu zvišenja.

Kak liliom čista, bela,
Međ devicami precvela,
Greh vu tebe nema déla,
Vsu si dobrotu imela.

Ti si dragi đemant-kamen,
Svetla kak ognjeni plamen,
Vu nevolje smrtne turen,
Pri kom je grešnik seguren,

Ježuševa, ti, koruna,
Ljubavi čiste vsa puna,
Svetoga Duha posuda,
To svedoče vnoga čuda.

Gda si telo na smrt dala,
Bogu žitek alduvala,
Rumenu krv prelejala,
Tu si zmožnost zaiskala.

Da bi z grehov svojih stali,
Božje telo prijimali,
Prvo neg' mrtvi opali,
Kî te budu poštuvali.

O, Barbara, na vse strani
Nas na smrti naše brani
I božjim telom nahrani,
Da nas huda smrt ne rani.

Hvalete, verne dušice
I blažene vse device,
Boga, Barbaru presvetu
Dičite vsi po vsem svetu.
Amen.

Dušni vrt (1644)

Vodica u Santovu

Marijina hodočasnička mjesta su vrlo lijepa. Nalaze se u lijepom dijelu prirode i tako su od Neba izabrana da se ondje čovjek sabranije može moliti a tamo hodočastiti osvježenje je za dušu, za duh, i za tijelo.

Gospina mjesta su i romantična.

Takva čuvena mjesta su Lurd, Fatima, Međugorje i druga a u našoj domovini Jud, razne Vodice i tako dalje.



Kip Majke Božje s Isusom

Za Bačvane je najpoznatije hodočasničko mjesto bajska Vodica kamo se ide na Malu Gospu, 8. rujna, odnosno, ako taj dan ne padne na nedjelju onda u nedjelju poslije Gospinog rođendana.

Više sela u Bačkoj ima svoju Vodicu pa tako i moje rodno mjesto Santovo. Zapisanih podataka o santovačkoj Vodici nisam našao pa se zato oslanjam na usmenu predaju.

Vodica se nalazi u istočnom hataru sela, udaljena otprilike kilometar od njegova ruba, na obali kanalčića Igala. Ima ondje jedan križ s kipićem Majke Božje koji su za vrijeme komunizma porušili i tek nedavno obnovili i posvetili. Malo dalje nalazi se natkriven Gospin kip s Isusom u naručju i kapelica s ograđenim vrtićem, križem i bunarima te kapelom iznad vode u kojoj se nalazi mali Gospin kip.

O Vodici mi je moja mama rekla sljedeće:

"Kad sam ja bila mala cura na Vodicu su me vodile moja stara majka ili tetka i tamo smo se moljili i zagrabili vode iz bunara, pa sam je ja uvik pitala o Vodice. One su mi pripovidale:



Križ na putu prema Vodici

Kadgod je tu bila velika livada di su ljudi čuvali stoku: ovce i krave, a napajali su ju iz bunara na Vodice. Jedanput kad su tamo ljudi travu kosili jedan pobožan čovek, koji se u podne uvik moljio, ošo je na onaj bunar zarad vode. Baš je bilo prid Malu Gospu. On je pomoću štrandžice spušćo svoj koršovićak da izvadi vode. Sagnio se, kad odjedanput viđe da se voda u bunaru zaljuljala. Uplašio se. Na vode je ugledo niku svitlost i u njoj sliku koja je ličila na Majku Božju s Isusom. No ta se slika prominjila i vidio je da jedna žena u svojem naručju drži curicu. Oma se vratio i ljudima koji su kosili reko šta je vidio. Svi su oma ošli do bunara, ali u njemu ništa nisu vidili, samo su osićali niki blagi mir. Čovek se malko zastidio što je on to u bunaru vidio, a ostali ništa. Kod kući su svi ispripovidali šta je taj čovek vidio. Jedni su povirovali, drugi nisu. Taj čovek noćom nije mirovo pa je sutradan ošo na Vodicu da iz bunara izvadi vode jel je mislio da je ono što je jedan dan prija vidio samo priviđenje bilo. No vidio je opet istu onu sliku ko i prvi put. Razmišljo je. Sitio se da je bio blizu blagdan Male Gospe pa mu je sinilo u pamet da je u bunaru vidio sliku sv. Ane, Isusove bake, sa malom Marijom, Isusovom majkom, u naručju.

Ukupno je tri puta vidio tu istu sliku. U znak toga je zasadio jednu vrbu i reko i mnogima drugima šta je vidio. Bunar su ogradili, uredili, sagradili su i jednu kapelicu. Otada su počeli dolaziti tamo sa razni mista, i na paorskim kolima: iz Koluta, Bezdana, mista iz Jugoslavije, Čatalije i drugi mista pa su se tamo moljili, pivali, prinoćili i tako slavili Gospin rođendan.

Vrba je narasla na veliko i kad su ljudi tili odrizati njezine suve grane, svakom je zabolila ruka. Nidavno se

osušila i istrunila pa su umisto nje usadili drugu koja lipo raste.

U komunizmu su misto malko zapustili, iako su ljudi tamo uvik išli moljit se, ali su ga nidavno opet obnovili i sad je Vodica opet lipa.

Kad smo se prija tamo na Malu Gospu moljili uvik smo otpivali i ovu pismu:

Sveta Ana, al' si srićna postala,
Kad si taku blagu divu rodila.
Na lipoj zorici Ana ju je rodila,
O da ste vidili kako ju je grlila.

Zna se i za jedno čudo koje se na Vodice desilo. Jedno dite koje je slabo vidilo njegov dida je deset put jedan za drugim odvejo i svaki put kad se moljio opro mu je oče u vode iz bunara u kojem se Gospa ukazala. Nakon desetog hodočašća na Vodicu, vid diteta je posto redovan."

Bezbožnički režim je, hvala Bogu pao, te svi mi, ako želimo, slobodno možemo otići na Vodicu pomoliti se i ondje zadobiti unutarnji mir.

Pođimo, znajući da će onom tko moli Gospin zagovor kod Boga, molba biti uslišena, ako je ona u skladu s Božjom voljom.

Živko Gorjanac
fotografije: Živko Gorjanac i Ildiko Ostheimer



Kapelica s križem

Kratka povijest vršendske crkve

Vršendska crkva svetog arhanđela Mihaela, druga po redu, sagrađena je 1772. godine u današnjem centru sela. Na tom mjestu prije gradnje crkve nalazilo se srednjovjekovno groblje. Selo je imalo i u srednjem vijeku crkvu, ostaci te crkve su i danas vidljivi.

Kada pišem o vršendskoj crkvi svakako moram spomenuti susjedna naselja Babrac i Sajku. Vršenda nije imala svog svećenika, svećenici su dolazili iz susjednih naselja u selo. U ono doba nije svako selo ovog kraja pripadalo pečuškoj biskupiji, iako su se nalazila na ovom području. Na ovom području ukinut je rad opatije benediktinaca, zato su neke župe priključene ostrogonskoj biskupiji i odandje se upravljalo njima. Među ova sela su pripadala Sajka i Vršenda.

Od 1754. godine vršendska župa priključena je babračkoj, a od 1885. godine sajkskoj župi. Ožujka 1775. godine ovim selima već upravlja pečuška biskupija. 1881. godine je prvi puta renovirana crkva, tada dobiva novi zvonik i križ.

Spomenula bih samo jednog svećenika, Kálmána Keletija, pod njegovim župnikovanjem je 1932. godine počela ponovna obnova crkve i izgradnja župnog ureda.



Vršendska crkva
snimila: M. Balatinac

Novi župni ured gradili su vršendski tesari, no radovi su prekunuti 1944. godine zbog sovjetske okupacije.

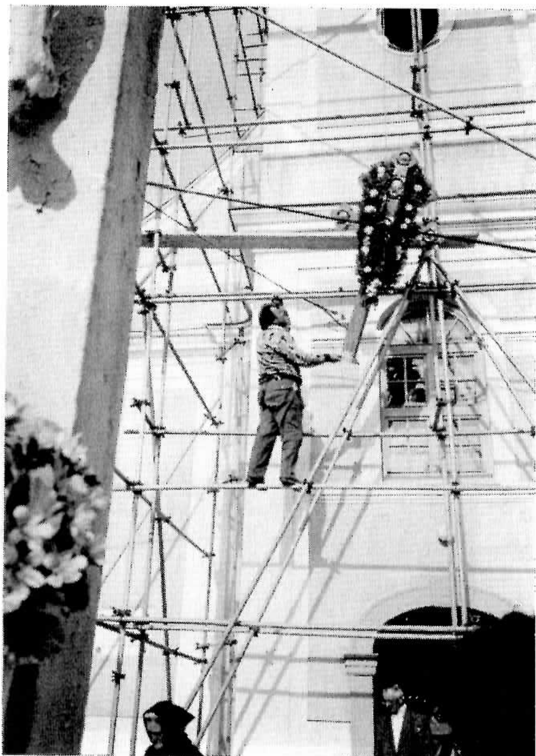
1972. godine povodom dvjestote obljetnice crkve, uz pučko slavlje postavljena je na zid spomen ploča, a prije nekoliko godina postavljene su još dvije spomen ploče, na kojima su navedena imena onih koji su umrli ili su nestali u drugom svjetskom ratu.

Crkva je iznutra ukrašena freskama, na kojima su prikazani trenuci iz života ovdašnjih ljudi od njihova rođenja, preko prve pričesti, krizme, vjenčanja pa sve do smrti.

Nepoznati slikar naslikao je naše kraljeve i prizore iz Biblije.

Ove godine je renoviran crkveni zvonik, a crkva je dobila i jedan novi. Uz veliko slavlje na seoski "kermez", crkveni god, koji se održava 26. rujna, u nazočnosti pečuškog biskupa, monsinjora Mihálya Mayera, posvećen je zvonik i križ. O tome svjedoče i sljedeće fotografije.

Marijana Balatinac



Novi križ vršendske crkve snimila: M. Balatinac

"NA MESTU STARE PIJEKOVE HIŽE, NAŠA SE CIRKVA VU ZRAK DIŽE."

Vrijeme, vječiti svjedok zbivanja, vječna rijeka izvora bitisanja, ovih je zadnjih dana rujanskog rumenila (jabuke su narumenile svoje obraze poput mladih djevojaka, grožđe je obuklo svoje žutilo i plavilo, lišće se obavilo u žutosmeđe kostime) s neshvatljivom brzinom jurilo da sazrije naš zajednički plod od sjemena zasijanog još u drevna vremena sa željom i nadom da nam izraste i sazrije, da oplemenjuje ljudske duše, da pruži mir i pomirenje, da bude dom izvora života, riznica međusobnog štovanja i ljubavi, i tako stiglo do datuma kada će se blagosloviti "CIRKVA" u Serdahelu.

Pozivnice za praznik blagoslovljenja "CIRKVE SRCA JEZUŠOVA" prešle su i državne granice dospjevši u Hrvatsku, Sloveniju, Austriju pa i Belgiju, Njemačku kao i na kontinente izvan Europe, u Afriku, Ameriku, Australiju...

Očekivanja i neka nesigurnost s pitanjima tko će doći, i hoće li doći, da li ćemo uspjeti dovršiti radove, inspirirale su mještane i stanovnike okolice. A VRIJEME, svjedok zbivanja, nije nas mazilo svojim stalnim promjenama: čas vihor, čas kiša, vjetar, pa i tuča...

Unatoč svemu, jer nam se htjelo, jer se moralo htjeti, datum blagoslovljenja upio se duboko u svijest i srca ljudi, bodrilo se, nagovaralo, predlagalo i gotovo danonoćno radilo...

Sve su se misli, sva su se htijenja, svi su se napori, usmjeravali jedinom cilju: do tog dana treba radove dovršiti, treba scenarij svečanosti izraditi, uvježbati... Izmjenjivali su se prijedlozi, alternative, varijante, uljepšavali i dopunjavali smo scenarij iz dana u dan.

Kako smjestiti tolike ljude? Kako i gdje održati posvetu zvona, vanjskog dijela "CIRKVE", kakve da se pjesme pjevaju, kako održati dvojezičnu misu i zahvalu Bogu,...? Hoće li na vrijeme stići novi kajkavski molitvenik tiskan potporom Saveza Hrvata...?

"Mnogi nisu vjerovali da ćemo za mjesec dana obaviti posao vrijedan pola godine" objašnjavao je nakon posvete župnik Viljem Harangozo, Hrvat, rodom iz Petrovog Sela (Danas Sveto Petrovo Selo) iz Gradišća, motorna snaga izgradnje, prozvan kao "GRADITELJ CRKAVA".

Mnogi su tražili odgonetanje zagonetke: zašto baš za 26. rujan? Običaj je za proštenje ili za veće praznike blagosloviti "CIRKVU".No tajnu su shvatili samo oni, koji poznaju ljudsku psihologiju: UKOLIKO PRED NAMA STOJE KONKRETNI CILJEVI, ZA NJIHOVO OSTVARENJE SNAGE SE UMNOGOSTRUČE, STANU SNAGOM POLETA!

I osvanu dan, 26. rujan. Još se i prije podne radilo, uljepšavalo. Oko trinaest sati pristižu gosti iz Hrvatske. Prepoznajemo gospodina Telišmana izaslanika Sabora Hrvatske. Vodimo ga u zgradu Samouprave. Stižu župani varaždinske županije, međimurske županije, urednik TV postaje Varaždin, izaslanik kardinala Kuharića, Ivan Godina, puhački orkestar i pjevački zbor iz Goričana, poslanik područja Robert Rudič, izaslanik Županijskog sabora zalske županije, gospodin Varga, Janja Horvat, suradnica Ureda za etničke i nacionalne manjine, Mijo Karagić tajnik SHM. Tu je i stari nam prijatelj profesor dr. Bartolić, zastupnik hrvatskog Sabora.

Na privremenom parkiralištu oko školskog centra i Ureda samouprave registracije Slovenije, Hrvatske, Belgije, Njemačke. Ogromni broj oznaka s početnim slovima ČK (Čakovec). Tu je gotovo čitavo Međimurje, znanci, prijatelji, rodbina... Došlo je gotovo tri i pol tisuće ljudi... Potvrđujemo: "katedrala" - kako ju nazivamo u odnosu na ostala slična zdanja okolnih sela danas će biti premalena...

Nakon pozdrava gostiju uz razgovore o suradnji, situaciji i stanju u Hrvatskoj, Rusiji, žurimo ka novom zdanju "CIRKVI NA MESTU STARE PIJEKOVE HIŽE". Prepuna je. Jedva stižemo do za nas osiguranih mjesta u blizini oltara. Kiša lijeva. Ljudi stoje. Stiže i biskup sa sedamdesetak svećenika pred "CIRKVU". Stoje zvona ispred zvonika. Posvećuju se. Krsni kumovi, bračni par Čerčič, Marica Fabič-Čerčič, nastavnica i njen suprug Jani Čerčič, Gradiščanac iz Narde, koji se je

prilikom gostovanja ansambla Mura zagledao u "Joči zelene" Maričine još u ona lijepa vremena moje mladosti.

Vjernicima dupke puna "CIRKVA" očekuje ulazak svećenika pretežno iz susjednih župa, Međimurja, Slovenije, Austrije na čelu s biskupom Istvánom Konkoly.

Scenarij počinje posvetama unutarnjeg dijela oltara, kipa Isusova, umjetnice Marije Törley iz Budimpešte, (Isus stoji raširenih ruku: "Dođite k meni svi potišteni.."), vitraža sa sjeverne strane u okvirima prozora (IZVOR ŽIVOTA) u simboličnom stilu umjetnice BIRGIT KÖBLITZ iz Njemačke. IZVOR ŽIVOTA I SVJETLOSTI - MIR I POMIRENJE NAŠE.

Pomolimo se.

"*MOLIMO ZA SVE ONE KOJI SU BILO KAKO, MATERIJALNO ILI MORALNO, ILI SAMO SA ŠIRENJEM IDEJE IZGRADNJE OVE KATEDRALE POMURSKIH HRVATA POMOGLI*"...

RIJEČ GOSPODNJA I NA MAĐARSKOM I NA HRVATSKOM JEZIKU.

Zbor iz Goričana pjeva višeglasno, prekrasnu melodiju s riječima mira i pomirenja ljudi i života: Glori, glori aleluja...

Pomolimo se za sve graditelje... i za one koji više nisu među nama. (Jože Markan, Đula Fabič, Verona i Štef Balažin, Marija Kotnjek i drugi)

Biskupova riječ zvoni: VJERNICI SERDAHELA! SAGRADILI STE PRAVO ČUDO! Pjevajte, molite se i na svom maternjem jeziku, a u tomu će vam pomoći i novi molitvenik na kajkavsko-hrvatskom jeziku, koji je priredio vaš župnik Viljem Harangozo, a Jolanka Tišler, Erika Rácz i Marica Prosenjak su pomogle u sakupljanju materijala.

Sveta pričest. Pričešćuju svećenici gosti. Goričanci pjevaju... Zadivljujući ugođaj.

Nakon pričesti darivanje: Arhitekt Đula Kaldi predaje i službeno "CIRKVU" uz želje da uvijek bude puna.

Župnik iz Dekanovca (Međimurje): "Én csak keveset tudom magyarul. Csak azt, hogy dícsértessék a Jézus Krisztus. Önök itt így imátkoznak: Hiszek egy Istenben... Hiszek egy hazában..."

I mi se u Hrvatskoj molimo:

"VJERUJEM U BOGA. U DOMOVINU! U HRVATSKU!"

Osuđujemo ZAPAD koji je nijem i slijep i ne vidi stradanja, rušenja crkava, škola, bolnica, umor dječice, staraca i starica, nevinih ljudi...

Srca nam se raduju gledajući ovu lijepu crkvu. Čestitamo vašemu župniku. Malo je takvih župnika i u vas i u nas. Cijenite ga i podržite ga! Čestitajući vam svima od srca, kao predstavnik susjednog Međimurja, u ime Hrvata, pozivam vas da zapjevamo našu lijepu pjesmu:

RAJSKA DJEVO, KRALJICE HRVATA,
NAŠA MAJKO, NAŠA ZORO ZLATA...

Grmi "CIRKVOM" prelijepa melodija. Odlična akustika nosi zvukove pod vrh kupole, u drveno-staklenu ružu te pod nebesa. Veličanstven doživljaj... Stojim... Oči mi se napuniše vlagom. To su suze ushićenja... Srce dršće... kuca napetim ritmom... Sjetih se rodnog mi kraja, dalekog Santova i naše crkve... Djetinjstva... Boravka u zvoniku dok smo za ljetnih mjeseci stražarili s vatrogascima, izlazeći kroz otvore visokog zvonika na bridove izvana, jer je samo ONAJ BIO PRAVI, koji je to smio učiniti... Sjetih se Marka Bubala, svećenika misionara među izbjeglicama i njegovih misa... pjesama Santovčana...

"RAJSKA DJEVO, KRALJICE HRVATA,
NAŠA MAJKO, NAŠA ZORO ZLATA..."

Vrhunac svečanosti. Župnik, Viljem Harangozo, uz najtopliju zahvalnost mještanima Serdahela, susjednim župama, fondacijama, Savezu Hrvata, mjesnoj Samoupravi objavljuje da je za izgradnju crkve sakupljeno devet milijuna forinti i 14 milijuna samodoprinosa.

Kao završnicu, najavljuje pjesmu Stipana Blažetina, koja je napisana za ovu prigodu u interpretaciji studenta glazbenog

odgoja i hrvatskog jezika Visoke škole "Danijel Berženji" u Sambotelu Stjepana Prosenjaka...

Na mestu stare Pijekove hiže,
Nova se cirkva vu zrak diže.
Temelji njeni, kak trsa koren,
Z dalekih leta, čuvaju spomen.
Turen gliboko, vu zemli stoji,
Kak večni stražar, vure broji.
Čerlena kupola, do njeg je sjela,
Kak ruža dišeča, zagorela.
Trde temelje, Mura je dala,
Šoderom, peskom, vu beton stala.
Brvna, brodski pod, klupe i vrata,
Rasla su v lugam vu Hrvata.
Mramor je došel prav iz Grcije,
Prešani stubi iz Austrije.
Vu njoj je zaprav Europe pola,
Od stekla, čavla, pleja, do stola.
Fnogo su žula, znoja i muke,
Zdržale naših zemljaka ruke.
Sakoga dena, dva i pol leta,
Cirkva je rasla, kak ruža cveta.
I da nam budu zvonila zvona
Budemo znali: TO JE ONA!
K sebi nas zove da se molimo
Od Srca Jezuša blagoslov prosimo.
Na mestu stare Pijekove hiže,
Naša se cirkva vu zrak diže!

Za 26. rujan, dan blagoslovljenja cirkve vu Serdahelu.

Znoj me oblio. Svi stoje. Gotovo isti osjećaj kao prigodom pjesme "Rajska djevo"... Slike stare hiže putuju putem mašte ljudi... temelji... sastanci, putovanja po bakreni omot, brodski pod, staklo, mramor, drvene stubove. Katolički kalendar... Prvi stihovi pjesme... te nakon toga stih po stih uz novije podatke, informacije... I napokon zvona...

Prva čestitka profesora Bartolića. Izlazimo iz "CIRKVE"... Svećenici iz Hrvatske traže pjesmu... Fotokopiranje...

Ljudi na ulicama. Gozba u školi i domu kulture za sve sudionike svečanosti... Prilazi mi žena uz čestitke. Nikad ju još nisam vidio.

"Znate ja sam mati Domjanova iz Donjeg Šenika. Pozdravlja vas..."

Sjetih se mladog Slovenca. "Lijepa je crkva... Lijepo je bilo..." - veli mi uz oproštaj.

... Napet od umora ne sklapaju mi se oči. Misli vrludaju. Toliko ljudi... Selo se iskazalo kako treba, rame uz rame, snagom prvenstveno žena (kažu da su prsti Marice Prosenjak stigli gotovo svuda).

Zalagati se za postavljene ciljeve...

Ne bismo trebali sada stati...

Gradimo dalje..!

Slijedi kanalizacija, plinovod, a potreban nam je i bazen u školskom centru...

Pokazali smo: "*IMA SAMO JEDNA ISTINA*":

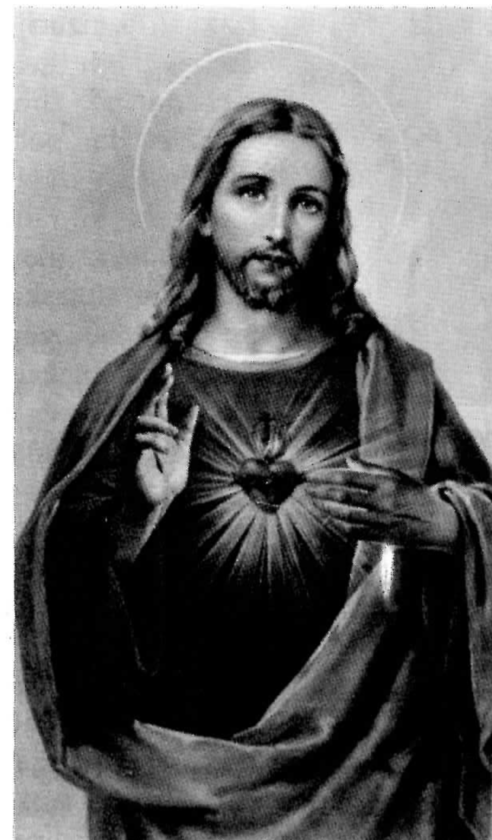
INICIJATIVA + ZALAGANJE + KREATIVNOST + DOBRA VOLJA I BLAGOSLOV BOŽJI = REZULTAT

Stipan Blažetin



Molitva Srcu Isusovu

Presveto Srce Isusovo, izvore svakog dobra,
ja Ti se klanjam, vjerujem u Te, ufam se u Te,
ja Te ljubim i kajem se za sve svoje grijehe.
Tebi poklanjam ovo moje siromašno srce,
učini ga poniznim, strpljivim,
čistim i da u svemu odgovara Tvojim željama.
Daj o dobri Isuse, da ja živim u Tebi i Ti u meni.
Štiti me u opasnostima, tješi me u nevoljama i žalostima.
Udijeli mi zdravlje tijela,
blagoslovi sav moj rad i daj mi milost svete smrti. Amen.



Sjećanje

Prijavim li boravak, odjavim li ga, pravim li putovnicu ili obavljam ostale osobne poslove svaki put mi postave pitanja: ime, ime majke, adresa, zanimanje, školska sprema. Spomenute rubrike sam ispunila bezbroj puta, znam i njihov redosljed, ipak, svaki put zastanem kada me pitaju ili kada moram upisati mjesto rođenja: Semartin (Alsószentmárton).


Nošnja iz Semartina

U županiji Baranji na to svatko pripazi, opipa me očima, prosudi mi lice, odijelo, boju kože. Neprijatan je to osjećaj, jer već unaprijed znam da ću izazvati senzaciju. Da se stidim? Trebala bih se ispričati? Nešto reći da ne zbunim posmatrača? Odakle da počnem priču... Da se izjasnim da nisam Ciganka?

Bilo je tamo Cigana, kažu, da se nastanilo nekoliko obitelji još prije dolaska Šokaca, koji su poslije 1690. godine bježali pred Turcima, bježali na sjever iz Bosne i Hercegovine. Naselili su se u sedam sela. Dokaz toga su narodna nošnja, vunene zimske suknje, ljetne "vezenke" i "jasprenke", "šare" i običaji. Žitelji ovih sela su se međusobno ženili, inače bi se trebalo "rassremiti" da su se mješali sa drugim Šokcima, Bunjevcima i Mađarima.

Od sredine 1700-ih godina u crkvenim matičnim knjigama ima traga o tome koliko ih se krstilo, vjenčalo, zakopalo u katoličkoj vjeri. Cigani su sve doskora održavali pravoslavnu vjeru. Stara crkva je sagrađena u groblju, a selo u "Duzluku", kraj ciganskih koliba. Selo se kasnije širilo prema zapadu, ali

još u mom djetinjstvu 1950. godine stanovalo je tamo Šokaca. Oni su prvi počeli bježati, u "selu" kupovati kuće.

Oko 1940. godine - po sjećanju starih - u selu je bilo 500 Cigana i 700 drugih stanovnika: oko 600 Šokaca, 22 obitelji Nijemaca i 9 obitelji Mađara. Mađar je bio učitelj, dva kovača, dućandžija, krčmar, "šuster" (postolar), babica je bila Nijemica. Oni su dakle poslom došli u selo. Šokački je svatko znao, to je bio i službeni jezik. U miru su živjeli, cijenili su rad, poštovali običaje drugih.


snimio: M. Dragovac

Moja je omiljena priča: dvije starice sjede pred kućom na "klupčici" i razgovaraju. Jedna njemački pita, druga hrvatski odgovara. Dobro su se ispričale.

I zabave su bile lijepo organizirane: jedanput u njemačkoj, drugi put u šokačkoj krčmi, plesali su i polku i kolo. Cigani se nisu miješali jer su bili siromašniji, nisu imali lijepo odijelo a ni novac za zabavu. Ni zemlje nisu imali. Bili su nadničari, pleli su košare, prosili na onom jeziku u čiju kuću su ušli. Bili su jezični geniji? I među njima se znalo i danas se pamti dobar radnik, pošten čovjek, dobar učenik, zanatlija. Samo po rasi se nikad nije sudilo.

S vremenom se razvila podjela rada: Šokac i Švabo je bio zemljoradnik, Mađar zanatlija, Ciganin nadničar. Kada su Cigane pokupili u jesen 1944. godine, svatko je znao što ih čeka: utovar na put za neki logor. I savjest gazda se

probudila: tražili su i našli su način spašavanja Cigana. Potpisali su molbu u kojoj su tražili nadničare za sebe. Tako su spasili sve Cigane. Još prije 1940. godine dobili su novu, cigansku školu i učitelja.

Poslije 1945. godine su se zatvorile granice, a od sedam srodnih sela u Mađarskoj su ostali Semartin i Kašad. I obitelji su razdvojene. Od 1948. godine i jezik i narodna nošnja pa i pjesme postale su nepoželjne!

Još 1930. godine je postala moda samo jedno dijete, važnija je zemlja od djece, a kod Cigana što je veći broj djece to je veći rang.

Poslije rata šest njemačkih obitelji pobjeglo je ispred Rusa, jedna mađarska i dvije šokačke obitelji su deportirane u Hortobágy, tri Šokca su zatvorena na osnovu lažnih dokaza. U kojem se selu nije dogodilo slično?

1950. godine su osnovane prve zadruge, nestala je moć zemlje. Svako zdravo dijete je pošlo na školovanje, godišnje po dvoje-troje. Poslije srednjih škola upisali su se u razne škole, za medicinsku sestru, odgajateljicu, učitelja, nastavnika, liječnika, pravnika, novinara. Kući se nitko nije vraćao. Tko od njih danas zastane pri ispunjenju podatka: rođen u Semartinu. Koliko uče svoju djecu šokački-hrvatski? Koliko ih se prigodom zadnjeg popisa stanovništva izjasnilo kao Hrvat ili u rubriku materinski jezik upisalo hrvatski?!

Otišli su u Pečuh, u rudnik, tražili druga radna mjesta. Sve se više kuća prodavalo, sve ih je manje bilo. "Duzlukom" je počelo, prvo je on napušten, zatim kuća po kuća, kasnije cijele ulice su postale ciganske.

A država je davala kredit - za Cigane jako povoljan. Gdje su jednu kuću kupili Cigani, pojavila se mnogobrojna rodbina. U noći bi se pjevalo i svađalo. Postali su bezobrazni. Krali su iz vrtova, iz dvorišta, iz kokošinjca. Više nitko nije bio siguran.

Otišli su mladi i nisu se vraćali (migracija) i naposlijetku pobjegli su svi ostali. Prodali su kuće, prodali su selo. Susjedi, osamdesetogodišnjaci s djecom iz malih kuća, preseliše se u stanove. I moja baka, koja više nikada nije mogla reći da je

doma, baka, koja je mrzila izaći iz dvorišta, jer nije dobro znala mađarski.

Od onda je dobro naučio mađarski i onaj koji se još 70-ih godina hrvatski igrao na ulici, a i ja sam postala nastavnik mađarskog jezika, ja, koja sam u svojoj šestoj godini počela učiti mađarski jezik. Kasnije sam završila narodnosne škole, moja je mama u školi samo vjeronauk učila hrvatski, u Hortijevom i Rakošijevom režimu učitelj je bio Mađar, ali među franjevcima i među svećenicima se uvijek našao netko tko je znao hrvatski.



snimio: M. Dragovac

I danas se Semarćani sastaju na hrvatskim misama, i sve češće na sahranama. Poslije napuštenja sela 1977. godine preminuli su zakapani u Salanti, Šiklošu, Bremenu, Kašadu, Kištapolci, Egyházasharasztiu, Mohaču, Pečuhu.

Koliko mađarskih sela ima istu sudbinu?!

Ali selo je ostalo u jeziku. Živi Semarćani pozdravljaju se u crkvi i kada prevlada nostalgija pjevaju hrvatski, Mađari vjernici tada pođu kući.

Koliko ih je koji još pjevaju hrvatski? Onoliko koliko ih čisti grobove svojih predaka? Dvadeset, trideset?

Zašto toliko boli raseljenost?

Od 1974. godine, od naše selidbe samo sam dva puta putovala kroz Semartin.

Toliko me to boli...

Odlučite, da li da se stidim podatka: rođena u Semartinu...

Anica Torjanac
bivša Semarćanka

Mučenik Sveti Vinko

Po kršćanskom kalendaru 22. siječanj je dan mučenika Svetog Vinka koji je rođen u španjolskom gradu Zaragozi. Poznat je kao najveći mučenik među Isusovim pristalicama. Pošto ga je biskup tog grada, Valerije odgajao u kršćanskom duhu i u pokornosti, iako je još bio mlad, ipak ga je posvetio za svećenika. Tada je namjesnik Španjolske bio Dacije koji je nemilosrdno proganjao kršćane.



snimio: M. Dragovac

303. godine su Dioklecijan i car Maksimilijan izdali nekoliko uredbi protiv kršćana kojima su najprije napali samo svećenike a iduće godine već napadaju i vjernike. Čini se da je namjesnik prije izdatog naređenja uhapsio biskupa Valerija i svećenika Vinka. Prvo su ih odveli na mučilište u Zaragozu a poslije u Valenciju gdje su zatvoreni u najstrašniju tamnicu. Tamo su ih okovali i mučili glađu. Prokonzul je mislio da ih je stalno mučenje slomilo, stoga je izdao naređenje da ih izvedu pred njega. Veoma se začudio kada ih je vidio, njihova hrabrost je bila nepokolebana, a iz njih je izbijala snaga. Mislio je da čuvari nisu izvršili dato naređenje. Obratio se vjernicima i pokušao ih zadobiti prijetnjom i obećanjem.

Pošto je Valerije teško mogao govoriti, Vinko mu se obratio zapitavši: "Oče, ja ću dati odgovor ukoliko to naređuješ!" "Sine, reče Valerije, tebi sam povjerio da širiš božju riječ a sada ti dajem pravo da podigneš riječ za vjeru koju branimo." Sveti Diocenije je tada progovorio i rekao: "Oni su obadvoje kršćani, jednog pravednog Boga mole, Isusa Krista, našeg gospodina, jedinog Sina s Ocem i Svetog Duha, oni su u njegovo ime primili sve muke."

Valerije je bio osuđen na progonstvo, a Vinko je mučen na sve moguće načine koji su tada bili upotrebljavani. O tim mučenjima Sveti Augustin je rekao: "Toliko su bila strašna da čovjekova narav bez vanjskih prirodnih moći nije mogla sama to izdržati."

Istovremeno je Nebeski Otac dao duboku mirnoću i nepokolebljivo strpljenje Svetom Vinku koji je time izazvao divljenje krvnika. Dacije je gledajući njegovu nepokolebljivost postajao sve bjesniji.

Vinka je namjesnik najprije odveo na mučilište i naredio krvnicima da mu noge i ruke nategnu konopcima. Krvnici su s takvom snagom izvršili dato naređenje da su mu se udovi izmaknuli. Vinko se unatoč strašnom mučenju šalio s krvnicima. Dacije, sumnjajući da ga mučenici ismijavaju, naredio kaznu batinjanja što je za njih bio odmor u odnosu na prethodne muke. Poslije batinjanja krvnici su dvostrukom snagom nastavili mučenje. Mučenje je postajalo sve snažnije. Cijelo tijelo su mu toliko rastrgali da su mu se vidjele kosti i crijeva. Sudac se veoma začudio kada je vidio da se mučenik nije pokolebao iako mu je tijelo potpuno oblila krv.

Pošto se malo smirio a i bijes mu je popustio, Dacije je izdao naređenje da prestanu s mučenjem u nadi da će tako postići cilj. "Budi prema sebi milosrdan" - rekao je Vinku. "Daj mi popis kršćana koji po najnovijoj naredbi treba da budu spaljeni." Odgovor sveca je bio sljedeći: "Prijetnja nije toliko strašna a bičevanje se da izdržati". Dacije je tada postao još bjesniji. Naredio je da ga stave na užarene rešetke. Vinko, koji je u mučenju našao svoju radost, hrabro je stao na to užasno sredstvo mučenja iz kojeg su virili šiljasti klinci. Onaj dio tijela koji je bio spašen od užarenog željeza, bičem su bičevali. Rane su posipali solju koja se na velikoj toplini još dublje uvlačila u tijelo. Tako su ga mučili neprestano. Pod užasnim mukama se vidjela hrabrost božjeg sluge koji je u svojoj vjeri postajao čvršći što su ga više mučili, što više, bivao je sve rumeniji i

veseliji. Sudac, izvan sebe od bijesa, stalno je pitao namjesnika: "Što govori i što radi Vinko?" "On je isti" - bio je odgovor.

Vinko ni na trenutak nije izgubio pitomi duševni mir, očima je duboko gledao u nebo i putem molitve bio je stalno u besjedi s Bogom. Namjesnik, koji je sumnjao u očekivan uspjeh, dao je naređenje neka vjernika odvedu u tamnicu i neka ga povale na polupane crijepove a noge neka mu svežu u križnice tako da one budu silom na dvije strane raširene. Istovremeno nikom nije dozvolio da zarobljenika posjeti. Jedino Bog nije ostavio svog sina: anđeli su se spustili s neba da bi ga tješili i s njime vječne pjesme pjevali.



snimio: M. Dragovac

Namjesnik tamnice vidjevši preko vratnih pukotina da Vinko obasjan svjetlošću hoda po ćeliji i slavi Boga, toliko je bio dirnut da je odmah primio kršćanstvo. Te vijesti su Dacija pogodile kao grom iz vedrog neba: Vinka je ostavio na miru. Vjernici su dobili dozvolu da ga posjete: ljubili su mu rane, krv su mu hvatali u maramu i nosili svojima da bi se tako branili od zlih duhova. Poslije su ga stavili u meku postelju u kojoj je uskoro, 22. siječnja 304. godine svoju dušu predao Bogu.

22. siječnja, na dan Svetog Vinka naši Hrvati slave Vincecu. Na taj dan se gatalo kakav rod grožđa se može očekivati te godine. Ovaj običaj bio je poznat kod mnogih naših etničkih skupina: naročito je bio poznat među pečuškim Bošnjacima, mohačkim Šokcima i u ostalim selima naše županije. Na taj dan vinogradari iz Pečuha odlazili su na Đikiško brdo u kapelu Svetog Bartola. Za vrijeme mise svećenik je posvetio kulen koji su donijeli sa sobom. Poznato je vjerovanje prema kojem su poželjeli da grozdovi grožđa budu veliki kao što je kulen.

Već su poslije doručka krenuli u svoje podrume (klet) da slave dan vinove loze. Moj se naraštaj još dobro sjeća kako su nam djedovi i očevi odlazili u podrume s torbom u koju su stavili kruh i kulen. Susjedi i prijatelji su često puta od kuće odlazili zajedno. Stigavši do vinograda svaki je domaćin krenuo k svom podrumu a neki su poveli sa sobom svoje najbolje prijatelje. Najprije su naložili vatru da bi susjede i posjetitelje mogli dočekati. Svaki domaćin je izvršio obavezni obred vezan za vinovu lozu: kulen je svezao na jedan čokot, vratio se natrag u podrum, nakon kratkog vremena izašao je s bukarom vina, kleknuo pred čokot i molio se Bogu za bogat urod. Tada je ustao, obišao cijeli vinograd, posvetio ga s vinom i vratio se u podrum gdje je načeo kulen i sjeo da jede. Pazilo se da li kaplje s krova, odnosno, kako se otapa snijeg, jer se vjerovalo ako na Vincecu mnogo kaplje s krova, te godine će biti puno vina.

Poslije jela su odlazili u posjete jedni drugima - išlo se od podruma do podruma. Svuda su kušali kulen domaćina, jelo se i pilo. Isto tako se puno pjevalo: bilo je slučajeva da su poveli sa sobom i gajdaša. U predvečerje su skupa krenuli kući. Ovaj običaj su najduže sačuvali mohački Šokci - nije bilo vinogradara koji na taj dan nije bio u podrumu.

Po našim vinogradima ni jedna kapela nije podignuta Svetom Vinku. Sam običaj nema nikakve veze s najvećim kršćanskim mučenikom. Kult mučenika se po Srednjoj Europi proširio u XI. stoljeću ali se on nigdje ne vezuje za vinograde ili za vino. Korijene treba tražiti u starim panonskim običajima koji su se ranije slučajno održavali na isti dan.

dr. Đuro Šarošac
etnolog

Mohaču u dar

Mohač slavi 900 godina postojanja.

Napretku grada pridonijeli su i hrvatski žitelji. I ne samo napretku grada, nego i okolice. U svom sakupljačkom radu iz narodnog stvaralaštva naišla sam na više potvrda o tome.

Poklade i pokladni običaji koji su u prošlosti bili ponekad i zabranjivani, ostali su sačuvani do danas i postali atrakcija, obilježje grada Mohača. Taj običaj se održao i u selima uz rukavac Dunava u hrvatskoj Baranji: Duboševici, Topolju, Gajiću, i Dražu.

Na te dane promeću se strašne buše koje nose drvene buše s rogovima i svojim izgledom i velikom bukom plaše i straše svakoga, a najviše uzročnike svih zala. U tom kraju živa je i legenda o izgonu Turaka.

"Lipe buše", koje svojom umilnom pjesmom dozivaju proljeće, novo godišnje doba, među svojim likovima imaju skupinu "Muvačkinja". One bi obukle suknje koje su inače nosile mlade žene nakon udaje. Uz suknju bi obukle oplećak "po muvački", a i glavu bi uresile poput žena u "Muvaču". Te "lipe buše" su nazivali i lončaricama. Idući selom, one bi pjevale pjesmu o ribi. Pjevale su starinski, otegnuto.

Zatužila tužna riba
u jezeru zelenom
"Ko bi mene ufatio
i mene se okusio,
taj b' rodio zemlje cara
i careva gospodara."
To dočula lončarica
pa isplete tanku žicu
pa ju stere po jezeru
pa ufati tužnu ribu
i skuva ju za večeru
pa doziva lipu Maru,
lipu Maru na večeru.

Lipa Mara čorbu srče,
lončarica dilje vadi.
Kad je došlo do poroda
lipa Mara čedo rodi,
lončarica zmiju rodi.
Juče, plače lončarica,
njoj govori ta zmijica:
ne plač, ne plač, mila majko,
evo ide Đurđev danak,
sve će druge u igricu,
a ja mlada u travicu,
pa ću ugrist zemlje cara
i careva gospodara.

kazivala: Manda Benak, Draž

Još mnoge pjesme u tim selima pjevaju o "Muvaču". Evo jedne zanimljive:

Okrunjeno nebo zvizdama
ko Muvačko polje ovcama
a med' njima nema čobana,
samo jedno, mlado mlađano,
i to jedno mlado zaspalo.
Došla ga je majka buditi,
'ajd ustani sine Ivane.
Ne mogu ti majko ustati
noćas su me vile morile.

kazivala: Klara Filakov, Gajić

U prošlosti su stanovnici tih sela kupovali u Mohaču kožuhe, opanke, čizme, šešire. Stolari su izrađivali sanduke, "škrinje za ruho", a lončari "koršove" i vrčeve. U gradu su kupovali sve potrepštine. Kad su žene počele skidati oglavlja tj. kapice, povezivale su glavu "po muvački ostrag". Dolazeći u grad, upoznali su i njegove negativnosti. Evo jedne šaljive pjesme o tome:

Kad sam išo u Muvač na vašar,
a taj vašar bio jako strašan,
iđe birtaš pa mi nosi pivo,
došla cura, sela mi u krilo.
Ja joj psujem, materinog oca,
osetila j' da ja imam novca.
Ja ufatim onu čašu plavu,
pa udarim divojku u glavu.

kazivala: Eva Golubov, Gajić

I veseli bećarac spominje Mohač.

Grlo moje jače od kovača
kad zapevam, čuju do Muvača.

Ako se dogodi svađa među susjedima ili ukućanima, ljudi govore: "...ajuj, to ti je k'o u Lajmiru. Zlo, veliko!"

Boraveći u Mohaču, naišla sam na staru, vrlo otmjenu pozivnicu, sročenu u pjesmu, poziv na proslavu poklada. Ona odražava, kako se vidi, plemenitu i vedru dušu Hrvata–Šokaca, stanovnika Mohača.





Poziv na zabavu!

S milim Bogom počimljući,
Pozdravljamo Šokce sve u kući.
Oca, majku i svekrve,
Strica, strinu i jetrve.
Braću, sestre i ostale,
Sve velike i sve male.
Pozdravljamo sve u slozi,
Svakom velimo Bog pomozi.
U nedilju i baš na poklade,
Skupite se ljudi a i mlade.
Pa dođite u kuću varošku,
Da slavimo zabavu šokačku.
U osam sati početak će biti.
Al nemojmo priko mire piti.
Čuvaj svaki svoj pošteni glas,
Neka niko ne sramoti nas.
Skupimo se što u većem broju,
Dozivamo svaki braću svoju.
Živili mi mohački Šokci,
Bog nam bio vazda u pomoći.

Narednici.
Fridrich, Mohacs.



Pjesme sakupila i tekst napisala: Jelka Mihaljev
nastavnica iz Draža

PROBUDIO JE VJERU U NAMA

SVETA MISA MATURANATA U PEČUHU

U crkvi nas je nažalost malo, ali velečasni Marko Bubalo propovijeda kao da nas ima na tisuće. Kažem, malo nas je, a moglo bi nas biti i više. No, za početak nije ni to loše. Mi, Hrvati u Pečuhu, doživljavamo nešto novo, vrlo lijepo. Poslije dugo-dugo godina vraćamo se vjeri, vraćamo se Bogu. Privikavamo se ovom novom stanju jer je vjera bila mrtva ili jako prigušena proteklih 50 godina. Znamo, da privikavanje nije uvijek tako lako i ne ide brzo.



Stjepan Zagorac i Marko Bubalo pričešćuju maturante

No, zahvaljujući dobrom i plemenitom svećeniku Marku Bubalu iz Hrvatske, koji je kod nas u Pečuhu stekao privremeni dom, (nažalost, zbog ratnih razaranja i nadalje je prinuđen ostati u Mađarskoj) mi se polako vraćamo vjeri, crkvi, Bogu.

Znamo, da je njegov rad jako težak, mukotrpan, mogli bismo reći misionarski rad, ali on ga obavlja oduševljeno, uvijek s dobrom voljom. Znamo, da je prepun briga, brine već godinu i pol dana o izbjeglicama, on je za njih sve: i otac, i majka, i brat, i svećenik. Pomogao je svim ljudima koji su mu se obratili za pomoć.

Nikoga nikada nije odbio - ma u koje doba dana zatražio pomoć ili mu se obratio. U gradu, pa i u široj okolini, postao je poznat njegov zeleni kombi, uvijek na putu, njegov vjerni pratilac i pomagač, spas za mnoge tisuće ljudi, za prognanike.

Velečasni Marko Bubalo na molbu ovdašnjih Hrvata obišao je cijelu Mađarsku, od Martinaca do Budimpešte, od Aljmaša do Koljnofa u Gradišću. Služio je svete mise, obavljao sprovode, krstio, vjenčavao, sve to na našu veliku radost.

Prve svibanjske nedjelje ove godine, zahvaljujući velečasnom Marku Bubalu, koji je mnogo truda uložio da i našu djecu obrati k Bogu, maturanti Hrvatske gimnazije "Miroslav Krleža" svoju maturu započeli su slavljenjem svete mise. Okupilo se mnoštvo ljudi, crkva časnih sestara Notredamki je postala pretijesna, stigli su Hrvati iz cijele Mađarske (jer ovu hrvatsku ustanovu pohađaju djeca iz cijele naše zemlje) i svi su se zajedno molili i pjevali na materinskom jeziku.

Bilo je to pravo slavlje, veliki blagdan za sve nas.



Maturanti na svetoj misi

U misnom slavlju su sudjelovali maturanti, ženski pjevački zbor kluba "August Šenoa" pod ravnanjem zborovođe Ladislava Matušeka, bez kojega je nezamislivo bilo kakvo slavlje Hrvata

u Pečuhu, te tamburaški orkestar "Baranja" pod ravnanjem Vjekoslava Filakovića.

Teško je opisati radost i ushićenje djece i njihovih roditelja. Taj doživljaj se ne da opisati, to se samo doživjeti moglo. Zajedno s djecom slavili su i njihovi nastavnici, razrednik Stanko Kolar se na kraju misnog slavlja obratio toplim riječima maturantima, i zahvalio se velečasnom Marku Bubalu što je sve nas, a pogotovo ovu djecu, doveo do oltara. U ime maturanata zahvalila se Valerija Horvat, najprije roditeljima što su se brinuli o njima, a zatim velečasnom što ih je usmjerio na pravi put.

Blagoslovljen mu bio svaki korak, svako djelo koje čini za dobrobit hrvatskog pučanstva u Republici Mađarskoj. Nadamo se da će se velečasni Marko Bubalo uskoro vratiti na svoje ognjište i da pritom neće zaboraviti nas Hrvate u Mađarskoj, da će i nadalje slaviti svetu misu s nama.

U ime roditelja, u ime svih Hrvata koji žive u Pečuhu zahvaljujemo mu se na njegovom trudu i zalaganju želeći mu dobro zdravlje, mir i svako dobro.

Marija Bošnjak

Branko Klarić:

NEBO

Bog oko mojeg srdca
u zlatnim krugovima kruži
i moli:
sinko, svoj uzhit prema meni
samo malo produži.

Nebo odviše visoko nije,
razsvjetljujem zakutke srdca i gle:
iz svakog jedna zviezda mi se smije.

Nebo se u našem srdcu krije.

Uloga bajskih franjevaca u vjerskom životu bunjevačkog puka grada

U XVIII. stoljeću, dok su središnji dijelovi Ugarske bili pastoralno područje franjevačke provincije Bosne Srebrene, a i u novoformiranoj provinciji sv. Ivana Kapistranskog nakon 1757. godine, redovnici hrvatskog podrijetla unutar tih franjevačkih zajednica bili su u većini. Od XIX. stoljeća, kada su se ubrzali asimilacijski procesi hrvatskoga puka u Mađarskoj i njihov broj je smanjen, ali čak i u XX. stoljeću je bilo u Mađarskoj franjevaca hrvatskog podrijetla koji su svoje sunarodnjake pastorizirali na materinskom jeziku. Iako godina 1781, kada je kalački nadbiskup Adam Patačić oduzeo bajsku župu franjevcima, predstavlja ujedno i početak mađarizatorskih težnji u crkvi, ipak ne možemo reći da su se franjevci bajskog samostana prestali brinuti o bunjevačkim Hrvatima bajskog Donjeg grada i okolnih naselja. Njihova požrtvovna dušobrižnička djelatnost i njihov srdačan i neposredan način komuniciranja s vjernicima ostali su u živom sjećanju najstarijih bunjevačkih žitelja Baje i okolnih bunjevačko-hrvatskih naselja.

Za bunjevačko-hrvatsku zajednicu bila je od prvorazrednog značenja prisutnost hrvatskog jezika - i to njima vrlo drage ikavice. Franjevačku crkvu sv. Antuna Padovanskog puk bajskog Donjeg grada smatrao je svojim još i u XX. stoljeću. Bunjevci su u toj crkvi imali određene "privuilegije", koje su ljubomorno čuvali, a eventualne pokušaje ukidanja hrvatskog (bunjevačkog) karaktera liturgijskih događaja smatrali napadom na čitavu zajednicu. Tako se stari Bajci sjećaju nekog gvardijana, Mađara iz vremena prvog svjetskog rata, koji nije trpio Bunjevce, pa nije mogao dugo uzurpirati mjesto i funkciju tako slavnih predaka kao što je bio npr. Grgur Peštalić.

Još i u dvadesetom stoljeću u franjevačkoj zajednici Baje uvijek je bilo fratara bunjevačkog podrijetla, ili bar Mađara koji su dobro znali hrvatski i bili voljni koristiti hrvatski jezik ne samo za vrijeme obreda, nego i u osobnim kontaktima s

vjernicima. Prilikom svakog susreta fratri bi se upustili u razgovor s vjernicima, znali su za njihove privatne probleme i nastojali im pomoći, davali im savjete, hrabrili potištene. Nisu pravili razlike među ljudima po položaju ili bogatstvu, družili su se sa "svitom" i svesrdno "podivanili" sa svima.

Naravno, u razdoblju prije drugog vatikanskog koncila, stalni dijelovi mise izgovarali su se na latinskom jeziku, pa se bunjevački karakter mise ograničavao na pjevanje pjesama i - što nije nevažno - na održavanje propovijedi na materinskom jeziku vjernika. Po drevnom običaju u bajskoj crkvi sv. Antuna Padovanskog još i u našem stoljeću zornica u 6 sati ujutro za vrijeme Došašća bila je uvijek bunjevačka. Također je početno slavlje božićnih blagdana - "ponoćka" - obavezno morala biti bunjevačka, a mađarski vjernici su svoju "ponoćku" imali u 11 sati navečer. U XX. stoljeću novogodišnja "velika misa" služila se već na mađarskom jeziku, ali tada, pa i svake nedjelje u 6 sati ujutro Bunjevci su imali svoju misu. Od 1922. godine, kada su franjevci ponovo dobili župu, velika misa se služila svake treće nedjelje na bunjevačko-hrvatskom jeziku. Prilikom najveće crkvene slave donjogradskog puka, na dan sv. Antuna Padovanskog bile su čak dvije bunjevačke mise: prva u 6 sati ujutro, a druga je bila svečana misa u deset sati. Isto je tako bilo i na dan Božića, ali svečana uskrsna misa u našem stoljeću već je bila mađarska. Za vrijeme Korizme, propovijed - "pridika" - na bunjevačko-hrvatskom jeziku održana je svake nedjelje u 3 sata poslije podne, a također i svakog petka prilikom obreda križnog puta pjevalo se na bunjevačkom.

Na Veliki petak išla je procesija na brdo Kalvariju, a putem se pjevalo na bunjevačkom jeziku. Prilikom blagdana sv. Roka u kapeli tog sveca u 8 sati ujutro bi počela bunjevačka misa, a obavezno je održana i propovijed. Na osnovu zapisa iz ljetopisa bajskog samostana, znamo, da ta tradicija seže u XVIII. stoljeće. Franjevci su predvodili i hodočašće bunjevačkog puka u obližnju Vodicu, ali i u daleki Jud (Đud - Máriagyűd), gdje je isto bilo hrvatske mise. Franjevci su vjernike opskrbljivali i vjerskom literaturom na hrvatskom jeziku.

Već na osnovu ovog nepotpunog nabrajanja može se vidjeti kakvu su ulogu igrali franjevci u očuvanju identiteta bunjevačkih Hrvata u ovom dijelu Bačke. Nakon drugog svjetskog rata, 1950. godine, komunističke vlasti su odlučile udaljiti franjevce iz Baje. Njihovi agitatori su na sve strane pričali da su fratri "privarili svit, drugo divanili, a drugo činili". Narod je međutim dobro poznavao život svojih omiljenih fratara, pa je odgovorio: "Nije istina, što vi divanite!"

Ipak, neki Bajci su nasjeli lažnoj propagandi, pa su svojoj rodbini govorili: "Virujete što oni (tj. fratri) divanu, pa iđite molit se, al nećeju dugo, jer neće imat šta žderat!" Žene su međutim odmah imale odgovor: "Imat će, jer ćemo od nas raspolovit kruh, al nećeju ostat gladni!"

Komunističke vlasti su međutim zatvorile franjevce. Delegacija donjogradskog puka je otišla tražiti da ih puste na slobodu, međutim komunisti su protjerali fratre iz grada, a samostan pretvorili u stambenu zgradu, a pri tome uništili vrijedni barokni namještaj. Još veći je gubitak bio nedostatak fratra koji su stoljećima pastorizirali hrvatski puk ovoga kraja na materinskom jeziku. Bajski okrug je morao čekati sve do 1993. godine da ponovo dobije svoga hrvatskoga fratra.

Dinko Šokčević



Fra Petar Anđelović, provincijal Bosne Srebrene služi misu u franjevačkoj crkvi sv. Antuna Padovanskog u Baji
snimio: S. Balatinac



crtež: Luj Brigović

"Drugi nam može pomoći da uspješno skočimo, ali ni najiskreniji ne može mjesto nas skočiti."

(J. Jurjević: Zimzelene starine)

Početkom mjeseca travnja 1993. godine došao sam u Baju, država Mađarska. Dekretom moje uprave franjevačke provincije Bosne Srebrene, imenovan sam za dušobrižnika Bunjevaca, Šokaca i Raca na području nadbiskupije Kalocsa. Na učestale molbe i vapaje vjernika iz ovih krajeva, provincijal fra Petar Anđelović je odlučio dati jednog svećenika za potrebe duhovne naravi Hrvatima Bunjevcima, Šokcima i Racima u ovim krajevima.

Predugo su Bunjevci, Šokci i Raci bili prepušteni samima sebi. Kad to kažem onda mislim posebno na vrijeme od drugog svjetskog rata pa do sadašnjeg ponovnog dolaska jednog svećenika, franjevca, da bude na duhovnoj usluzi ljudima koji se osjećaju Hrvatima, koji govore hrvatski i koji žele obnoviti i osvježiti svoju vjeru, kulturu i tradiciju koja ih veže za zemlju iz koje su nekad davno - prije 300 godina - morali otići i nastaniti se upravo u ovim krajevima. U zadnje dvije-tri godine održani su simpoziji i predavanja o prošlim vremenima u kojima su Bunjevci i Šokci prošli kroz velike teškoće i iskušenja i uza sve neprilike i nedaće, ostali vjerni Bogu, a mnogi i svom izvornom porijeklu, svjesni veličine i dostojanstva svoga materinskog jezika, kulture i tradicije. Na području koje mi je povjereno, bilo je puno katolika hrvatskog porijekla, Bunjevaca i Šokaca a i Raca, kako ih se uobičajeno naziva i na taj način razlikuje. No s vremenom je taj broj postajao sve manji i manji a osobito u zadnjih 70-50 godina, kada je na njih vršen veliki pritisak s namjerom da zaborave tko su, što su, odakle su došli i mora se reći da su mnogi tom pritisku podlegli. Mnogi su mijenjali svoja imena i prezimena, među njima je bilo i svećenika. To je donekle i razumljivo, jer su znali da samo tako mogu opstati u zemlji u kojoj žive. Taj pritisak je dolazio od državnih vlasti ali i od ovdašnje Crkve. U razgovoru s ljudima raznih narodnosti čuo

sam od ljudi kako nisu smjeli govoriti materinskim jezikom. To se odnosi posebno na Hrvate i Nijemce koji su imali majku ili oca Nijemca ili majku Hrvaticu a oca Mađara ili obratno. Danas je to drukčije ali sada je već dosta teško buditi svijest u ljudima o tome tko smo i što smo. Ipak, bolje ikad, nego nikad!

Ovo nije mjesto gdje bi trebalo kritizirati Hrvatsku zato što je zanemarila Hrvate u ovim krajevima ili predbacivati hrvatskoj Crkvi što je tako dugo čekala sa slanjem svećenika koji će na materinskom jeziku slaviti svetu misu, kako to Bunjevci i Šokci kažu "od početka do kraja."

Nakon šest mjeseci mog pastoralnog djelovanja u ovim krajevima; Baji, Santovu a u zadnje vrijeme i u Dušnoku, mogu reći da je zavladalo veliko zadovoljstvo i radost među žiteljstvom zbog dolaska svećenika koji nedjeljom drži svetu misu na hrvatskom jeziku i što odlazi u škole i pronalazi djecu koja znaju hrvatski kako bi im držao vjeronauk na jeziku njihovih predaka. Puno lakše i jednostavnije ide s održavanjem svetih misa u raznim mjestima nego s vjeronaukom, ali ni jedno ni drugo nije baš tako jednostavno. Kad su u pitanju mise za Hrvate i njihovo održavanje, mora se dobiti suglasnost od mađarskih župnika koji su pomalo



iznenađeni takvim željama i zahtjevima a i sami vjernici Hrvati su navikli slušati svetu misu na mađarskom te se pitaju kako će pratiti svetu misu na materinskom hrvatskom jeziku.



Što se tiče dopuštenja za održavanje mise na hrvatskom jeziku, mogu reći da je od kaločkog nadbiskupa dobiveno generalno dopuštenje za održavanje službe Božje na hrvatskom jeziku. No, ipak, kad se krene u realizaciju toga onda to ide negdje lakše a negdje teže i s nepovjerenjem. Do sada držim službu Božju u Baji, Santovu i jednom mjesečno u Dušnoku. Pokušao sam i u Bikiću ali do realizacije nije došlo iz razloga što u tom mjestu ne uče u školi hrvatski jezik i što sami odrasli vjernici slabo znaju hrvatski i ne usuđuju se postaviti taj zahtjev svom župniku. Ja sam u dva navrata o tome razgovarao sa župnikom. Pokušaj svakako treba obnoviti. Mnogi Bunjevci su zaboravili hrvatski, mnogi se stide, mnogi ne znaju, mnogi neće i kad se to sve sabere onda ostane malo onih koji to znaju i hoće. Mnogi me pitaju koliko ima Bunjevaca i Šokaca u ovim krajevima. Iz gore rečenog je jako teško reći i dati približno točan broj. Neki tvrde da ih na ovom području ima 20 do 25 tisuća a neki opet da ih ima puno manje. Svakako da je svijest Bunjevaca i Šokaca o njihovoj pripadnosti hrvatskom narodu smanjivana kroz sve ovo vrijeme kada su bili prepušteni samima sebi, a to je bio dug period.

U zadnjih nekoliko godina i laici-vjernici čine pokušaje na osvješćivanju i buđenju hrvatskog jezika i svijesti. Nastoje

ostvariti svoja etnička, vjerska i kulturna prava te u tu svrhu organiziraju svake godine pokoji simpozij ili predavanja (Bajski razgovori) na kojima se posebno govori o tome kako poboljšati naš narodni status u državi u kojoj živimo. Aktivnost laika-vjernika se ogleda i u organiziranju takozvanog "Bajskog prela", gdje se ljudi sastanu, vide, porazgovaraju i razvesele pjesmom i igrom.

Što se tiče Šokaca u Santovu, mogu reći da su oni u velikoj prednosti što žive na jednom mjestu, svi su na okupu i iz tog razloga im je lakše biti jedan uz drugoga i tako se osjećati dovoljno jakim i svjesnim. No i njihov je broj opao u zadnjih 20-30 godina. Bilo ih je znatno više nego što ih ima danas. Imaju svoju hrvatsku školu u kojoj se uči hrvatski jezik i na njemu se predaju svi predmeti, imaju i svoju misu u 10.30 sati svake nedjelje, primaju vjerski tisak: Glas koncila i Svjetlo riječi.

Napominjem da je ovo početak pastoralnog rada za Bunjevce i Šokce na području kaločke nadbiskupije i trebat će puno vremena da se dođe do vidnijih rezultata i uspjeha. Zajedničkim snagama trebamo raditi na buđenju svega onoga što je lijepo i plemenito u duši hrvatskog bića.

fra Ivica Alilović



Možda niste znali

Hrvatski su franjevci u 18. stoljeću izabrali budimski samostan za školsko središte cijele provincije franjevačke. Franjevački kulturni krug karakterizira vrlo živa izdavačka djelatnost. Knjige tiskane u Budimu dospjele su u mnoge krajeve: Pečuh, Mohač, Baju, Segedin, Osijek, Viroviticu itd. čak do Jadrana. U ovom napisu registrirat ćemo samo dio knjiga tiskanih u Budimu, a radi se o knjigama duhovnog karaktera.

Godine 1736. Šimun Mecić tiska u Budimu molitvenik "Cvitak pokornih" a 1732. u Budimu je tiskana knjiga Jerolima Filipovića "Put križa". Lovro Bračuljević je u Budimu tiskao dvije svoje knjige duhovnog karaktera: "Dobar put putovanja krstjanskoga u raj višnjega uživanja" 1730. godine i "Uzao serafinske naški goruće ljubavi" također 1730. Jedno od značajnijih djela Stjepana Vilova koji je rođen u Budimu, bio je njegov "Razgovor prijateljski među krstjaninom i ristjaninom" tiskan 1736. godine. (U toj svojoj knjizi kroz dijalog katolika i pravoslavnih želi udomaćiti pozdrav "Hvaljen Isus"!)

"Istina katoličanska" Antuna Bačića tiskana je 1732. Nikola Kesić je 1740. u Budimu tiskao "Epistole i evanđelja priko sviju nedilja i blagi dneva svetih godišnji" a Marijan Lanosović 1794. izdaje "Evandjelistar ilirski". Franjevački mariolog Antun Papušlić 1751. tiska u Budimu svoje djelo "Dužna slava sinovskoga bogoljubstva". Jerolim Lipovčić je pored drugih u Budimu tiskao svoje dvije knjige duhovnog karaktera: "Dušu čuvajuće pohođenje" 1750. godine i "Treći sad iliti istomačenje Trećega reda" 1769. godine.

Istaknuti franjevački duhovni pisac Emerik Pavić je u Budimu i Pešti tiskao niz svojih duhovnih knjiga. Godine 1754. tiska "Jezgra nauka kerstjanskoga" a 1755. "Oprisni nauk kerstjanski". "Ogledalo temelja vire" tiskano je 1759. godine a "Jezgra rimskoga pravovirnoga nauka kerstjanskoga za mladež" 1769. Godine 1755. odnosno 1762. i 1778. objelodanio je knjige: "Tri dana duhovnoga s govorenjem predikaturskim", "Prisašće" i "Kratki nauci". Svoje knjige "Ogledalo događaja svetog Pisma", "Epistule i evanđelja priko godišnjih nediljah i svetkovina" tiskao je 1759. odnosno 1764. "Molitvena knjiga s nikim pismam duhovnim" Emerika Pavića tiskana je također u Budimu 1769. godine.

Stipan Filaković

VJERSKE TRIBINE U BUDIMPEŠTI

U organizaciji Hrvatske katoličke župe u Budimpešti, i Visoke bogoslovne škole u Đakovu (Hrvatska), u Budimpešti se održavaju redovne vjerske tribine u svrhu bolje vjerske, kulturne i sveopće izobrazbe vjernika Hrvata u budimpeštanskoj regiji i hrvatskoj župi.

Prvu takvu tribinu održao je 15. i 16. listopada 1993. godine dr. Nikola Dogan, profesor teologije iz Đakova.



Predavanje za odrasle, na sredini dr. Dogan
snimila: J. Horvat

Tema tribine je bila: "Crkva i škola u odgoju mladih - konkurencija ili suradnja." Tribina je održana u prostorijama Saveza Hrvata u Budimpešti, a prisutno je bilo 32 sudionika (poglavito nastavnici Hrvatske škole, odgojitelji, kulturni radnici i članovi Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti). S velikim zanimanjem praćeno je izlaganje dr-a Dogana, koji se u uvodu svoga predavanja osvrnuo na protekla vremena koja su onemogućavala suradnju Crkve i škole, posebno vjeronauka, koji je u školama bio zabranjen. Tako je veliki dio djece i mladih ostao po strani od vjerske naobrazbe, što je rezultiralo odvraćanjem od Crkve, od vjere, od tradicije. Ako se tome

doda i sveopća sekularizacija današnjeg vremena, onda je krajnje vrijeme, da danas i Crkva i škola, kad već imaju tu zakonsku mogućnost, krenu zajedničkim putem ne samo u vjerskom, nego i kulturnom i odgojnom podizanju mladih generacija. Dakle, Crkva i škola ne bi smjeli biti konkurenti, nego suradnici na istom poslu, ukoliko želimo imati zdrave, kulturne i religiozne mlade generacije.

Nakon izlaganja predavača, do kasno u noć se razvila živa i plodna diskusija koja je posebno obradovala predavača. Mnogi su iznosili svoja životna iskustva u radu s djecom i mladima. Neki su se kajali za svoje propuste, a svi su zaključili da je potrebno mnogo više raditi na tom polju, žrtvovati i međusobno surađivati.

16. listopada prije podne dr. Dogan je održao predavanje za mladež u prostorijama Hrvatske gimnazije na temu "U potrazi za smislom". Mladi danas, možda više nego ikada, lutaju kroz život tražeći svoj mir, tražeći sreću, zadovoljstvo, smisao svoga postojanja, tražeći odgovore na pitanja tko sam, što sam, odakle sam, zašto postojim, kamo idem. Odgovore, na žalost, pokušavaju tražiti na krivim mjestima kao što su npr. alkohol, droga, seks, kriminal.

Jedini pravi odgovor mogu naći u Bogu, koji je uvijek bio i jest najbolji i najiskreniji prijatelj mladih. Njemu se treba prepustiti, predati, onda će život biti puno ljepši, sretniji, bogatiji i imat će svoj pravi smisao. Iako je bila subota, okupio se vrlo lijep broj zainteresiranih mladih, koji su nakon predavanja dugo ostali u razmišljanju, svatko o svom životu.

Sljedeća tribina će biti u mjesecu studenome. Predavač će biti mr. Marko Jerković, profesor katehetike na Višoj bogoslovnoj školi u Đakovu i održat će predavanje o vjeronauku u školi. Na proljeće se tribine nastavljaju u ožujku, travnju, svibnju, na teme iz crkvene povijesti, s posebnim osvrtom na povijest Hrvata u Mađarskoj, a zatim teme iz obiteljskog pastorala i na kraju teme iz biblijske teologije, upoznavanje s Biblijom.

No, s ovim se neće završiti. Tribine bi trebale postati tradicija u životu Hrvata-katolika u Budimpešti i održavati se

kontinuirano. Predavači će biti s raznih strana i iz raznih područja vjerskog, kulturnog i znanstvenog područja.

Bilo bi zanimljivo i korisno da se ovakva iskustva i ovakva duhovna osvježenja ukorijene i u drugim hrvatskim sredinama u Mađarskoj. Mi Hrvati-katolici, vjernici smo preko 13 stoljeća. Takvi trebamo i ostati i sačuvati baštinu koju su nam naši stari predali.



Tribina za mlade u hrvatskoj školi

snimila: J. Horvat

Ako budemo znali očuvati ono što su nam naši preci ostavili kao najsvetiju baštinu, onda ćemo i mi našim mladim generacijama ostaviti nešto što je vrijedno i za što vrijedi živjeti. A čovjek kao božje biće, vrijedi samo toliko, koliko sav svoj život. Sav svoj smisao stavlja u Božje ruke i njemu se predaje.

Ako su ikoga protekla desetljeća uništila u vjerskom pogledu, onda su uništila Hrvate. Sada nam je jedinstvena prilika da se probudimo, da okrenemo list u svojoj knjizi života, da se trgnemo iz sna u koji smo se uljuljali i da krenemo naprijed - obraćeni, učvršćeni u svojoj vjeri, da budemo ono što smo oduvijek bili: Hrvati-katolici.

Budimpešta, 20. listopada 1993. g.

Antun Knežević
Hrvatski dušobrižnik u Budimpešti

HRVATSKA KATOLIČKA ZAJEDNICA U BUDIMPEŠTI

Na inicijativu Hrvatskog veleposlanstva u Budimpešti, Regionalne organizacije Saveza Hrvata u Budimpešti, Hrvatske osnovne škole i gimnazije u Budimpešti, krajem 1992. godine upućena je đakovačkom biskupu msgr. dr-u Ćirilu Kosu molba da se vjernicima Hrvatima u Budimpešti dodijeli iz đakovačke biskupije jedan hrvatski svećenik. Odavno postoji potreba za hrvatskim dušobrižništvom u glavnom gradu Mađarske, posebno radi vjeronauka u hrvatskim školama.

Đakovački biskup je početkom 1993. godine pozitivno riješio molbu i budimpeštanskim Hrvatima poslao svećenika u osobi Antuna Kneževića koji je od 1. veljače 1993. godine preuzeo brigu za vjernike Hrvate u Budimpešti.

Odmah po dolasku u Budimpeštu, vlč. g. Antun Knežević predvodio je delegaciju - sačinjenu od predstavnika Saveza, veleposlanstva i škole na audijenciju kod uzoritog gospodina kardinala, ostrogonskog nadbiskupa, primasa, dr-a Laszla Paškaija koji je tom prigodom dopustio dolazak i rad hrvatskog svećenika u njegovoj nadbiskupiji i odredio da crkva u kojoj će se vjernici Hrvati okupljati bude crkva sv. Mihaela (Angolkissasszonyok templom) u Vaci ulici 47b. Ta se crkva nalazi na veoma povoljnom mjestu, tako da je vjernicima vrlo lako do nje doći iz svih pravaca u gradu, budući da se tu križaju prometni pravci.

Prva sveta misa

7. veljače održana je i prva sveta misa koju je predvodio vlč. Antun Knežević, a slavlje su svojim prisustvom uzveličali franjevci provincije Bosne Srebrene na čelu s provincijalom fra Petrom Anđelovićem. Bila je to slučajnost, ali ne i posve slučajna, što više, događaj sa simboličnim značenjem. Ne smijemo zaboraviti da su upravo franjevci prije 300 godina utemeljili budimsku franjevačku provinciju sv. Ivana Kapistrana i u samostanima diljem Mađarske djelovali do prije 70-ak godina.

Na svetoj misi su se okupili brojni vjernici kako iz samoga grada tako i iz Tukulje a pjevanje je uzveličao muški pjevački zbor iz Tukulje i časne sestre franjevke iz Bosne.

Novoosnovanoj zajednici Hrvata-katolika dali smo i ime. Ime je dobila po poznatom prosvjetitelju mađarskih Hrvata i franjevcu, koji je i pokopan u franjevačkoj crkvi u Budimu, po fra Matiji Petru Katančiću.

Vjeronauk

Glavna briga svih, a posebice novoga župnika je vjeronauk u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji. Odmah po dolasku u novu sredinu, tj. s početkom drugog polugodišta počela je i redovna nastava vjeronauka. Iznad svakog očekivanja veoma veliki broj djece odmah se upisao na vjeronauk. Rezultat redovnog pohađanja vjeronauka bio je vidljiv već 6. lipnja, kada su 24 naša prvopričesnika prvi puta u svom životu pristupila Stolu Gospodnjem. Bila je to nezaboravna svečanost, uz djecu i njihove roditelje, bake, djedove i mnoge druge goste, tako da je te nedjelje crkva bila pretijesna da primi sve vjernike. Za kraj školske godine 1993-94. priprema se veći broj kandidata za Svetu Krizmu.

Crkveni odbori

Kako to nalažu crkveni propisi, svaka crkvena zajednica mora imati i crkvene odbore. Organizirali smo Pastoralni i Gospodarski odbor u koje je uključeno 20 naših vjernika. Odbori redovito održavaju svoje sjednice gdje se donose prijedlozi za buduće akcije, proslave, hodočašća, tribine i sve ono što je vezano uz jednu vjersku zajednicu.

Crkveni zbor

Da bi liturgijska slavlja mogla u potpunosti funkcionirati, da bi naša nedjeljna okupljanja imala svečaniji ton, osnovali smo i crkveni pjevački zbor, koji također nosi ime po Matiji Petru Katančiću. U zbor su uključeni svi oni koji vole pjevati, kojima je na srcu liturgija, a poglavito naši nastavnici iz

hrvatske škole. Zbor je već imao nekoliko zapaženih nastupa i izvan naše crkve, a priprema se i za buduća.

Hodočašća

Svoj prvi veći javni nastup, naša je zajednica doživjela prilikom hodočašća u Pilissszentlélek 1. svibnja 1993.godine na ruševine starog pavlinskog samostana "Maria nostra". Hodočašće je bilo "internacionalnog" značaja jer su se na njemu okupili vjernici Slovaci, Nijemci, Mađari i PRVI PUTA Hrvati. Kolika je radost bila prvi puta gledati iznad oltara izložen hrvatski barjak uz druge barjake, kolika je bila radost slušati pjevanje na hrvatskom jeziku koje je predvodio zbor naše zajednice. Na okupu su se našla četiri stara, kršćanska, kulturna europska naroda.



Hodočašće u Pilisszentlélek

snimila: J. Horvat

Odmah iza ovoga hodočašća naša je zajednica sudjelovala na hodočašću gradišćanskih Hrvata u Đuru na čast Majci Božjoj Đurskoj. Slijedila su i druga hodočašća, kao npr. hodočašće na bajsku Vodicu, gdje je naš zbor pjevao na svečanoj hrvatskoj misi, a odmah iza toga i na Jud.

Najveću radost doživjela je skupina naših vjernika, nastavnika i učenika koji su u srpnju hodočastili u Rim. Vrhunac ovog hodočašća bila je audijencija kod Svetog Oca koji nas je pozdravio na hrvatskom jeziku, a mi smo njemu u

znak zahvalnosti otpjevali pjesmu "MIR" koja je pobrala najveći pljesak i istoga dana emitirana na Radio Vatikanu.



Budimpeštanski hodočasnici kod Svetog Oca u srpnju 1993. godine na čelu sa župnikom Antunom Kneževićem

Hodočašće u Rim trebalo bi postati tradicionalno i kao nagrada onoj djeci koja su preko godine redovito pohađala vjeronauk i sudjelovala na svetim misama.

Za sljedeću godinu planiramo i hodočašće u Lurd.

Pohod đakovačkog biskupa dr-a Marina Srakića

Naša zajednica doživjela je izuzetno veliko slavlje i radost 29. rujna 1993. godine, kada je ovu zajednicu posjetio preuzvišeni gospodin dr. Marin Srakić, pomoćni biskup đakovački i srijemski i tom zgodom u našoj crkvi odslužio svečanu svetu misu u čast sv. Mihaela arkanđela, zaštitnika naše crkve. U koncelebraciji su sudjelovali msgr. Geza Varga, kanonik iz Đakova, msgr. Bárdos Ferenc, župnik centralne peštanske župe (u koju pripada i naša zajednica), vlč. Kovács István rektor crkve, vlč. Antun Knežević, župnik za Hrvate i drugi.

Među brojnim uglednim gostima, svetoj misi su prisustvovali i veleposlanik Republike Hrvatske dr. Aleksandar Šolc kao i svi članovi Hrvatskog veleposlanstva, ministar prometa i veza Mađarske dr. Schamschula György, dodržavni tajnik János Báthory, provincijalna poglavarica sestara engleskih

gospođica i drugi. Naš je zbor pjevao na hrvatskom, mađarskom i latinskom jeziku, jer su na slavlju bili nazočni i vjernici Mađari, a za orguljama je bio poznati peštanski orguljaški umjetnik gosp. Kalacsai.

Regionalna zajednica Saveza Hrvata, koja i inače jako dobro surađuje sa župom, u čast gospodina biskupa i ostalih gostiju priredila je svečanu večeru. Ovo je bila prigoda da se otac biskup pobliže upozna sa peštanskim vjernicima, s njihovim problemima, obećao im je i dalje svoju osobnu svesrdnu pomoć.

Vjerske tribine

Naša župa u suradnji sa Viskom bogoslovnom školom u Đakovu, organizira u Budimpešti mjesečno jedanput Vjerske tribine koje vode i na njima predaju profesori sa VBŠ u Đakovu. Jedna je već održana na aktualnu temu o suradnji Crkve i škole, a druge će se kontinuirano održavati svakog mjeseca.

Planovi

Kao svaka živa zajednica, tako i naša ima planove za budućnost. Posebna zadaća svih sadašnjih članova naše zajednice je "traženje i okupljanje" novih članova "izgubljenih" širom ovog velikog grada. Također planiramo uspostaviti i tješnje veze s matičnom crkvom u Hrvatskoj, organiziranjem raznih susreta mladih, djece, zborova, hodočašća...

Na proljeće organiziramo orguljaški koncert poznate đakovačke orguljašice, Mo. s. Svjetlane Paljušević i gostovanje nekoliko crkvenih zborova iz Hrvatske.

Najveća nam je želja, a nadamo se da će se uskoro ostvariti, da nam u našu sredinu dođu hrvatske časne sestre sv.Križa, koje bi preuzele brigu oko manje djece, kako u vrtiću tako i u školi i koje bi preuzele zbor naše crkve.

I na kraju, posebna briga nam je naći prikladan, vlastiti prostor, za rad i djelovanje naše zajednice, prostor, u kojem bi se mogli okupljati i u kojem bi bili svi "kao kod svoje kuće".

Potrebno nam je svima žarko moliti da ovo djelo koje smo započeli, s Božjom pomoći i milošću, možemo uspješno nastaviti na dobrobit našega hrvatskoga naroda u Mađarskoj.

ODNOS CRKAVA I DRŽAVE
Međunarodna konferencija u Budimpešti



Koncem svibnja 1993. u Budimpeštu se je tri dana uselila Europa, europsko razmišljanje o zajedničkim problemima i rješenjima.

"Odnos europskih zemalja i crkava u promijenjenom svijetu" puni je naslov konferencije koja se je između 25-28. svibnja održala u Budimpešti. Pozvano je trinaest zemalja, 15 diplomatskih misija i 150 domaćih uzvanika. Na čelu hrvatske delegacije bio je preuzvišeni pomoćni biskup dr. Đuro Kokša iz zagrebačke nadbiskupije dok je rad konferencije pratio i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske dr. Aleksandar Šolc.

Budući da bi nabrajanje visokih gostiju zauzelo mnogo prostora napomenimo da je na uglednom skupu koji je organiziralo Tajništvo vlade za vjerska pitanja, bila nazočna cijela biskupska konferencija Mađarske katoličke crkve, zastupstvo s vrha ostalih većih crkava u nas te više ministara mađarske vlade. Pozdrav nazočnima pismeno je uputio i premijer József Antall.

Pored uvodnog izlaganja državnog tajnika dr-a Miklósa Pálosa o pravnim i političkim aspektima reguliranja odnosa crkve i države, održano je niz važnih predavanja na plenarnom dijelu susreta. Rad je potom nastavljen u sekcijama, na tri jezika s malo predaha a mnogo rasprave. Na koncu, bilo je o čemu raspravljati! Naime, kada gospodarske prilike, stanje u društvu a time razmišljanje ljudi dožive više nego oštar zaokret, postavlja se pitanje kako to sve mogu pratiti ustanove poput crkve, koja treba biti snažna i u službi nadgradnje čovjekove vjere, duše i duha. Znači, suđeno joj je, da zajedno sa svojim vjernicima "prebrodi" makar i veće izazove, potrese, i kušnje. U našem okružju upravo se to i događa.

Najprije su oduzeta dobra, škole i ustanove. Zatim je slijedilo djelovanje pod strogom partijskom i državnom kontrolom, gubljenje naraštaja vjernika, redova, svećeničkog podmlatka... A onda danas, stvaraju se mogućnosti ponovnog preuzimanja nekih

skoro zaboravljenih funkcija i službi. Kako ocijeniti autonomnost crkava kada se zna da u novonastalim, pa ni u drugim, bogatijim sredinama crkve ne izdržavaju same sebe, nego ih se podupire iz državnog proračuna. Da li se to može smatrati određenom ovisnošću ili je to samo dugotrajniji oblik korektne suradnje? Gdje su granice kad Crkva može preuzeti na sebe inače državne obveze, kao što su na primjer njega socijalno ugroženih društvenih slojeva, povećana karitativna djelatnost, a o crkvenim školama da i ne govorimo. Kakav treba biti odnos crkve prema manjinama? Kako udovoljiti njihove specifične i opravdane želje?



Biskup dr. Đuro Kokša u razgovoru sa sudionicima konferencije

Ta i još mnoga druga, nimalo laka pitanja i pokušaj odgovora na njih bili su na dnevnom redu pa ni življe rasprave nisu bile rijetke. U neki puta "usijanoj" dvorani impozantnog hotela "AGRO" u Budimu zalazilo se je duboko u raspravu o budućnosti crkava, poglavito u sredinama koje su se pokazale otuđene i daleke od svega izuzev vlastitog probitka i materijalnog dobrostanja. Davale su se usporedbe, primjeri i protuprimjeri. Izlaganja su bila do te mjere različita da se je posumnjalo neki puta u točnost prijevoda... Jasno, ovoga puta bilo je riječi o tome da se naša surova stvarnost i različitost životnih okolnosti i društvenih sredina doista markantno razlikuje od one na Zapadu,

no to ne znači da u crkvama nije potrebno razmotriti mogućnost boljeg prilagođavanja k nastalim prilikama.

O referatima izdaje se posebni zbornik. Značaj susreta odrazio se je i u tome što su svi sudionici pozvani na prijem u zgradu Parlamenta. Domaćin večeri u Lovačkoj dvorani bio je ministar inozemnih poslova Géza Jeszenszky.



Biskup dr. Đuro Kokša u društvu Ferenca Józsefa Nagya, ministra za manjinska pitanja mađarske vlade

Među mnogobrojnima koji još nisu sudjelovali na skupu gdje se tako otvoreno, iskreno i dinamično raspravljalo o gorenavedenim pitanjima ostaje mi kao laiku zaključiti: koje su najveće pouke? Kada se sve mijenja nikome nije lako. Svatko je primoran razmišljati, a dobro je da to čini zajedno s ostalima koji mu u tome bilo kada mogu postati partnerima. Tako je to i u životu čovjeka pa i društva. Kada ga muče poteškoće s kojima se ne da lako raskrižiti obraća se nekome ili nekamo. Dobro je da je to utočište i mjesto gdje se o svemu može iskreno govoriti i pomoć potražiti najprije obitelj, pa neka uža zajednica, a onda i šira. Kada jedna od tih spona nedostaje traži se spas drugdje. Kod današnjega svijeta lako se događa - na krivom mjestu. I onda obično ne pomaže ni obitelj, ni društvo, ni svijet koji nekamo žuri, pa ostaje spas u vjeri. A Crkva? Ona je i pored stalnih promjena u društvu bila i ostala utočište svima koji su je potražili, koji su vjerovali u njezina učenja, poruke i pomoć.

Janja Horvat

Marija Vargaj:

DUHOVI

Kad je Isus uskrsnuo
Svoje ljubljene j' tražio
Da pronesu cijelom svijetu
Kršćansku istinu svetu,
Da tek onaj čovjek umre
Koj' u Boga ne vjeruje.
Apostolima se javlja
Još četrdest dana
Obdari ih svojom snagom
Da pođu Njegovim tragom
Među ljudima ljubav šire,
Da se bez vjere ne umire.

Dovršio je misiju,
Na očevid tada sviju,
Uzdignu se u nebesa,
Sjedi svoga Oca s desna.
Obećavši: "mir nek je s vama,
Doći ću sudnjega dana,
Po dobre i milostive
Da sa mnom u raju žive."

Dođi Isuse, što prije,
Dok još za nas kasno nije.
Spusti se na zemlju Hrvata,
Svoj nam mir daj mjesto rata.
Kunemo Te vjerni Tebi,
Uzmi nas, o uzmi k sebi!

Legenda o Nestalovima

Meni su moja stara i moga oca tetka, to su stare žene koje su bile rođene 1848. godine, pripovijedale da su one kada su bile divičarke u Kozaru poznavale jednog momka koji se zvao Marko, Marko Gojak. Bio je vrlo lijep, imao je kovrčastu kiku i vrlo je lijepo znao pjevati. Jednom ljeti on je vozio đubre na leniju koja se zvala Pustara. K njemu je uveče dolazila vila. Njekada su momci i djevojke u ljetno doba najviše spavali na sijenu. Kada bi on otišao leći njemu bi dolazila vila, a on bi je pitao: tko je ona? A ona njemu kaže da je ona vila. Njemu se to nije sviđalo što je vila. Šta je ona rad s njime? Ona je htjela biti njegova žena ali se to njemu nije nikako sviđalo. Onda se on potuži materi: ne zna što da radi jer se nikako ne može od nje otresti. Mati mu kaže neka legne u sobicu, jer njekada je tako bilo da su imali veliku sobu, pored nje je bila kuhinja gdje se pekao kruh, a pokraj kuhinje bila je sobica. Kaže mati tu se mora zatvoriti, tu vila neće doći.

Bio je u selu i kada je došao doma otišao je leći, bilo je to u devet sati, a vila opet ide i kaže: Ej, Marko, pred vilom se vrata ne zatvaraju! Takve ti ključanice nemaš da vila neće ući!

Opet mu nije bilo pravo. Kada se otišao u Bogad ispovijedati kaže popu da mu dolazi vila a njemu se to ne sviđa. Volio bi je se riješiti ali mu to nikako ne uspijeva. Pita ga pop: Da li se vila da svugdje dirati? Svugdje - kaže Marko. Na to će pop: Znaš, sine, vile su po prsima rundave. Pušiš li? Pušim. I na lulu? I na lulu. Znaš šta? - kaže pop. Ti metni žar u lulu i povlači da se žar ne strne dok ona ne dođe. Kad ona dođe ti onda rastvori njezina njedra da možeš ubaciti žar a kada je ta žar opeče, neće više doći.

Marko je tako i uradio.

Kada je vila došla on se sigra s njom, jednom rukom joj otvara njedra a drugom rukom ubaci žar. A ona cikne: Pamti, Marko, što si uradio! I ti i onaj tko te je naučio!

E, sad to je trajalo. Kad se vozilo đubre, vozio Marko đubre u Pustaru a kada se s Pustare izađe, u Kozaru ima jedno krstapuće. Tu se križa put koji ide od Ritića i od Putare. I ima u blizini jedan salaš. Kada je Marko stigao tamo, odjednom se digao veliki vijar i svrtak digne i kola i njega i odnese ih. Ruda se isčupala a volovi su ostali. Kad je kiša stala i to čudno vrijeme prošlo, volovi su došli doma s rudom a domaćini su se pitali: A di je Marko?

Marko je bio jedinak u majke. "Pa valjda će doći." Čekaju, čekaju, nema ga. Pođu ga tražiti onim putem, kojim je vozio đubre, jer su znali kojim putem ide. A njega nema. Pitaju čeljad na salašu koja se sklonila od kiše. Oni rekoše da je došao vijar, podigao i kola i Marka i odneo ih onamo prema Lipiku. Sad kud ćeju?

Pod selom ima jedna livada koja se zove Podšanac. Tamo su našli kola ali su kolesa bila širom razbacana. Kojekako su ih pokupili, ali Marka nije bilo. Više ga nisu našli. Ne znaju kuda ali nestao je. Nestao je, nema ga. Mati nije imala više djece nego tog jedinog sina pa plače, ali njega nema. Nema ga. Kažu: nestao je i tako su oni postali Nestalovi.

Potli jedno dvanaest godina jedan čovjek, Garo su ga zvali a pisao se Marko Vranešić, vozio je na istu Pustaru đubre. Tamo di se od Pustare sniđe dol prema Ritiću, ispod Ritića bio je jedan red jablanova. Tamo su svinjari uvijek plandovali. Bila je tamo jedna bara u koju je uticala voda. Još i danas ima tamo vrelo što ide dol prema Šarošu. Tu od tih jablanova, iz tog dola, ide Marko van, ide kotim Marki pa će: "Kako je, baća Marko? Šta radite?" - pita. "Pa vozim đubre. A otkale ti?" "Eto otale - kaže - iz Vilinske bare." "Pa di je ta bara?" "Tu je Vilinska bara di su ti jablanovi." Marko pita šta njegova mama radi? Ovaj mu odgovara:"Plače siromaška za tobom. Misli da si umro." "Kažite joj neka ne plače, ja sam još živ, nisam umro, samo mi baš ne ide najbolje. Bolje bi meni bilo pokraj moje mame. Kažite joj da je ja neću moć sahraniti. Živ sam ali je sahraniti neću moći."

Išli su oni tako od tih jablanova nuzbrig prema salašu, kad su došli do onog puta di je on nestao, a on onda kaže:

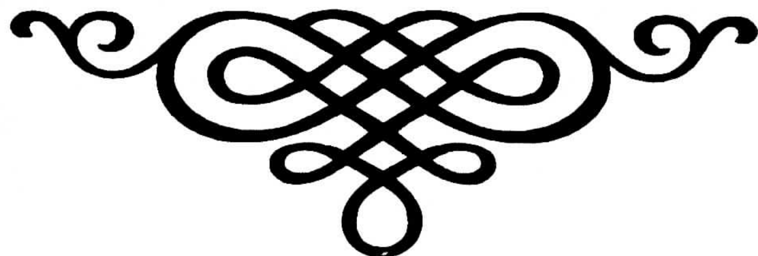
"Baća Marko, sad se žurite jer vrlo će velika kiša doći, veliko nevrijeme, a ja idem s tim nevremenom. Kad budete vidili crni oblak, u tom oblaku ću ja biti. Tako sam proklet. Kažite mojoj mami da me je vila proklela, pa moram ići oblacima i nevremenom. A sad požurite."

Garo je požurio, ćerao je volove a kada je došao tu gdje je sad ta tvornica voćnih sokova, kiša je začela padat a on ne zna kud će s volovima. On sam bi se i sklonio al' kud će s volovima? Tako je prokisao do kože. Kada je prošao pored Markove kuće nije stao zato što je bio mokar, otišao je doma. Onda potli je došo pa kaziva Markovoj mami što mu je njem sin još kazao. Rekao je još: Kod Isika isički spahija je imao mnogo vinograda. Ona strana tamo od Zidine to su sami isički vinogradi bili. Isički spahija je imao tri topa pa kad bi se približavali crni oblaci, onda bi uvijek pucali sa tri topa da bi oćerali nezgodu. A on je još kazao tom Vranešić Marki, starom Gari, doduše onda nije bio star već kad sam ga ja poznavala, kaže mu: "Badav pucaju na mene. Imam ja toliko pameti da neću ići na njihov vinograd već odem na Sentkut, na njihovo žito se istresem."

Kažu da je tako bilo. Kad je nevrijeme, kaže, ja s tim nevremenom moram ić, tako su me prokleli. Taki je moj život, nikaki.

Moji stari su kazivali da je i onaj pop što je Marka učio, koji mu je rekao što da radi, išao iz Pečuva, vozio ga kočijaš, kod bogadske šume stigao ih je vijor, izvrnuo je kola u šanac pa je pop prebio vrat i umro.

pripovjedač: Kata Palijan - Ražić
(rođena 1908. u Velikom Kozaru)
zapisao: Stipan Filaković



Bilješka o autoru

Anton Leopold o sebi:

Rođen sam 13.06.1928. u Frakanavi, Gradišće, Austrija. Živim u Beču a dijelom u Frakanavi, u Beču imam stan, u Frakanavi kuću. Nisam studirao, završio sam samo osnovnu školu, jer sam dijete rata, koje je moralo ostati kod kuće i pomagati. Radio sam u građevinarstvu, poljodjelstvu, u tvornici metala, a od 1958. oko 30 godina u Beču, u uredu kao državni činovnik. Znanje za rad u uredu stekao sam kroz večernje tečaje i položio razne ispite. 1988. godine sam umirovljen. Oženjen sam od 1958. i imam dvoje djece, kći Gabrijelu i sina Mihaela... Književnošću se bavim od 1946. godine, pišem pjesme, pripovijesti, priče i novele. Suradnik sam svih izdanja i časopisa gradišćanskih Hrvata. Tiskali su mi tri zbirke pjesama i proze "Cvijeće iz Gradišća" (1954.), "Gradišćanski hrvatski gaj" (1967.) i "Štorice i pjesme" (1989.). Izdali smo sa Franjom Frantom skupa brošuru "Hrvatske povidajke iz Gradišća", za koju sam ja sakupio 24 narodnih priča, što se povida u selima gradišćanskih Hrvata. Član sam P.E.N. Kluba Austrije i Društva hrvatskih književnika. Dobio sam nagradu Zem. poglavara Theodor Kery i Nagradu bivšeg zemaljskog poglavara Lovre Karalla. Uz književnost bavim se još amaterskim fotografiranjem, skupljanjem starih fotografija i narodnih priča.

Anton Leopold
1110 Wien, Bleriotgasse 27/16/3
(A-7361 Frankenau 146)
Austrija



Anton Leopold:

HRVATSKI PLAJGOR

Na Plajgoru trubi rog:
Pomozi nam, dobri Bog!
Zatvoreni smo med plot,
Ograničen naš život!

Spraznit će se Plajgor naš,
Neće dušat već gulaš!
Mladi idu 'z sela van,
Ter se ruši već ki stan!

Selo tiho, mladih nij,
Nij hrvatskih melodij,
Zatvara se grob uz grob,
Za nas ovde skradnja dob!

Zdviznut će se stan po stan,
Plajgor će bit vrijed prazan,
Guščara će postat svit,
I Hrvatov neće bit!

No još turam viri van,
Lipo zvoni zvon u dan,
A na turmu križa znak,
U tom je ufanja trak!

Dojt će jednoč novi maj,
Opet procvast lipi gaj,
A na turam past svitlost,
Jedna nova budućnost!

Anton Leopold:

U ZIMI

Zima praši
I strovaši
Snig.
Blijed na rebru
Kot u srebru
Brig.

Pahuljice
Kot zvjezdice
Sjaj.
Pokrov bijeli
Ima cijeli
Kraj.

Zemlja spava.
Zima dava
Dar.
Po svem seli
Blista bijeli
Čar.

Lipo v hiži,
Tiho biži
Čas.
Oganj klije,
A peć grije
Nas.



crtež: Luj Brigović

DAJ MI, BOŽE, DA RAZUMIJEM

(Šetnja poetskim vrtom Branka Klarića)

Daj mi, Bože, da razumijem
sjaj smrti lista, što pada žut,
i srdce svoje u žrtvi zemlje umijem
te čist i jak pođem na svoj put.

Branko Klarić pjesnik je nesretne i tragične sudbine, Dalmatinac, rođen 12. kolovoza 1912. u Jesenicama (između Omiša i Splita) i jedan iz, nažalost, preduge povorke onih koji su 1945. godine nestali (ubijeni na mračnom i za hrvatski narod pogubnom blajburškom putu). Pučku školu pohađao je u svom rodnom mjestu, franjevačku gimnaziju u Sinju, zbog obiteljske tragedije (smrti starijeg brata) napušta Franjevačko filozofsko učilište u Sinju, kasnije studira filozofiju i hrvatsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1942. godine s obitelji (otac je četvero djece) živio je u Zagrebu. Iako je, za svoja pjesnička promišljanja, živio u nesklonu vremenu objavio je nekoliko zbirki pjesama - MISSA POETICA, DAROVI VJEČNOSTI, SKLOPLJENIH RUKU, SLAVA KATEDRALE, SREBRNI KOVČEG, a zbirka SVEČANO BOGOSLUŽJE bila je uništena iako pripremljena za tisak 1945. godine. Ipak, sačuvao se jedan neuvezani primjerak i Dragutin Tadijanović poklonio ga je autorovu sinu 1978. godine. Pjesme, objavljene u ovom prilogu poslije dugog razdoblja prešućivanja, izdvojene su iz izbora što ga je načinio Anđelko Novaković u knjizi TRI ZBIRKE, TRI SUDBINE (Zagreb, 1993.). U knjizi su uz Branka Klarića predstavljeni Srećko Karaman i Jakša Ercegović - pjesnici iste zavičajnosti i zajedničke nesretne kobi. Srećko Karaman preživio je Bleiburg, a umro 1964. godine u Buenos Airesu kao emigrant, a Jakša Ercegović ubijen je 1945. godine u Beogradu, prema izjavama nekih svjedoka. Pjesništvo ovog nesretnog trolista u proteklom vremenu bilo je da citiramo - "posudimo" jedan Klarićev stih "obdareno zaboravi darom" i nepravedno prekriveno neprozirnim velom šutnje, a danas su svjedočanstvo i zrcalo hrvatske duhovnosti.

Bog je velika i ishodišna tema Klarićevih pjesničkih promišljanja i u središtu njegovih pjesmotvora je vječna i začudna relacija Boga i čovjeka. Zapitan, preplašen, nesiguran, začuđen čovjek sučeljen Bogu kao vječnoj i velikoj tajni. Pjesnikov odnos prema Bogu obilježava lutanje neistraženim prostorima ljudske duše, otkrovljenje vlastite duhovnosti, Bog je u Klarićevim pjesmama okupljalište misli, epicentar svih doživljaja, pronađeni izlaz i odgovor na sva njegova pitanja, i utjeha za sve sumnje i strahove ("Daj mi Bože da razumijem"). Bog kao sveprisutni lajtmotiv u ovim pjesmama je katalizator naših življenja - kroz njega izražavamo i smijeh i suze, i ushićenje i nesreću, i strahove i nade, i radosti i tuge (pjesma U kruhu i vinu). Taj odnos vječnog Boga i prolaznog čovjeka za našeg pjesnika je i mjesto s kojeg se kreće i mjesto dolaska, polazište i cilj životnog putovanja, mogućnost ispunjenja ("Gospode, daj, da večeras bar malo bogatiji uđem u srdca svoga stan"). Istinu i odgovore koje trebamo neće nam pružiti različite ideologije ni daleka putovanja nego je trebamo tražiti u područjima vlastite duhovnosti, u zagledanosti u same sebe ("Nebo se u našem srdcu krije."). Prepoznatljivo je ovo mjesto hrvatskog pjesništva - i Ujević je pjevao o duši koje "zublja u dnu noći", a Gustav Krklec se u pjesmi Srebrna cesta ovim stihovima obraća nepoznatom prijatelju:

" Ti znadeš i sam da svjetove nosiš
u samom sebi, i da na dnu duše
sja jato zvijezda, ponori se ruše
i - ako hoćeš - oluji prkosiš
olujom koja u tvom bili huji. "

U "zakutcima srdca" kriju se neslućene mogućnosti a pjesnici kao vječiti sanjari i tragači vjeruju da ih može mobilizirati jedino snaga volje.

Ono što posebno fascinira u poeziji Branka Klarića je njena današnja aktualnost. Pjesme napisane prije gotovo 50 godina (npr. Svieću smo ugasili, Pred Gospom od Kamenitih vrata, Mir velikom bolu) poslije svega što se s nama događalo u pola stoljeća danas zvuče jednako istinito, bolno i tragično. I danas, nažalost, živimo u vremenu u kojem se Gospi od Kamenitih vrata obraćamo "iz biede svoga jada" u molitvi da

se "odvrati ovo zlo što na nas je palo", da "kušnje ove ratne i nevolj skrati". Klarićeve pjesničke slike odraz su istog duševnog krajolika - magla krvava koja vidike sutonske briše, poplave bola što rastu i šire se sve više i težka noć koja se duša i srdaca hvata i trublje što kroz tmine sablasno trube... Otkrivamo istu upućenost "na vječno vjernu i blagu Kraljicu Hrvata" u isto ratno, mračno vrijeme, istu skrušenu molitvu da se osvijetle u mraku zalutali puti i "da anđela mira žuđenog sretnemo na prvom večernjem koraku". U pjesmi Mir velikom bolu pjeva o miru svima - oblacima srebrnim, vodama podnevnim, čempresima crnim, mislima što u daljini plove, pučinama što se bore za tišinu i toliko potrebnom miru "velikom bolu ove zemlje jadne". Time se samo potvrđuje činjenica da je prava poezija uvijek živa i sveprisutna, ona je umjetnički, lirski oblikovan izraz života pojedinca i naroda, ona je molitva i pjesma, vapaj i tajna, utjeha i mir i istina.

Klarićev pjesnički jezik je jasan i artikuliran, slikovit i prepun lijepih pjesničkih slika. Metafora kao oblikovno načelo nazočna je u njegovim pjesmama i raspoznatljiv je znak njegova pjesničkog govora. On nije pjesnik slobodnog stiha (iako se ponekad pojavljuje u njegovim pjesmama), ali ni pjesnik točno uređenog vezanog stiha. Rima je uvijek prisutna i pojavljuje se zasebno u svakoj pjesmi, a ovisi o strukturi i obliku strofe (nekad su to strofe od dva, tri, četiri ili više stihova), nekad je paralelna, nekad naizmjenična, ali je uvijek ima i ona daje Klarićevim pjesmama suptilnu muzikalnost. Vrlo je upečatljivo, posebice u prvom susretu s ovim pjesmama, korištenje starih oblika korijenskog pravopisa npr. srdce, grjehota, radostnog, sladki, bliedi, smieška... Isprva neobični ovi oblici daju Klarićevim pjesmotvorima poseban ritam i boju, postaju dio jedinstvenog pjesnički oblikovanog govora.

Iako prešućivan i u kontekstu povijesnih zbivanja prepušten zaboravu glas ovog pjesnika i nakon 50 godina dopire do nas i danas ga osjećamo kao dio vlastitog svijeta i sudbine.

Poezija Branka Klarića, poezija utjehe i praštanja, smiraja i smirenja, poezija vjere u dobro i u Boga.

Katja Bakija

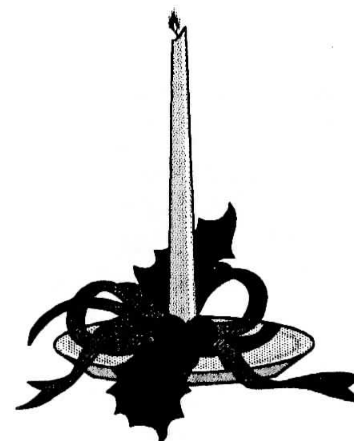
Branko Klarić:

SVIEĆU SMO UGASILI

Svieću smo ugasili
i krunicu molimo u mraku
u kišno veče
na dušni dan,
dva moja sina sjede uz baku
i tepaju koju rieč
kroz polusan.

Krunicu smo izmolili
i litanije
i Otčenaše,
a zatim je moja majka dodala:
izmolimo još jedan Otčenaš
za one drage naše,
koji su za našu obranu pali.

Gospode, Ti koji vidiš tugu i radost
osamljenih humaka,
znaš, kako su u taj čas
srebrni žižci, kao kriesnice ivanjske
nad poljem klasja žrtvovanog
sjali.



Branko Klarić:

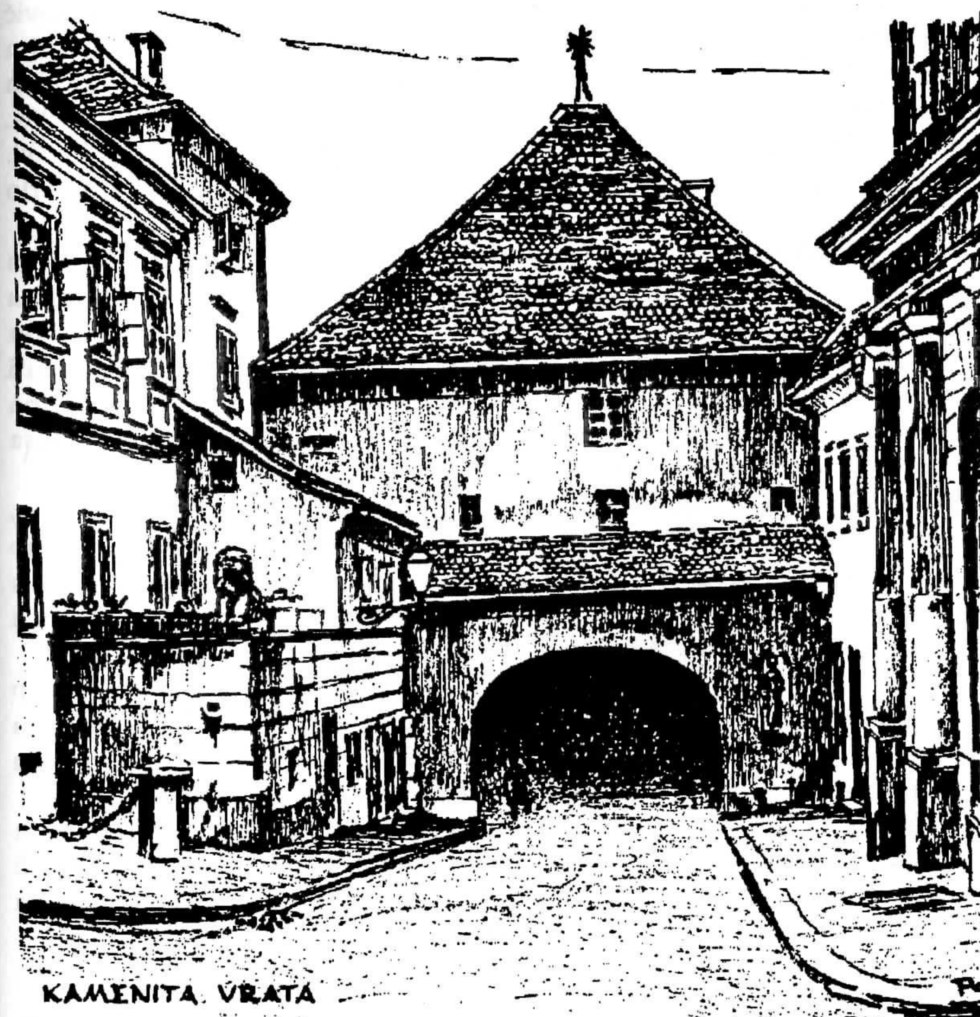
PRED GOSPOM OD KAMENITIH VRATA

Evo nas pred tvojom čudotvornom slikom,
Gospe od Kamenitih vrata,
klečimo pred Tobom i molimo,
ne darove bogatstva, ni zlata,
već svaki od nas Tebi se iz biede svoje jada,
jer noć se spušta, mrak nad gradom pada,
i dok magla krvava vidike sutonske briše,
poplave bola rastu i šire se sve više.

Krovovi u mraku tonu, ulice u tami se gube
i kroz tmine te trublje mnoge sablastno trube
i cvieće pod prozorima žalostno umire
i gasi zadnja se luč, što na uglu ulicnom tinja,
o Gospe od Kamenitih vrata,
Gospe od Trsata, Olova, Sinja,
težka se noć duša i srdaca hvata
i svietlo po svietlo pred našim očima se gasi,
zato ovi bezkrajni vapaji i uzdasi
i ove suze, što pred Tobom se rone,
i ovaj angelus skrušen,
i zvona, što kroz maglu večernju zvone,
i ove ruke k nebu i k Tebi uzdignute.

Osvietli, Gospe, u mraku zalutale pute,
užeži luč na uglovima svima
i podaj svietla tvoga nam malo,
kojeg u srdcu tvom majčinskom za sve nas ima,
odvrati ovo zlo, što na nas je palo,
da smieh opet se zažari na dječjim obrazima
i da svietlom tvojim se naliju svjetiljke u mraku,
glasbu radosti mrtve probudi u zraku
i daj, da anđela mira žuđenog sretnemo
na prvom večernjem koraku
i da Bog se, putujući zemljom žalostnom večeras,
u domove naše, u tugu zavijene, svrati.

O Gospe od Kamenitih vrata,
kušnje ove ratne i nevolje skrati,
da nam sa neba svietlo
od sjajnosti Božje i tvoje sine
i da nam se ukažu neba svietle modrine
i da angelus ovaj skrušen,
što pjeva Ti večeras s praga Kamenitih vrata,
naviesti oslobodjenje, koje za djecu svoju je izmolila
vječno vjerna i blaga Kraljica Hrvata.



Albe Vidaković, hrvatski kompozitor (1914-1964)

Boraveći u Zagrebu na Međunarodnom seminaru katoličkih novinara, na jednoj zgradi nedaleko prvostolne crkve zagrebačke ugledao sam spomen-ploču postavljenu u čast Albe Vidakovića. A kada su svi sudionici seminara otišli u franjevačku crkvu na zajedničku molitvu za mir, crkveni pjevački zbor je, pored drugih, izveo i jednu Vidakovićevu kompoziciju. Budući da je i kod nas u Mađarskoj prezime Vidaković dosta poznato (u Sentivanu, Gari itd.) zainteresirao sam se za ličnost Albe Vidakovića.

Moja slutnja se pokazala točnom. Naime, da je Albe Vidaković bunjevačkog podrijetla. Rođen je 1914. godine u Subotici a osim Subotice školovao se u Travniku, Zagrebu i Rimu. Svoj vrlo plodan stvaralački život proživio je u Zagrebu sve do svoje smrti 1964. godine. Ove godine navršava 80. obljetnica njegova rođenja i 30. obljetnica njegove smrti te se i zbog toga treba sjetiti tog vrlo značajnog predstavnika hrvatske duhovne glazbe.

Albe Vidaković je niz godina bio profesor na državnom konzervatoriju, bio je dirigent, skladatelj i urednik glazbenog časopisa "Sv. Cecilija". Njegov stvaralački opus uglavnom obuhvaća duhovnu glazbu. Uglazbio je 7 misa. Od ovih svakako treba spomenuti njegovu staroslavensku misu iz 1950. godine koja se temelji na hrvatskom narodnom melosu. Njegova treća staroslavenska misa smatra se najboljom a komponirao ju je 1953. godine.

Albe Vidaković je harmonizirao mnogo pučkih pjesama, litanija, moteta i himni. Budući da je u svojim kompozicijama obrađivao pučke pjesme, postavlja se pitanje: da li se bavio sakupljanjem folklorne građe? Odgovor je potvrdan. Sakupljao je narodni melos i vrlo ga je uspješno ugrađivao u svoje skladbe.

Godine 1947. Vidaković je komponirao svoje najveće, no nažalost nedovršeno djelo duhovne glazbe. Radi se o oratoriju "Tužba u hramu" koji je dovršio poznati umjetnik na orguljama (u više navrata gostovao je i u Mađarskoj) Anđelko Klobučar.

Božji dar Vidaković je ponio iz ravne Bačke a taj dar je u glavnom hrvatskom gradu dobio puni sjaj. Zahvalni potomci postavili su Albi Vidakoviću spomen-ploču u Zagrebu koja nas podsjeća na tog velikana hrvatske duhovne glazbe XX. stoljeća.

Stipan Filaković

Mato Filaković:
(prognanik iz Petarde)

Prognano selo

Selo tužno, selo mrtvo,
bez osmijeha, bez radosti,
nigdje zbora, nit govora,
tihe noći bez radosti.

Gdje su igre, gdje su ljudi?
Ne čuju se, uspavanke,
nigdje vriska novog čeda,
nit' blaženstva mlade majke.

Gdje je pravda, ime Božje,
topli pozdrav sa ognjišta?
Nit' zvon zvona, nit zvonika,
samo jecaj sa stratišta.

Hladne zvijezde - mrtve oči,
puste staze bez sretanja,
prazne kuće ni psa nema,
umiranje bez nadanja.

Eno žene u crnini,
u očima tuga skrita,
obitelj je u tuđini,
sumanuta selom skita.

U sobičku kuće male,
dvije se stisle djevojčice
da ti mislit pamet stane,
otkud ove sirotice?!

Jedna svoga djeda pita,
još je mala, u kikama:
Veliki ste, valjda znate,
što se ovo zbiva s nama?!

Pričali ste o jedinstvu
suživotu zemlje naše,
a sad gledam selo moje
tuđi ljudi poharaše.

Zar i meni udes stoji
da me hladno Sunce grije,
da mi tuđin pravdu kroji,
da me zlotvor ubit' smije?

Šuti djeda blijeda lika
grč u grlu, srce boli
dijete čeka, hajde djeda,
istinu mi odgovori.

Istina je tamo negdje
u vremenu i prostoru,
Istina je dijete moje,
samobitnost spasit svoju!

Molimo se, Bog će dati!
I trpljenju ima kraja.
Dočekat ćeš toplo Sunce
i slobodu zavičaja.

Svojim sunarodnjacima
(ulomak)

Ispovijedati vlastiti život, govoriti o neostvarenim snovima, željama, priznati svoje propuste - nije ni jednostavno, ni lako. Pisati o prolaženju vremena u kojemu se može mnogo toga sačuvati npr. nacionalna svijest i ponešto izgubiti, možda ne vlastitom krivnjom, npr. materinji jezik, teško je. Ipak, u ime Božje, da pokušam.

* * *



Vitraž crkve u Gari
snimio: M. Dragovac

Siromaštvo nas je potjeralo iz rodnog sela Olasa. Najprije smo živjeli na vlastelinskim pustarama da bismo idući "trbuhom za kruhom" dospjeli u Mohač. Moj otac je bio nadničar a ja sam nekim čudom dospio u mohačku gimnaziju. Možda je za to bio najzaslužniji ravnatelj gimnazije, gospodin Kuzmić, koji je znao da je to jadno dijete, taj nesretni Jerko, šokačkog podrijetla. Četiri godine učio sam u mohačkoj gimnaziji a kao odlikaš, da bi se prehranio, učio sam bogatašku djecu. Moji roditelji, koji su živjeli u podstanarstvu, nisu mogli plaćati skupu školarinu. Iako sam živio u velikom siromaštvu i bijedi, nisam primljen u tzv. "narodni kolegijum" mada sam bio odličan učenik. Vjerojatno zato jer u ono doba nije bilo poželjno zvati se Jerko Balatinac

i biti hrvatske nacionalnosti. U Mohaču sam imao neke školske drugove koji su zapravo bili hrvatske nacionalnosti ali su pomađarili ime i zatajili svoje nacionalno podrijetlo.

No, u Mohaču sam kao petnaestogodišnji mladić upoznao oca Remiga, Bunjevca iz Baje, zatim Unji Bernardina, učenog fratra. Oni su me materijalno pomagali, oblačili me i hranili. Kao dobar učenik i primjeran đak poslan sam u franjevačku gimnaziju i đački dom u Jászberény. Tu sam konačno mogao bezbrižno učiti, posvetiti se učenju, pripremati se za život. Počeo sam se pripremati da kad-tad zamijenim ostarjele hrvatske franjevce. Nakon mature, ali još prije no što su došli Rusi, najprije u Szécsényu, a 1946. u Gyöngyösu studirao sam teologiju. Već tada sam posumnjao u sebe: da li ću moći udovoljiti strogim zahtjevima svećeničkog poziva? O tome sam često razmišljao u asketskom okruženju koje mi je, međutim, omogućilo da se posvetim znanosti.

Ovdje moram reći da su za mene bili vrlo upečatljivi susreti u Olasu i Udvaru. U Udvaru sam upoznao čuvenog svirača Stipu Pakovića. Okruženje koje je voljelo ovozemaljski život, pjesme, ples i veselice. U zatvoreni, asketski svijet vraćao sam se pun sumnje. Još nečega se sjećam. Jednom zgodom sam, sjedeći sam u samostanskom klubu, slušao radio. Slučajno sam našao radio-postaju Zagreb. Emitirali su vesele narodne pjesme i poskočice koje ja već davno, odavno nisam čuo. Duša mi je uzdrhtala, osjećaji se uzburkali, krv uzavrela. Bio sam takorekuć u transu. Poslije tog svog doživljaja došao sam do konačne spoznaje da sa ovom svojom rapsodičnom, osjećajnom slavenskom prirodom ne mogu postati svećenik. Bog neka mi oprosti!

Moram reći da sam u Gyöngyösu imao divne učitelje, ugledne profesore. Oni su me pokušali usmjeravati kao i moji školski drugovi. Među njima je bio i sadašnji mađarski kardinal dr. László Paskai. I dok sam se tako borio sam sa sobom, skrhala me je teška bolest: tuberkuloza. Nakon kakvog-takvog ozdravljenja (franjevci su mi mnogo pomagali) upisao sam se u Debrecinu na sveučilište. No, nakon dvije godine sam isključen. Bilo je to doba "narodne demokracije" u

Mađarskoj. Prema svom imovinskom stanju i prema imovinskom stanju mojih roditelja bio sam jadni proleter, ipak sam isključen sa sveučilišta jer su moje tijelo i dušu godinama hranili "klerikalci", franjevci. Ali imao sam i jedan "dodatni" grijeh: kao pripadnik hrvatske nacionalne manjine bio sam "sumnjivi titovac". Bilo je to 1954. godine. Isključen sam uz vrlo ozbiljnu opomenu da niukom slučaju i nikome ne upućujem nikakve molbe jer će me internirati. Tako sam postao "nekvalificirani radnik, nadničar, pomoćni traktorist".

Jerko Balatinac



Vitraž crkve u Aljmašu
snimio: M. Dragovac

"Zlato i srebro grada Zadra"

Zadar, grad u srednjoj Dalmaciji s izvanrednim morskim položajem koji mu je osiguravao u prošlosti vrlo važnu ulogu u pomorskom prometu. O tome svjedoče i neprestane težnje Mletaka da se domognu grada što im i uspjeva 1409. godine, kada grad biva prodan Veneciji.

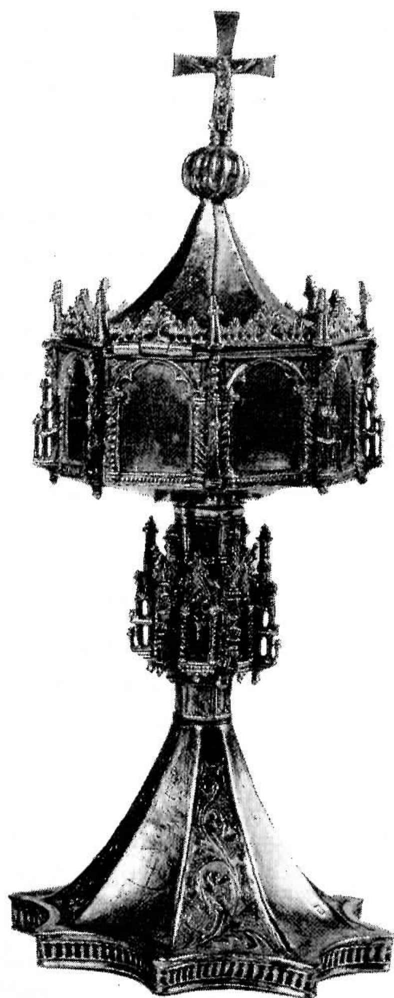
Još su stari Liburni osnovali naselje poznato pod imenom Jadera. U srednjem vijeku Zadar je razvijena autonomna gradska komuna, s naprednim gradskim statutom koji nam danas svjedoči o demokratskom mentalitetu grada.

Povijesne prilike mu nisu uvijek bile naklonjene, sjetimo se samo križarskog pljačkanja i razaranja, strahovitog bombardiranja u drugom svjetskom ratu te njegovog sustavnog razaranja u ovom ratu, kada su se tisuće tona olova i mržnje sručile na njega i njegove žitelje. I danas je još uvijek u neprestanoj brizi, živi u polumraku, sa sirenama koje upozoravaju da je neprijatelj vrlo blizu.

Grad je povijesno smješten na poluotoku, na kojem se i razvila gradska jezgra, okružena munumentalnim bedemima koji su dovršeni u XVI. stoljeću u svrhu obrane. Stara gradska jezgra bogata je kulturno-povijesnim spomenicima različitih umjetničkih stilova koji svjedoče o sjaju grada kroz stoljeća i daju mu poseban izgled. Zadar je grad vrlo vrijedne umjetničke baštine, važno kulturno središte srednjodalmatinskog prostora. Unatoč svemu što je preživio i preživljava Zadar cijelo vrijeme aktivno živi prkoseći svim nedaćama.

Tko nije čuo za zadarske crkve bez kojih se Zadar ne da zamisliti? Prekrasna katedrala sv. Stošije, romanički zvonik katedrale, renesansno pročelje crkve sv. Marije, sv. Krševan (romanička) građevina na kojoj mogu pozavidjeti i mnogi europski gradovi, sv. Donat, monumentalna crkva-rotunda koja je postala znakom raspoznavanja Zadra, raka sv. Šime iz 1380. godine najpoznatiji rad srednjovjekovnog zadarskog zlatarstva. Zadarsko zlato i srebro vidi se na svakom koraku a mnoge

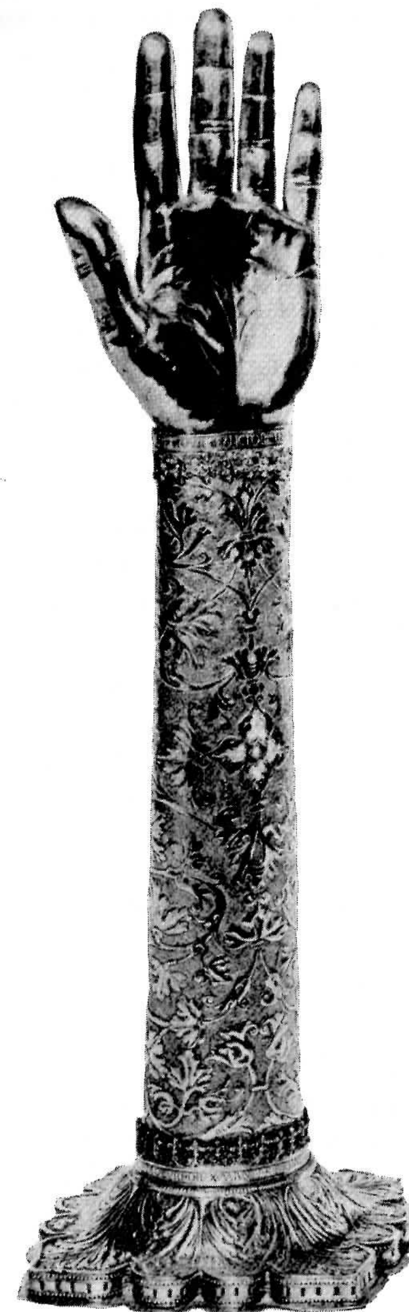
dragocjenosti, predmeti umjetničke vrijednosti nalaze se po zadarskim crkvenim riznicama, samostanima, sakristijama.



CIBORIJ (PIKSIDA)
Zadarsko zlatarstvo, prva polovica XV stoljeća

1976. godine u Zadru je otvorena stalna postava Muzeja sakralne umjetnosti poznata pod nazivom "Stalna izložba crkvene umjetnosti" koja prezentira umjetničke predmete crkvenog karaktera kao svjedočanstvo o bogatstvu i kulturnom životu grada i njegovih žitelja kroz minula stoljeća. Zadrani su rado, često i bogato darivali svoje crkve, samostane, štovali svoje svece zaštitnike...

Zadarske benediktinke preko 900 godina čuvale su skupocjene predmete i dragocjenosti koji su bili pohranjeni kod njih. I danas je zbirka smještena u samostanu benediktinki sv. Marije (samostani su kroz stoljeća bili prostori kulture) i odlikuje se bogatstvom i raznovrsnošću izloženih predmeta koji su vlasništvo zadarskih crkvenih i samostanskih riznica, ali ima izložaka i iz okolnih župa. Izložba je uređena po kronološkom principu i nalazi se na tri nivoa. Umjetnički inventar obuhvaća predmete iz ranog srednjeg vijeka do kasnog baroka. Najveći broj kiparskih radova je iz vremena romanike i baroka. Djela romaničkog zadarskog kiparstva su vrlo brojna, a motivi koje nalazimo su likovi Bogorodice,



RUKA - RELIKVIJAR NEVINE DJECE
Zadarsko zlatarstvo, 1558 god.

Krista, svetaca, naročito likovi svetaca zaštitnika (sv. Stošija, sv. Krševan). Od slikarskih radova nalazimo predstavnike zadarske slikarske škole (Blasius de Jadera - Blaž Jurjev) koji nose u sebi originalnost ali i slike iz zadarskih radionica nastale pod talijanskim utjecajem, npr. poznati poliptih s oltara sv. Martina iz katedrale koji je naslikao mletački slikar Vittore Carpaccio krajem XV. stoljeća. Iako prevladavaju kiparski i slikarski radovi, nalazimo veliki broj zlatnih predmeta - od relikvijara u obliku škrinjica, lopatica, ruku, stopala i bista svetaca, do prekrasnih zlatnih vezova, čipki, ophodnih križeva. U Zadru je zlatarstvo bilo razvijeno, njegovao se zlatarski i filigranski rad. Zlatni i srebreni predmeti su bogato ukrašeni reljefima svetaca i apostola, raznolikim ukrasima i ornamentima od dragog kamenja. Brojni su i zanimljivi relikvijari u obliku ruku s reljefnom izradom i velikim brojem motiva i simbola. Na njima često nalazimo ugravirana imena darovatelja te grbove viđenijih zadarskih obitelji. Brojni su predmeti iz perioda romanike i gotike, barok je zastupljen s manje originalnih domaćih radova (ratovi s Turcima koji su na neki način paralizirali kulturni razvoj u ovom dijelu Hrvatske). Slike, kipovi i predmeti od zlata i srebra donosili su se uglavnom iz Venecije. Jedan od najpoznatijih a ujedno i najstarijih izložaka je Křižić iz VII-VIII. stoljeća poznat kao Čikin križ (po opatici Čiki), palestinski ili egipatski rad od lijevanog pozlaćenog bakra s motivom razapetog Krista na prednjoj strani a na krakovima su poprsja svetaca. Ističu se radovi originalnog zadarskog zlatarstva. Jedan od najljepših radova te vrste je bista sv. Silvestra koju su izradili domaći majstori 1367. godine.

Darovatelji najstarijih predmeta su nepoznati dok za predmete iz XII. stoljeća uglavnom znamo ime darovatelja kao i onoga kome su darivani. To su bili ugledni građani iz bogatih obitelji, različite bratovštine, pučani, ljudi iz svih slojeva. Zahvaljujući njima Zadar danas ima u svojoj baštini zbirku kojom se može nadaleko ponositi, a zlato i srebro Zadra danas sjaji, sjajnije nego ikada prije.

Branka Blažetin

Josip Gujaš - Džuretin: "Akordi" o Hrvatskoj (ulomak)

I. Hrvatska
odavno je samo reč
- kažu
Ima i takovih
koji joj pogrebni venac
slažu
Ali ja znam
da će nam ona
i ovako bleda
po celom svetu
razastrta
oko svoje jezgre
još dugim vekovima
živeti
kao
Hrvatska

III. Jedan razgovor
nije mnogo
jedan buket reči
toliko je bilo sve
ali je bilo baš dosta
da se u meni
potom
probude
sve domaće boje.
Ono veče osećao sam
da neko misli na nas
da smo narod i mi
a ne tuđa stoka.
Osećao sam negde pod pepelom
negde duboko
u dnu duše
da postoji Hrvatska.
Jedan razgovor
nije mnogo
ali ja sam osećao
da je u meni na dnu duše
jedan izvor proplakao.
Svest moja
već odavno zna
da Hrvatska
živi
ali sam je ja
do sada
samo retko osećao.
Jedan razgovor
nije mnogo
ali svakako
nije bez interesa
da je na tlu Mađarske
takav trag
ostavio.

IV. Gledao sam
kao dečak
sa nasipa kraj
našega sela
kako se preko Drave
naselja od vatre crvene
kako se žuta polja
u plamenu žare
i pitao sam se
da l' odavde smo mi.
Gledao sam
kao dečak
sa nasipa našeg
kraj sela
kako Drava
u koritu svom vrbake ostavlja
i čudio sam se
zašto me ona
od crvenih polja odvaja.
Gledao sam kao dečak
sa nasipa
kraj sela našeg
kako dolaze
izbeglice
iskorištavajući
iznad Drave led.
Posmatrao sam to
stalnim čuđenjem
a nisam znao
da se
tamo preko
Nova Hrvatska
stvara.

ZA DJECU

Brojalice i bajalice iz zbirke Đure Frankovića "Taši, taši, tanana..." koja je u tisku

Spavaj mirno, moje čedo milo,
Spavaj mirno, moje čedo milo.
Ćerko draga, moje desno krilo,
Ćerko draga, moje desno krilo.
Oj, ne tiši, majko, tako mene,
Oj, ne tiši, majko, tako mene,
Drvo, lišće i šareno cveće,
Drvo, lišće i šareno cveće,
Pa nas nikad rastaviti neće,
Pa nas nikad rastaviti neće!

Tukulja

Spavaj, spavaj,
Laku noć,
Bog ti bio u pomoć!

Vršenda

Božić, Božić, bata,
Nosi bublju zlata,
Da pozlati vrata
I svu kuću do kraja
I stazicu do raja!

Čavolj

Danas dan,
Sutra dan
Prikosutra
Badnji dan!

Čavolj

Sveti Petar igle kuje
Njega majka zapitkuje:
"Šta će tebi, sine, igle?"
"Ja ću, majko, torbu šiti."
"Šta će tebi, sine, torba?"
"Ja ću, majko, žira kupit."
"Šta će tebi, sine, žir?"
"Ja ću, majko, svinje ranit."
"Šta će tebi, sine, svinje?"
"Ja ću, majko, salo vadit."
"Šta će tebi, sine, salo?"
"Ja ću, majko, kola mazat."
"Šta će tebi, sine, kola?"
"Ja ću, majko, kamen vozit."
"Šta će tebi, sine, kamen?"
"Ja ću, majko, crkvu gradit."
"Šta će tebi, sine, crkva?"
"Ja ću, majko, Boga molit."
"Šta će tebi, sine, Bog?"
Otkide se tanka dlaka,
Ode majka na dno pakla.

Semelj



Grličica grče
Za njom Petar trče
"Daj mi, majko, palicu
Da ubijem grljičicu!"
"Neka, neka, sine,
Grljičica sol da.
Ja sol kravi dam
Krava meni ml'jeko da.
Ja ml'jeko cici dam,
Cica meni miša da.
Ja miša orlu dam,
Orlo meni pero da.
Ja pero đaku dam,
Đak meni knjigu da.
Ja knjigu Bogu dam,
Bog meni sreću da.
Ja sreću, pa u vreću,
Pa ju nosim na pazar,
Pa ju rinim u bunar!"

Udvar



crtež: Jelica Matoric, učenica IV. razreda

Jeste li znali...

• - da kornjače dožive duboku starost od stotinjak, pa i više godina. One žive vrlo polagano. Prespavaju zimu, a njihov san može trajati i do pola godine. Jedan od razloga zašto kornjače dožive duboku starost leži u tome da su im lopatične kosti srasle s leđnim oklopom, one nemaju prsne kosti ni trbušnih rebara, pa im se pluća mogu širiti. Zato kod disanja moraju gutati zrak što rezultira sporim disanjem, a to vodi k dugom životu.



• - da od svih biljaka bambusi rastu najbrže, npr. kineska vrsta raste tako brzo da se to i prostim okom da zapaziti, za šesnaest minuta izraste jedan centimetar, dakle dnevno nešto manje od jednog metra. Bambusi su visoke biljke, neke vrste dosižu visinu i do 42 metra. Bambusi, iako naoko slični drveću, što je najzanimljivije, pripadaju velikoj obitelji trava.



• - da se ljudsko tijelo sastoji od velike količine vode. Tako npr. čovjek koji teži 75 kilograma od toga čak 55 kilograma je voda. Odrastao čovjek dnevno potrebuje oko 2 litre vode, koju unosi u tijelo pićem ili vlagom iz hrane.



• - da je luk vrlo ljekovita biljka. Luk razara klice najrazličitijih bolesti, a posebice bijele stafilokoke, sve štetne praživotinje pa čak i klice tifusa. Ako jedemo luk isparina iz sirovog luka za pet minuta može učiniti sluznicu usta i jednjaka potpuno sterilnim, ubijajući sve štetne bakterije. Luk sadrži velike količine vitamina A, B i C, i vitamina G. U njegovim lukovicama ima i brojnih minerala.



Stipan Blažetin:

DALJINSKI UPRAVLJAČ

Kada je Tomislav počeo da se kreće,
Četveronoške po cijeloj sobi da se šeće,
Prvi put oko malenog stola,
Obiđe skoro od sobe pola.
Smeđa ga polica knjiga privuče,
Da koju knjigu sa nje povuče.
Dođe do peći, ormar ručicom takne,
Pa se do zrcala zatim odmakne.
A onda ležaj široki slijedi,
Na kojem Dida, komotno sjedi.
Tad Didin trbuh posta mu meta,
Kao na vrhu iznad svijeta.
Al kad na ležaju daljinski spazi,
Krene brzinom, svakog da zgazi.
Jer to je čudo baš s neba palo,
Do njega mu je najviše stalo.
Ručicom brzom daljinski zgrabi,
Kao da njime program vabi.
I gle, prstićem gumbek pritisne,
Te zatim bučno, dugačko vrisne.
A na ekranu spiker se javi:
"Tomislav majstor je, majstor je pravi."
A onda drugim kanalom hoda,
Zna da je danas baš takva moda.
Sjediš u sobi, u fotelji,
Kanale mijenjaš po svojoj želji.

Iz zbirke pjesama "UNUKIJADA"
(iliti: Kako mi unuk djetinjstvo vraća,
Sve propušteno, bogato plaća)

PORPUŠKI TURAK

Pred već od 300 ljeti - 1683. - je turska vojska stala pred Bečom. Turki hotili su opsjesti Beč, i tako zauzeti Zapadnu Europu i zapad islamizirati. U školi ste se u historiji od toga sigurno učili. U našoj krajini, kade mi živimo - u Gradišću - u okolici Fortnavskoga grada i Niuzaljskoga jezera bile su velike bojne bitke. Ali pohodniki, ki dojdu u Porpuh (Purbach am Neusiedler See) se čudu, kad vidu na dimnjaku jednoga stana (današnji posjednik Johann Weisz, Schulgasse 9, Türkenkeller) tursku glavu iz kamena isklesanu. Ča ima to za značenje? Nut, povida se ovo:

Kad su se turske čete sve više približavale Porpuhu svi su stanovniki pobignuli u susjednu Lajtansku goru. Kad su vojaki došli u selo, su zničili sve ča su našli. Čuda nij ostalo, ar ljudi su živine, žito, krumpire i sve ča su mogli naložiti sobom u lozu zeli. Samo drivene lagve ili sude, ki su bili puni s vinom, ostavili su u pivnica. Turkom islamska vjera prepovida ne piti vino. Psovajući marširali su u drugo selo. Samo jedan od turskih vojakov je ostao odzada - skušavanje bilo je preveliko, da proba to divno piće!

No, na zdravlje! Povali se pod lagav (sud) otpre pipu i usta. Vince, curilo je kroz njegovo grlo kot voda po potoku. Vani je sunce prešćalo - Turak je bio žajan - u pivnici lipo hladno; naš vojak je lipo pio, pio i pio...

Koncem konca je žaju ugasio. Po stepenica iz pivnice van, i hajde - za tovaruši, da je opet ulovi.

Kumaj dojde van na friški zrak i žarko sunce - u glavi mu se počne šušnjati i noge ga ostavu, i on se zruši. Klečeći se odvliče u jednu kamru - i zaspi!

Sigurno je jur nekoliko uri prošlo, kad se zbudi i čuje vani tudji govor. Već je bilo škuro. Sada je prepoznao svoje teško stanje. Tovaruši, vojaki, su već daleko - a seoski stanovniki se vraćaju najzad.

Joj! Joj! Kad me ovde najdu sam zgubljen!

O, visoki Allah, pomozi!

Shrani se u kut kamre i čeka. Vrata se otpru i tri muži stupu nutar. Kad nisu ništar šumljivoga opazili, projdu opet van. Otškulja se u kuhinju, najde otvoreni dimnjak, a kroz dimnjak vidi slabu misečinu. Misli pri sebi: Samo ov dimnjak je moje jedino spasenje!

Hu! Hu! Teškom mukom se odriva - jednoč gori - jednoč doli - kroz uski dimnjak, pun rujsa, i tiho takne glavu van! A kad imaš vraga za kuma - onda ništ ne gre!

U tom hipcu kad takne glavu van - zagleda ga noćni čuvar!

Tata, tata, tata! - puše čuvar u svoju hornu!

Odmah glavu nutar takne - i čeka! Stanovniki su cijel stan okružili i vikali: "Turak je u dimnjaku! Turak je u dimnjaku! Naložite oganj! Naložite oganj!"

I zaista! Naložili su oganj. Turak bio silovan gori ili doli, ako se ne kani zalipiti. Oganj su zagasili i Turak se došmulja doli. Drhtao je po cijelom tijelu kot mlada šibica. Stanovniki ga otpeljaju načelniku. On i seoski tanačniki odluču da će Turak dobiti slobodu, ali mora stupiti u katoličansku vjeru. Zvana toga su ga i pogostili.

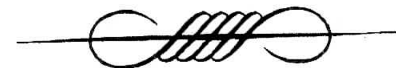
Turak je priznao sudstvo, nastao katoličan, i ostao sluga u onom stanu kade su ga ulovili ča do njegove smrti. Kad su Purpušćani nimškoga porekla, se je Turak naučio i nimški. U selu je bio jako obljubljen. Samo jednoga se je držao - vas njegov žitak: Niti kapljice vine već nije kušao! Kad su ga htili za vino ča pitati, je odgovorio: "Wein nix gut! Vino nij dobro!"

Na spominak je dao seljak, komu je Turak do smrti vjerno služio, izsići jednu tursku glavu iz kamena i postaviti na on dimnjak kade su Turka ulovili.

Porpuški turak stoji još dandanas na dimnjaku i je turistička atrakcija, pod imenom "PURBACHER TÜRKENKELLER" (Porpuška Turska pivnica).

Fekete város - Purbach - Porpuh

Franjo F. Franta



Moje dijete i vlak

Jednom je jedan novinar upitao jednog željezničkog skretničara da li je već došlo do željezničke nesreće za vrijeme njegove službe. Odgovor je bio: "S radošću mogu kazati da je Bog uvijek stražario nada mnom i mojom obitelji. Ali jednom je malo falilo da nije došlo do željezničke nesreće. Prije 18 godina sam bio premješten u ovu službu i oženio najbolju djevojku u ovoj okolici. Poslije dvije godine rodila nam se mala djevojčica, dali smo joj ime Jolanka, pazili smo je kao svoje oči. Kada je naučila hodati svako jutro me je ispratila mašući rukama za mnom a kući me je dočekivala s milim osmjehom. Rasla je brzo i već u petoj godini donosila mi je ručak na rezervnoj pruzi koja se rijetko upotrebljavala a ja sam je opomenuo da nikada ne prelazi na glavnu prugu što ona nikada nije ni učinili. Nosila mi je korpicu s hranom a ja sam je sretno promatrao. Ima 12 godina da je jednog dana brzi vlak kasnio i ja sam zbog toga bio u brizi. Ipak, čuo sam iz daljine da vlak dolazi i postavio slobodan put. Tad sam primijetio čovjeka koji viče i maše rukama. Prepoznao sam u njemu jednog od naših radnika i shvatio da nešto nije u redu. Vikao je: "Most je porušen skreni skretnicu s glavne pruge, preduhitri nesreću!" Radilo se o tome da je stari most više puta bio u kvaru i popravljen a sada ga je od silnih kiša nabujali potok srušio. Došao sam do zaključka da ako ne prebacim skretnicu na rezervnu prugu doći će do velike nesreće. Baš kada sam prebacio skretnicu opazio sam svoju malu kako dolazi sredinom rezervne pruge. U tom momentu sam se našao u strašnoj situaciji: što da činim? Čuo sam zvuk vlaka i u toj neprilici viknuo: "Gospode pomiluj!" Neiskazana velika sila je navela moju ruku da povuče skretnicu na rezervnu prugu. S velikim strahom sam vikao: "Brzo! Jolanka! Legni dolje!" Što se dogodilo ne znam jer sam pao u nesvijest. Kada sam došao k sebi bio sam kod kuće u svome krevetu, a kada je moja žena opazila da sam otvorio oči, umjesto da je

plakala zbog smrti naše Jolanke oslovila me riječima: "Slava Gospodu!" Izašla je iz sobe i vratila se vodeći Jolanku za ruku. Ja sam je zagrlio i izljubio. Naime, ona me je poslušala i vješto legla između šina a ogromna lokomotiva s bezbrojnim vagonima projurila je preko nje, tako da nije dobila ni ogrebotinu.

Tada sam osjetio u srcu veliku milost i dobrotu Božju, shvatio, da se dogodilo nešto izvanredno i da se moram velikoj milosti Božjoj zahvaliti a tako je osjećala i moja žena. Tada smo naš život predali Gospodu a Jolanku posvetili Gospodu za misionarski rad. Ona se toga latila i živi vjerna Bogu kao misionarka noseći svijetom kuda prolazi Njegovu presvetu slavu.

Božja riječ kaže: "Isus koji nas je spasio svojim životom ne dijeli po čovječjim zaslugama nego po svojoj providnosti i blagosti." On nas poznaje i želi da živimo na sliku i priliku Njegovu. Mi smo to shvatili, i sve troje posvetili svoj život Njegovoj želji i milosti."



I ti prijatelju možeš uživati preveliku sreću u duši ako se predaš Isusu. Ako želiš stići u Njegovo carstvo moraš Njemu predati svoje srce već u ovom životu. Ako se ne preporodiš iz grijeha ne možeš stići i vidjeti Božje carstvo.

Zato, ako čuješ Njegov glas, a on je uvijek kraj tebe i uvijek te zove, nemoj biti kamenoga srca, nego mu slušaj opomene i čitaj evanđelje. Ako se pokaješ za grijehe nećeš se izgubiti već živjeti u vijeke vjekova.

Tko ima uho neka čuje riječ Božju.

Marija Vargaj

Sveti Franjo Asiški

Rodio se 1182. godine u Asizu od bogatih roditelja. Otac mu je bio trgovac robom i davao mu mnogo novaca a on je živio razvratnim životom s drugovima. Htio je biti vojskovođa i time se hvalio. Dogodilo se da je grad napao neprijatelj. On se latio vođenja rata i obećao pobjedu, pljačkanje, blago i zarobljenike. No, desilo se obratno, neprijatelj je pobijedio, on je pao u ropstvo a poslije nekoliko godina, kada su ga pustili, vratio se kući gdje su mu se rugali i ponižavali ga. Tada se sjetio kako je sablasno živio i odlučio po unutrašnjem pozivu posvetiti život Isusu. Popravio se i pokajao za grijehe.

Jednom, kada je izjahao, sreo je jednog strašno iznakaženog lepraša, obuzela ga je samilost prema njemu te ga je zagrlio i poljubio. Kada se okrenuo za njim nije ga nigdje bilo i došao je do spoznaje da je sreo Isusa. U gradu su bile mnoge ruševine crkava i on ih počeo popravljati svojim rukama s nekoliko vjernika dok je imao novaca. Kada je sve potrošio, krao je od oca koji ga se zato odrekao. Svatko ga je držao ludim. Živio je od milostinje i u prnjama koje su mu davali prosjaci. Sjetio se lepraša i sav život je posvetio njihovom liječenju mislivši: "To je sve za Isusa!" Toliko se promijenio da je bio sličan anđelima a svatko ga je vidio nasmijana i u najvećoj oskudici. Jednoga dana, kada je u crkvi bila propovijed evanđelja, shvatio je da Isus ne želi da popravlja zemaljske crkve, već Njegovu vječnu crkvu. Tada je stao propovijedati idući iz grada u grad i obratio tisuće pogana u vjeru Isusovu. Prolazeći šumama, počeo je propovijedati i životinjama koje su ga slijedile. Golubovi su mu sjedali na rame, zečevi sjeli u krilo i gladan vuk ga je pitomo slijedio kao da ga je razumio. Sve je podijelio što je dobio i bio je pun radosti i mira. Zbog velikih napora je iznemogao, oslabio i umro u 40. godini života, skoro slijep. Prije smrti osnovao je tri franjevačka reda. Molio da ga sahrane u crkvi koju je on popravio 1224. godine. Još za života je primio na čudesan način Isusove rane koje je nosio do smrti. 1226. papa Grgur IX. proglasio ga je svetim.

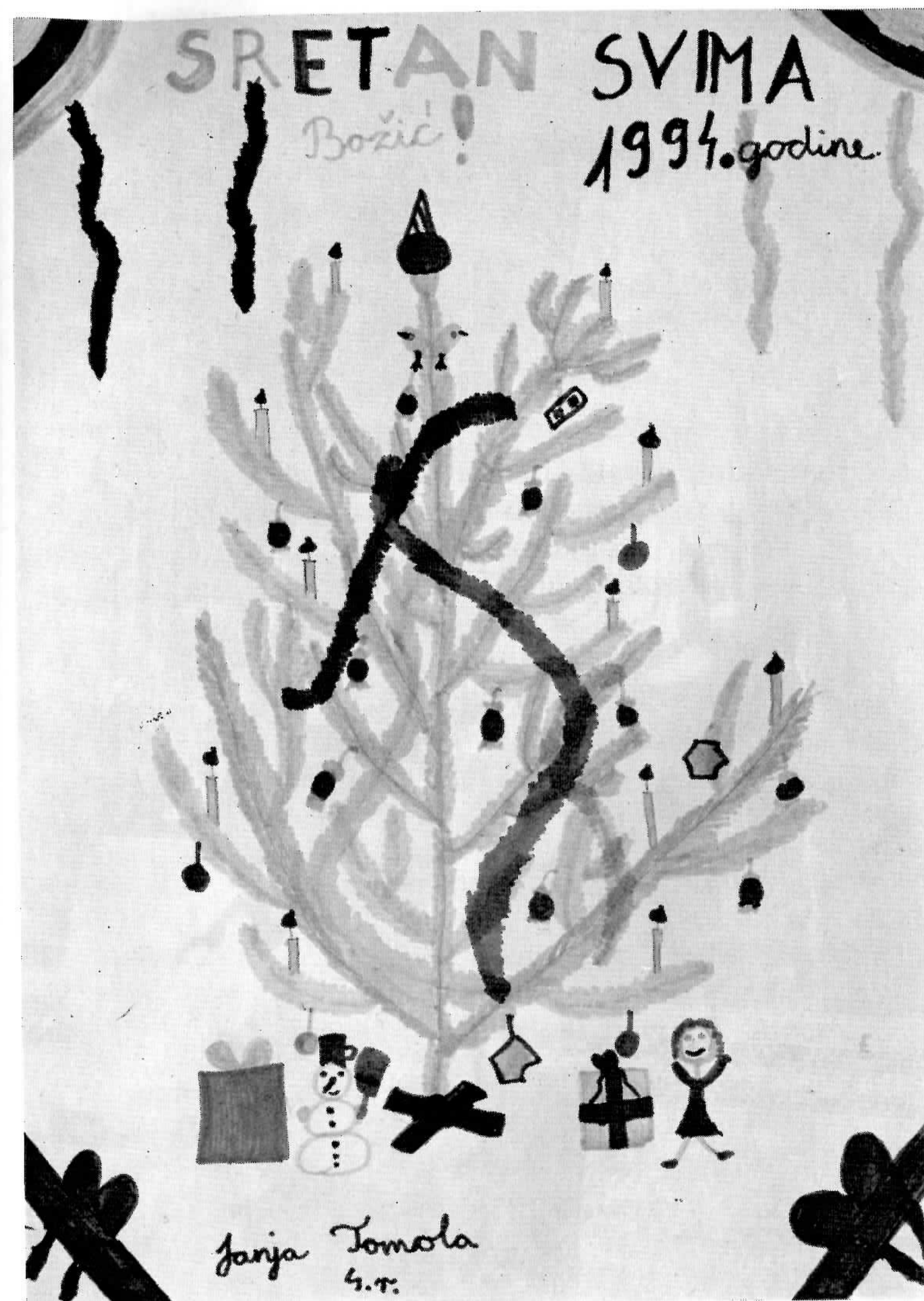
* * *

Molitva svetome Franji (za njegove zasluge)

Gospode, Isuse Kriste, koji si u tijelu sv. Franje obnovio svoje RANE da raspališ ognjem ljubavi naša srca, dopusti milostivo da njegovim zagovorom neprestano nosimo križ i vršimo dostojna djela pokore. Izvedi nas iz progonstva tijela u domovinu nebeskog kraljevstva. Amen.

(300 dana oproštenja ako vršimo tu pobožnost molitvom.)

pripremila: Marija Vargaj



crtež: Janja Tomola učenica IV. razreda

Pijeta u crkvi sv. Augustina u Pečuhu
snimio: M. Dragovac

Posvetna molitva Majci dobrote, ljubavi i milosrđa

O Majko moja,
Majko dobrote, ljubavi i milosrđa,
beskrajno te volim
i prikazujem ti se.
Po svojoj dobroti, ljubavi
i milosti spasi me.
Ja želim biti tvoja.
Beskrajno te volim,
i želim da me čuvaš.
Iz srca te molim, Majko dobrote,
daj mi svoju dobrotu,
da s njom stečem raj.
Molim te za tvoju beskrajnu ljubav
da mi daš milosti,
da mogu ljubiti svakoga
kako si ti ljubila
Isusa Krista.
I za milost te molim
da mogu biti milostiva prema tebi.
Prikazujem ti se sasvim i želim
da budeš na svakom koraku sa mnom.
Jer ti si puna milosti.
I želim da ih nikad ne zaboravim.
I ako ih izgubim,
molim te da mi ih povratiš. Amen.



MOĆ MOLITVE*

Molite i dat će vam se! Tražite i naći ćete! Kucajte, i otvorit će vam se! Jer svatko, tko moli, prima, tko traži, nalazi, i tko kuca otvara mu se. Ili ima netko među vama, tko bi svome sinu, ako ga zamoli za kruh pružio kamen, ili ako zamoli za ribu, pružio mu zmiju? Dakle: Ako vi, premda ste zli, možete davati svojoj djeci dobre darove, koliko će više vaš nebeski Otac dati dobra onima, koji ga mole?
(Mt. 7,7-11).

MOLITVE

ZNAK KRIŽA

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

OČE NAŠ

Oče naš koji jesi na nebesima, sveti se ime tvoje. Dođi kraljevstvo tvoje. Budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas i otpusti duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim. I ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla. Amen.

* *Više puta nam je bilo predloženo da objavimo najosnovnije molitve neophodne svakom vjerniku. Mi ih donosimo na hrvatskom književnom jeziku, onako, kako se one danas upotrebljavaju u Hrvatskoj. Nadamo se da time pomažemo svima onima koji su, možda, zaboravili ili uče ili tek žele naučiti obraćati se Bogu.*
(primjedba urednika)

ZDRAVO MARIJO

Zdravo, Marijo, milosti puna, Gospodin s Tobom, blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus. Sveta Marijo, Majko Božja moli za nas grešnike sada i na čas smrti naše. Amen.

SLAVA OCU

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. Kako bijaše na početku, tako i sada i vazda i u vijeke vjekova. Amen.

ANĐEOSKI POZDRAV

Anđeo Gospodnji navijestio Mariji.
I ona je začela po Duhu svetom.
Zdravo Marijo...
Evo službenice Gospodnje.
Neka mi bude po riječi tvojoj.
Zdravo Marijo...
I Riječ je tijelom postala.
I prebivala u nama.
Zdravo Marijo...
Moli za nas, sveta Bogorodice.
Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se. Milost svoju, molim te, Gospodine, ulij u duše naše da mi koji smo anđelovu navještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

JUTARNJA MOLITVA

Slavim te, Gospodine, ti si jutro i večer, početak i svršetak vremena.
Zahvaljujem ti za noćni mir i za svjetlo novoga dana.
Tebi pripada tijelo i duša, od tebe dolazi sve što se događa.
Gospodine, Isuse Kriste, svjetlo svijeta, ti si put kojim danas idem,
ti si istina koja me vodi, ti si život koji nalazim.
Daj mi svoju ljubav da te promatram u ljudima.
Daj mi strpljivosti i ravnodušnosti i sačuvaj me u svojoj ljubavi.

VEČERNJA MOLITVA

Zahvaljujem ti, Bože, za sve dobro što si mi danas udijelio.
Tvojom sam se pomoći trudio biti dobar i činiti dobro.
Ali ti znaš da sam neka dobra djela propustio.
A i uvrijedio sam te svojim zlim mislima, riječima i djelima.
Molim te, oprosti mi. Obećajem da ću uz tvoju pomoć sutra biti bolji. Amen.
Isuse, Marijo, Josipe,
vama srce i dušu svoju darujem.
Mirnu noć i sretan svršetak udijelio nam svemogući i milosrdni Gospodin.
(Načini pobožno znak križa.)

MOLITVA PRIJE JELA

Blagoslovi, Gospodine, nas i ove tvoje darove, što ćemo ih primiti od tvoje darežljivosti. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

MOLITVA POSLIJE JELA

Zahvaljujemo ti, svemogući Bože, za sva dobročiniteljstva tvoja.
Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.
Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

APOSTOLSKO VJEROVANJE

Vjerujem u Boga, Oca, svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje.
I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega,
koji je začet po Duhu Svetom,
rođen od Marije Djevice,
mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan,
sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih, uzašao na nebo,
sjedi o desnu Boga Oca svemogućega,
odonud će doći suditi žive i mrtve.
Vjerujem u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih,
oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela i život vječni. Amen.



Bliže, o Bože moj

Umjereno ♩= 50(86")

Harm. Miroslav Vuk

Bliže, o Bože moj, k veličju tvom,
budi to stijeg i rijek življenju mom.
Vodi kud hoćeš, vodi kud hoćeš nas!
Bliže, o Bože moj, k veličju tvom.

Bliže, o Bože moj, k sebi me vij,
varavog svijeta sjaj oku mi krij.
Ovdje me ne puštaj, ovdje me ne puštaj!
Snažno, o Bože moj, k sebi me vij.

Bliže, o Bože moj, k tebi nad svijet,
slabo dok tijelo mi ustavlja let.
Nek andjeoski zbor, nek andjeoski zbor
zove me sjajan, svet k tebi nad svijet!

Pristup

(jednoglasno)

Umjereno ♩= 54 (60")

Harm. Miroslav Vuk

mf Gospodine, smiluj se! Gospodine, smiluj se!

mf Kriste, smiluj se! mf Kriste, smiluj se! f Gospodine, Gospodine, smiluj se! f Gospodine, Gospodine, mf smiluj se!

Svetim hramom

Umjereno

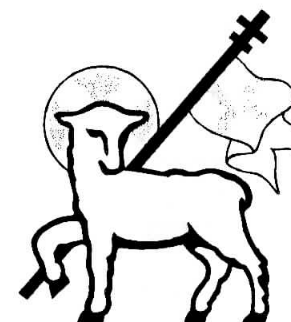
♩= 58(100")

Harm.: Miroslav Ćuk

Sve – tim hra-mom skla-dan o – ri pjes-me ro – mon k ne – bu go-ri, svud se di – že mol – be glas, svud se di – že mol – be glas: „Po – moć svo-ju ti ne kra – ti kad će srcem zvat Hr-va – ti, Jo – si-pe u – sli-ši nas! Jo – si-pe u – sli-ši nas!

Svetim hramom skladan ori
pjesme romon k nebu gori,
svud se diže molbe glas,
svud se diže molbe glas:
"Pomoć svoju ti ne krati
kad će srcem zvat Hrvati,
Josipe usliši nas!
Josipe usliši nas!

Kad nam svrhom žića ovdje
časak krajnji jednom dođe,
kad će smrtni nastat boj,
kad će smrtni nastat boj,
tad sa Djevom, Majkom čistom,
u preteškom času istom
svakom od nas milost daj
da dođemo svi u raj!"



KAZALO

Adresa uredništva:

JPTE BTK Horvát Tanszék
7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

Tel: (72) 327-622 ☎

